

**Кыргыз Республикасынын
ТӨЛӨМ ТЕҢДЕМИ**

2022-жыл үчүн

2023-жылдын июнь айы

Бишкек

РЕДАКЦИЈАЛЫК КЕҢЕШ:

Төрага: З. Чокоев
Кеңештин мүчөлөрү: А. Мамбеткул кызы
М. Абдырахманов

Жооптуу катчы: Р. Тукшаитов

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми

“Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми” Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан даярдалган. Төлөм теңдемин түзүүнүн мыйзамдуу негизи катары Кыргыз Республикасынын 2022-жылдын 11-августундагы №92 “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамы саналат. Басылмада тышкы сектордун өнүгүүсүнүн акыркы тенденциялары чагылдырылган жана анда төлөм теңдеми, тышкы соода, эл аралык резервдер, тышкы карыз жана эл аралык инвестициялык позиция боюнча статистикалык маалыматтар, ошондой эле төлөм теңдемин түзүү методикасы жана маалымат базасы камтылган. Басылма жыл ичинде төрт жолу: февраль, июнь, август, ноябрь айларында жана үч тилде: мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде басылып чыгат.

Басылманын маалыматтарын жаңыртуунун акыркы күнү: 2023-жылдын 26-майы.

Шарттуу белгилер жана эскертүүлөр:

- ..... маалыматтардын жок экендигин билдирет;
- көрсөткүчтөр 0 (нөлгө) барабар же бир аз экендигин билдирет;
- жылдар же айлар ортосундагы мезгил аралыгын (1994-1996-жылдар же январь-июль айлары) билдирет, бул жерде чектүү даталар аралыгындагы жылдар жана айлар камтылган.

Цифраларды тегеректөөдөн улам, акыркы саптарда суммаларды чыгарууда дал келбестиктер болушу мүмкүн.

Басылмада пайдаланылуучу эсепке алуу ыкмаларынын же буга чейин колдонулуп келген маалыматтардын өзгөртүлүшү ыктымалдыгына байланыштуу, мурда келтирилген маалыматтар корректировкаканышы мүмкүн жана ага ылайык 10 жылды камтыган мезгил аралыгы “ачык” деп эсептелинет.

Басылмага байланыштуу суроолор боюнча:

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын
Финансы статистикасы жана маалымдоо башкармалыгынын
Төлөм теңдеми жана тышкы карыз бөлүмүнө
Бишкек шаары, Чүй проспекти, 168 дареги боюнча,
(+996 312) 66-90-07, 66-90-06 телефондору
(+996 312) 61-52-85; 61-07-30 факсы аркылуу кайрылсаңыздар болот.
Электрондук почта: rtukshaitov@nbkr.kg

Уюштуруучусу – Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы
Басылма Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинде 605 номеринде каттоодон өткөн.

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2023-жыл
Басылманы кайрадан басып чыгаруу Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксаты менен жүзөгө ашырылат, ал эми андан шилтеме келтирүүдө булагын көрсөтүү зарыл.

“М-МАХИМА” басма үйүндө басылып чыгарылды.

Тел.: (+996 312) 90 04 35

e-mail: office@maxima.kg

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын башка басылмалары

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын жылдык отчету

Басылма Улуттук банктын өткөн жыл үчүн толук отчету болуп саналат. Жылдык отчет экономиканын реалдуу секторундагы, финансы жана тышкы секторлорундагы өзгөрүүлөргө баа берүү, Улуттук банктын акча-кредит чөйрөсүндөгү, банк жана төлөм системалары, банк эмес финансы-кредит уюмдары боюнча боюнча чечимдерин жана аракеттерин, ошондой эле финансылык отчетун, Улуттук банк жөнүндө жалпы маалыматтарды жана статистикалык тиркемелерди камтыйт. Мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бюллетени

Бул басылмада Кыргыз Республикасынын негизги макроэкономикалык жана финансылык көрсөткүчтөрү боюнча статистикалык маалыматтарды камтыйт. Улуттук банктын расмий интернет-сайтында ай сайын мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Акча-кредит саясаты жөнүндө отчет

Инфляциянын негизги факторлоруна талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүү жана болжолдоолор, ошондой эле Кыргыз Республикасынын тышкы жана ички чөйрөсүндө экономикалык абалдын өнүгүшүнө баа берүүгө негизделген акча-кредит саясаты тармагында Улуттук банктын чечимдери тууралуу коомчулукка маалымат берилет. Чейрек сайын Улуттук банктын расмий интернет-сайтында мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасынын финансы секторунун туруктуулугу жөнүндө отчет

Коомчулукту Кыргыз Республикасынын финансы системасынын туруктуулугуна жалпы баа берүү боюнча маалыматтар менен тааныштыруу бул басылманын максаты болуп саналат. Жылына эки жолу мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде жарыяланат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары

Улуттук банкта кабыл алынган жоболор, нускоолор жана башка ченемдик актылар жарыяланат. Басылма айына бир жолу мамлекеттик жана расмий тилдеринде жарыяланып турат.

Улуттук банктын басылмалары бекитилген тизмеге ылайык таркатылат жана Улуттук банктын www.nbkr.kg дарегиндеги расмий интернет-сайтында “Басылмалар” бөлүгүндө жайгаштырылып келет.

Кыскартылган сөздөрдүн тизмеси

АКЖО	акча-кредиттик жөнгө салуу органдары
АКУ (SDR)	Атайын карыз алышуу укугу
АКШ	Америка Кошмо Штаттары
БАЭ	Бириккен Араб Эмираттары
БФКУ	банк эмес финансы-кредит уюмдар
ДТК	дүң тышкы карыз
ЕАЭБ	Евразия экономикалык бирлиги
Жеке ТК	жеке тышкы жарыз
ИДӨ	ички дүң өнүм
КБ	коммерциялык банктар
МИ	мамлекеттик ишкана
ММК	массалык маалымат каражаттары
МТК	мамлекеттик тышкы карыз
НЭАК	номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу
ОЭСР	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюму
РЭАК	реалдуу эффективдүү алмашуу курсу
СИФ	импортёр-өлкөнүн чек арасындагы баа (cost, insurance, freight)
ТИМ	Кыргыз Республикасынын Тышкы иштер министрлиги
ТЭИТН	Тышкы экономикалык ишкердиктин товардык номенклатурасы
Улуттук банк	Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы
УСК	Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитети
Финансы министрлиги	Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги
ФОБ	экспортёр-өлкөнүн чек арасындагы баа (free on board)
ЭВФ	Эл аралык валюта фонду
ЭССК	Эл аралык стандарттык соода классификациясы

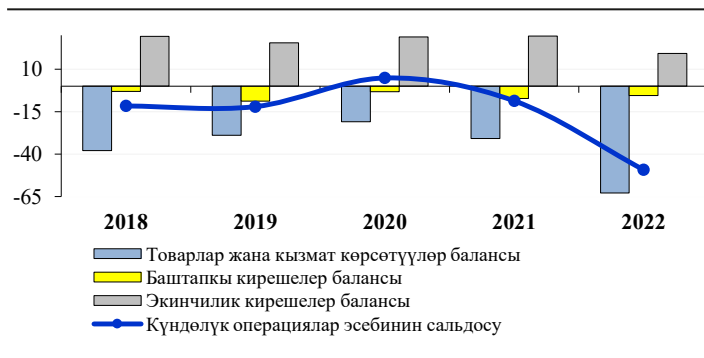
МАЗМУНУ

Төлөм теңдеминин күндөлүк абалы.....	7
Реалдуу эффективдүү алмашуу курсу.....	26
Кыргыз Республикасынын тышкы карызы.....	27
Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестициялык позициясы	33
I тиркеме. Таблицаалар жана графиктер.....	35
I.1-таблица. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (нейтралдуу берүүдө)	36
I.2-таблица. ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча экспорттун бөлүштүрүлүшү	48
I.3-таблица. ЭССКнын бөлүктөрү боюнча экспорттун бөлүштүрүлүшү	48
I.4-таблица. ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча импорттун бөлүштүрүлүшү	49
I.5-таблица. ЭССКнын бөлүктөрү боюнча импорттун бөлүштүрүлүшү.....	49
I.6-таблица. Экспорттун функционалдык бөлүштүрүлүшү.....	50
I.7-таблица. Экспорттун географиялык бөлүштүрүлүшү	50
I.8-таблица. Импорттун функционалдык бөлүштүрүлүшү.....	51
I.9-таблица. Импорттун географиялык бөлүштүрүлүшү	51
I.10-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн экспорту.....	52
I.11-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн импорту	54
I.12-таблица. Баа индекстери жана экспорттун айкын көлөмү	56
I.13-таблица. Баа индекстери жана импорттун айкын көлөмү.....	57
Өлкөлөр боюнча экспорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү	58
I.14-таблица. Россияга товарлардын экспорту	58
I.15-таблица. Казакстанга товарлардын экспорту.....	59
I.16-таблица. Өзбекстанга товарлардын экспорту	60
I.17-таблица. Беларуска товарлардын экспорту	61
I.18-таблица. Түркияга товарлардын экспорту	62
I.19-таблица. Тажикстанга товарлардын экспорту	63
I.20-таблица. БАЭге товарлардын экспорту	64
Өлкөлөр боюнча импорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү	65
I.21-таблица. Россиядан товарлардын импорту	65
I.22-таблица. Казакстандан товарлардын импорту.....	66
I.23-таблица. Өзбекстандан товарлардын импорту	67
I.24-таблица. Украинадан товарлардын импорту.....	68
I.25-таблица. Беларусстан товарлардын импорту.....	69
I.26-таблица. Кытайдан товарлардын импорту.....	70
I.27-таблица. АКШдан товарлардын импорту	71
I.28-таблица. Түркиядан товарлардын импорту.....	72
I.29-таблица. Германиядан товарлардын импорту.....	73
I.30-таблица. Япониядан товарлардын импорту	74
I.31-таблица. Корея Республикасынан товарлардын импорту.....	75
I.32-таблица. БАЭден товарлардын импорту	76
I.33-таблица. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекстери.....	77
I.1-график. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекстери.....	79
I.34-таблица. Кыргыз Республикасына тике чет өлкө инвестицияларынын таза агылып кирүүсүнүн географиялык түзүмү	80
I.35-таблица. Кыргыз Республикасына экономикалык иштин түрлөрү боюнча тике чет өлкө инвестициялары.....	81
I.36-таблица. Эл аралык камдар	81
I.37-таблица. Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестицияларынын балансы.....	82
II тиркеме. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү ыкмасы	83
III тиркеме. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсун эсептөө ыкмасы	92
IV тиркеме. Коммерциялык банктарда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы ..	95
V тиркеме. Кыргыз Республикасынын тышкы карызын мүнөздөөчү коэффициенттерди эсептөө ыкмасы	98
VI тиркеме. Эл аралык инвестициялык позицияны түзүү ыкмасы.....	100

ТӨЛӨМ ТЕНДЕМИНИН КҮНДӨЛҮК АБАЛЫ

1-график. Күндөлүк операциялар эсеби

(ИДӨгө карата пайыздарда)

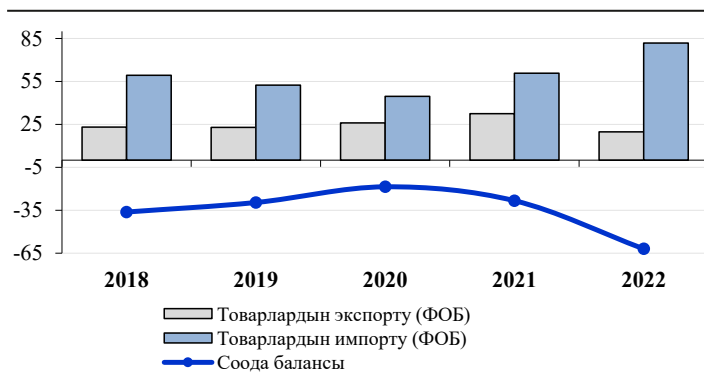
2022-жылдын жыйынтыгы боюнча күндөлүк операциялар эсебинин сальдосу соода тартыштыгынын кыйла жогорулоосунун, ошондой эле экинчилик кирешелердин начарлоосунун таасиринде 5 422,2 млн АКШ доллары өлчөмүндө (ИДӨгө карата 49,2 пайыз) терс мааниде түптөлгөн. Мында төлөм тендемнинин – кызмат көрсөтүүлөр балансынын жана баштапкы кирешелер балансынын – күндөлүк эсебинин башка компоненттеринин тартыштыгы кыскарган.

СООДА БАЛАНСЫ¹

Экспорт көлөмүнүн төмөндөшүнөн улам импорттун кыйла өсүшү соода балансынын тартыштыгынын көбөйүшүн шарттаган.

2-график. Кыргыз Республикасынын соода балансы

(ИДӨгө карата пайыздарда)

Кыргыз Республикасынын соода балансынын терс сальдосу 2022-жылы ФОб баасында 6 823,1 млн АКШ доллары өлчөмүндө түптөлүү менен 2021-жылга салыштырганда 2,8 эсеге көбөйгөн.

Отчеттук мезгилде тышкы соода жүгүртүү көлөмү 2021-жылдын ушул эле көрсөткүчүнөн 40,7 пайызга жогорулоо менен ФОб баасында 11 193,8 млн АКШ долларын түзгөн.

Товарлардын экспорту ФОб баасында 2 185,3 млн АКШ долларын түзгөн. Алтынды эске албаганда, товарлардын экспорту 2021-жылга салыштырганда 60,1 пайызга көбөйүү менен 2 172,3 млн АКШ долларын түзгөн.

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча товарлардын импорту ФОб баасында 9 008,4 млн АКШ долларын түзгөн, бул 2021-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнөн 73,6 пайызга көп.

¹ Бул жерде жана мындан ары текст боюнча, эгерде башка шилтеме келтирилбесе, төлөм тендемнин түзүү методологиясына ылайык, Улуттук банктун түзөтүүлөрүн эске алуу менен товарларга декларациялардын жана УСКнын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соода жүргүзүүнү тандалма иликтөө боюнча кошумча баа берүүлөрүнүн маалымат базасы боюнча түзүлгөн маалымат көрсөтүлгөн.

ТЫШКЫ СООДА ТҮЗҮМҮ²

ФОБ баасында товарлар экспорту, Улуттук банктын төлөм теңдемин түзүү методологиясына ылайык түзөтүүлөрүн эске алуусуз 2 186,7 млн АКШ долларын түзгөн. Ал эми алтынды эске албагандагы экспорт 2021-жылга салыштырганда 62,3 пайызга көбөйүү менен 2 173,6 млн АКШ долларын түзгөн.

Отчеттук мезгилде экспорттун функционалдык түзүмүнө ылайык, чийки заттарды жана аралык товарларды кошпогондо, функционалдык бөлүштүрүүнүн бардык статьялары жогорулагандыгы байкалган. Экспорттун негизги үлүшүн керектөө товарлары (экспорттун жалпы көлөмүнүн 39,7 пайызы) жана аралык товарлар (38,1 пайыз) түзгөн, ал эми энергия продукцияларынын, чийки зат жана инвестициялык товарлардын жалпы үлүшү 22,2 пайызды түзгөн.

Керектөө товарларынын экспортунун көлөмү 76,0 пайызга өсүү менен 867,3 млн АКШ доллары өлчөмүндө калыптанган. Сунуштоо көлөмүнүн өсүшү, негизинен, кийим-кечени (3,1 эсеге көбөйүү), тирүү малды (6,0 эсеге) жана бут кийимди (7,3 эсеге) жана жаңы үзүлгөн же тондурулган жашылчаларды экспорттоо көлөмүнүн (28,9 пайызга) өсүшү менен шартталган. Муну менен катар эле, майды жана сырды (3,3 пайызга), кантты, коюлтулган ширени (патока) жана балды (38,5 пайызга) кошпогондо, курамында тамеки камтылган сигареттерди (94,0 пайызга), сүттү, каймакты жана сүт азыктарын экспорттоо көлөмү азайгандыгы байкалган.

Аралык товарлар экспортунун нарктык көлөмү 56,3 пайызга кыскарып, 834,0 млн АКШ долларын түзгөн, бул алтынды сунуштоо көлөмүнүн кыскарышы менен шартталган.

Чийки затты экспорттоонун чогуу алгандагы көлөмү 161,4 млн АКШ доллары деңгээлинде түптөлгөн, бул 2021-жылдын көрсөткүчүнө салыштырганда 19,6 пайызга аз. Баалуу металл кендерин жана концентраттарын (14,8 пайызга) жана жез кендери менен концентраттарын (аз көлөмдө экспорттоо) сунуштоо көлөмү азайгандыгы белгиленген. Муну менен катар эле, пахтаны (6,5 пайызга) жана башка категорияларга кирбеген баалуу эмес металл кендерин жана концентраттарын (14,0 эсеге) экспорттоо көлөмү көбөйгөн.

Энергия продукцияларын экспорттоо 194,8 млн АКШ долларын түзгөн, бул 2021-жыл ичиндеги көрсөткүчтөн 94,8 пайызга жогору. Мындай өсүш авиакеросинди³ (2,7 эсеге), көмүрдү, коксту жана брикетти (73,6 пайызга) жана мазутту (39,4 пайызга) экспорттоо көлөмүнүн өсүшүнөн улам келип чыккан. Мында, мунай майларын жана иштетилбеген мунайды экспорттоо көлөмү кыскаргандыгы белгиленген.

Отчеттук мезгилде инвестициялык товарларды экспорттоо көлөмү 2,6 эсеге өсүп, 129,2 млн АКШ долларын түзгөн. Ошондой эле компрессиялык от алдыргыч менен ичтен күйүүчү башка кыймылдаткычтарды сунуштоо көлөмү азайгандыгы белгиленген (60,4 пайызга). Мында, темир уста жабдууларын, сейфтерди жана карматуучу буюмдарды (86,7 эсеге), электр линиялык телефондорду же телеграф аппараттарын сунуштоо көлөмүнүн (53,3 пайызга) өсүшү байкалган.

Товарлар экспортунун географиялык түзүмүндө басымдуу салыштырма салмак өткөн жылдарга салыштырганда ЕАЭБге кирген өлкөлөргө (65,8 пайыз) туура келген. ЕАЭБ өлкөлөрүнө товарларды экспорттоо түзүмүн, негизинен, жеңил өнөр жай жана айыл чарба продукциялары түзгөн. Сунуштоо көлөмүнүн дээрлик бардыгы Россияга (67,0 пайыз) жана Казакстанга (30,5 пайыз) жөнөтүлгөн.

Товарларды экспорттоонун жалпы көлөмүндө ЕАЭБге кирбеген өлкөлөрдүн суммардык үлүшү 34,2 пайызды түзгөн. Отчеттук мезгилде товарларды экспорттоонун көбүрөөк көлөмү Өзбекстанга жана Түркияга жөнөтүлгөн (жалпы алганда 50,4 пайыз), бул багытта негизинен иштеп чыгаруу өнөр жай товарлары жана айыл чарба продукциялары сунушталган.

² Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин маалыматы боюнча.

³ Борттук запастарды ташып чыгаруу.

1-таблица. Товарлардын айрым түрлөрүнүн экспортунун географиялык түзүмү*

(млн АКШ долларында)

Аталышы	Өлкөлөр	2018	2019	2020	2021	2022	жыйынтыгында, пайыздарда 2022 ¹
Металл кендери жана металл сыныктары	Бардыгы болуп	269,8	260,2	203,9	324,2	245,9	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Казакстан	79,5	62,5	39,0	132,3	102,5	41,7
	Россия	97,7	129,6	124,5	144,0	102,1	41,5
	Кытай	20,4	26,8	17,6	30,1	35,8	14,5
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар	Бардыгы болуп	151,7	103,4	67,6	63,1	195,7	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Россия	134,6	74,2	63,8	52,7	155,8	79,6
	Казакстан	16,0	28,6	2,8	9,5	37,9	19,4
Мунай заттары	Бардыгы болуп	102,3	91,9	56,1	69,2	143,6	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Түркия	33,5	22,6	16,6	16,6	64,8	45,2
	Кытай	10,2	10,6	8,5	8,6	14,2	9,9
	Өзбекстан	12,2	15,9	14,3	14,4	9,8	6,8
Жаңы үзүлгөн же тондурулган жашылчалар	Бардыгы болуп	62,9	89,7	81,7	92,6	119,4	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Россия	8,4	16,9	21,5	20,9	29,4	24,6
	Афганистан	21,3	27,7	18,1	22,6	22,2	18,6
	Түркия	0,5	0,6	0,0	12,0	19,6	16,5
	Сербия	5,6	4,6	5,5	8,7	9,3	7,8
Текстиль жиптери	Бардыгы болуп	0,6	0,3	0,2	0,4	117,9	
<i>алардын ичинен</i>							
Россия	0,1	0,1	0,1	0,0	117,7	99,9	
Тирүү мал	Бардыгы болуп	5,8	4,1	21,1	11,4	68,8	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Өзбекстан	0,2	2,1	13,3	4,0	64,8	94,2
	Казакстан	2,9	0,6	7,0	7,1	3,6	5,2
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	Бардыгы болуп	29,1	42,8	39,5	41,2	66,5	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Россия	16,5	25,7	27,8	28,5	47,5	71,5
	Казакстан	4,3	8,7	3,4	3,6	5,6	8,4
	Түркия	3,4	2,0	1,8	2,6	3,2	4,7
Бут кийим	Бардыгы болуп	22,7	16,0	3,9	7,2	52,4	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Россия	14,6	0,5	0,6	5,6	48,4	92,3
	Казакстан	8,0	15,3	3,1	0,6	3,2	6,1
Көмүр, коке жана брикеттер	Бардыгы болуп	20,3	27,6	26,9	29,4	51,0	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Өзбекстан	16,9	21,6	25,6	28,2	37,5	73,7
	Кытай	2,6	4,6	0,6	0,0	4,2	8,3
Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар	Бардыгы болуп	22,7	25,5	26,6	30,0	43,7	
	<i>алардын ичинен</i>						
Казакстан	18,0	20,1	21,3	25,2	40,5	92,6	
Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек	Бардыгы болуп	29,4	28,3	28,8	87,8	40,2	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Казакстан	13,3	13,5	17,0	51,7	24,2	60,3
	Өзбекстан	9,4	5,0	6,5	6,7	8,6	21,4
	Россия	2,9	5,1	1,3	25,5	5,6	14,0
Пахта	Бардыгы болуп	37,6	35,7	27,6	35,1	37,4	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Түркия	12,4	21,9	20,0	31,0	25,5	68,3
	Иран	0,2	0,7	0,2	0,4	8,4	22,6
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	Бардыгы болуп	18,7	22,4	24,1	29,2	28,2	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Казакстан	14,2	14,1	19,6	21,8	25,7	91,2
	Россия	3,7	8,0	3,7	5,7	1,3	4,5
Дан азыктарынан, ундан же крахмалдан жасалган азыктар	Бардыгы болуп	12,2	12,6	15,6	24,2	26,1	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Казакстан	11,6	11,8	12,0	18,7	23,6	90,6
	Россия	0,1	0,3	3,2	5,1	1,6	6,1
Портландцемент	Бардыгы болуп	25,4	31,2	22,4	31,6	26,1	
	<i>алардын ичинен</i>						
Өзбекстан	24,6	30,8	22,4	31,6	26,1	100,0	

* УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтарынын негизинде

¹ Ар бир товардык позициянын жыйынтыгына карата пайыздарда.

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча 2021-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнө салыштырганда **товарлар импорту** 72,6 пайызга жогорулап, СИФ баасында 9 629,1 млн АКШ долларын түзгөн.

Отчеттук мезгил ичинде импорттун функционалдык түзүмүндө аралык жана керектөө багытындагы товарлардын көлөмү кыйла көбөйгөн. Мурдагыдай эле, аралык товарлар (импорттун жалпы көлөмүнүн 38,8 пайызы) жана керектөө багытындагы (34,4 пайыз) товарлар, андан кийин 14,2 пайыз үлүшү менен инвестициялык товарлар жана 11,0 пайыз көрсөткүчү менен энергия продукциялары басымдуулук кылган. Ал эми чийки заттын салыштырма салмагы бир аз гана үлүштү (1,6 пайыз) түзгөн.

Отчеттук мезгилдин жыйынтыгы боюнча аралык товарлардын импорту 2,3 эсеге көбөйгөн жана 3 732,0 АКШ млн долларын түзгөн. Бул категорияга кирген товарлар түзүмүнө ылайык, отчеттук мезгилде трикотаж же токулган кездемелерди (3,1 эсеге), жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелерди (2,6 эсеге), тигүү машиналары үчүн ийне, машина жана эмерекке тиешелүү буюмдарды (4,5 эсеге), тюль, тор кездеме, сайма жана башка майда буюмдарды (6,7 эсеге), чоюн жана болотту (15,5 пайызга), автоунаа тетиктерин жана ага тиешелүүлөрдү (99,6 пайызга), баштапкы формадагы пластмассаны (56,7 пайызга) сунуштоо көлөмү көбөйгөн. Муну менен катар пахтадан токулган кездемени (56,4 пайызга) жана карагайдан тилинген тактайларды (22,8 пайызга) импорттоо көлөмүнүн төмөндөшү байкалган.

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча керектөө товарларынын импорту 52,6 пайызга жогорулап, 3 308,6 млн АКШ долларын түзгөн. Бут кийимдердин (3,6 эсеге), жеңил автоунаалардын жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттардын (3,6 эсеге), кийим-кечени (24,9 пайызга), жашылчалардын, мөмө тамырдуу жана түймөк түптүү өсүмдүктөрдүн (7,3 эсеге), канттын, коюлтулган ширенин жана балдын (3,1 эсеге), ветеринардык дары-дармектерди кошо алгандагы дары-дармектердин, (20,4 пайызга) түшүү көлөмүнүн өсүшү байкалган. Мында, тирүү малды (73,7 пайызга), тамеки затынан турган сигареттерди (12,7 пайызга), тиричилик муздаткычтарын жана тондургучтарын (15,0 пайызга) импорттоо көлөмү кыскаргандыгы белгиленген.

Отчеттук мезгилде инвестициялык товарлар импорту 90,3 пайызга өсүп, 1 371,6 млн АКШ долларын түзгөн. Бул категориядагы товарлар түзүмүнө ылайык, темир устачылык жабдууларын, сейфтерди жана карматуучу буюмдарды (10,8 эсеге), электр линиялык телефон же телеграф аппараттарын (64,0 пайыз), маалыматтарды автоматтуу түрдө иштеп чыгуу машиналарын жана алардын түйүндөрүн (2,9 эсеге) импорттоо көлөмү кыйла өскөн. Мында, жүк ташуу үчүн каралган автоунааларды жана атайы багыттагы автоунааларды импорттоо көлөмү кыскаргандыгы (10,4 пайызга) байкалган.

2022-жыл ичинде энергия продукцияларын импорттоо көлөмү 1 062,0 млн АКШ долларын түзүү менен 18,1 пайызга жогорулаган. Бул товарлар тобундагы мунай заттарынын үлүшү 82,8 пайызды түзгөн. Мунай заттарын импорттоонун нарктык көлөмү отчеттук мезгилде 15,8 пайызга өсүп, 879,9 млн АКШ доллары өлчөмүндө калыптанган. Дизель отунун (25,0 пайызга), авиакеросинди (3,0 эсеге) жана майлоочу материалдарды (39,4 пайызга) сунуштоо көлөмүнүн көбөйүшү белгиленген. Муну менен катар бензинди импорттоо көлөмү (10,5 пайызга) төмөндөгөн.

2-таблица. Мунай заттардын импорту*

Аталышы	өлчөө бирдиги	2018	2019	2020	2021	2022	жыйынтыгында, пайыздарда 2022
Мунай заттар, бардыгы болуп	<i>миң т млн АКШ доллары</i>	1 856,6 818,0	1 397,7 625,9	1 451,1 458,2	1 622,1 759,8	1 483,6 879,9	100,0 100,0
Дизель отуну	<i>миң т млн АКШ доллары</i>	706,3 409,2	535,3 288,8	533,0 210,3	536,3 278,3	484,6 348,0	32,7 39,6
Автоунаа бензини	<i>миң т млн АКШ доллары</i>	852,5 302,0	655,8 221,7	730,7 172,6	939,8 388,0	769,6 347,4	51,9 39,5
Авиакеросин	<i>миң т млн АКШ доллары</i>	75,1 48,2	63,4 38,7	63,3 24,2	68,6 31,5	100,7 94,0	6,8 10,7
Майлоочу материалдар	<i>миң т млн АКШ доллары</i>	18,5 25,8	24,2 33,4	19,0 26,9	22,8 38,5	46,5 53,6	3,1 6,1
Мазут	<i>миң т млн АКШ доллары</i>	13,8 4,5	58,3 21,6	76,1 16,9	0,6 0,4	0,4 0,1	0,0 0,0
Иштетиле элек мунай	<i>миң т млн АКШ доллары</i>	2,1 0,7	1,2 0,5	1,3 0,4	1,8 0,3	2,7 2,1	0,2 0,2
Жана башка мунай заттар	<i>миң т млн АКШ доллары</i>	188,4 27,7	59,6 21,2	27,7 6,9	52,3 22,7	79,3 34,5	5,3 3,9

* УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде

Чийки зат импорту 154,9 млн АКШ долларын түзгөн, бул 2021-жылдагы көрсөткүчтөн 7,0 пайызга көп. Өсүү, негизинен, тартылбаган данды жана угутту (6,8 пайызга), гликозиддерди, темирди, сыворотканы жана ушул сыяктуу продуктуларды сунуштоо чөйрөсүндө (70,2 пайызга) белгиленген.

Импортту географиялык бөлүштүрүүдө ЕАЭБ өлкөлөрүнөн берүүлөрдүн үлүшү отчеттук мезгилде 32,1 пайызга чейин кыскарган (2021-жылы – 47,2 пайыз). ЕАЭБге кирген өлкөлөрдөн импорттолгон товарлардын түзүмүндө отун-энергетикалык товарлар басымдуу бөлүктү ээлейт, алардын негизги көлөмү Россия Федерациясынан жана Казакстан Республикасынан келип түшөт. Энергия продукцияларынан тышкары, аталган өлкөлөрдөн бир катар керектөө жана инвестициялык багыттагы товарлар импорттолуп жатат.

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча ЕАЭБге кирбеген өлкөлөрдүн салыштырма салмагы 2021-жылдын деңгээлинен (52,8 пайыз) кыйла өсүү менен 67,9 пайызды түзгөн. Үчүнчү өлкөлөрдөн импорттоонун өсүш динамикасы, негизинен, аралык жана керектөө товарларын сунуштоо көлөмүнүн көбөйүшү менен шартталган. Кытай мамлекети мурдагыдай эле импорттоонун жалпы көлөмүнүн 62,3 пайызын ээлөө менен ЕАЭБге кирбеген өлкөлөр ичинен соода боюнча ири өнөктөш өлкө катары саналат. 2022-жылы Түркиядан (7,5 пайыз), Өзбекстандан (5,5 пайыз) жана АКШдан да (3,7 пайыз) товарлар импорттолгон.

3-таблица. Товарлардын айрым түрлөрүнүн импортунун географиялык түзүмү*

(млн АКШ долларында)

Аталышы	Өлкөлөр	2018	2019	2020	2021	2022	жыйынтыгында, пайыздарда 2022 ¹
Мунай заттары	Бардыгы болуп	818,0	625,9	458,2	759,8	879,9	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Россия	676,7	501,1	371,4	707,1	813,2	92,4
	Казакстан	115,3	99,6	66,5	26,9	23,8	2,7
Автоунаалар	Бардыгы болуп	161,1	167,0	201,8	296,9	732,3	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Кытай	35,8	57,0	23,4	57,5	136,9	18,7
	Россия	31,5	15,0	41,3	79,6	105,9	14,5
	Корея Республикасы	2,9	5,6	24,5	22,6	92,1	12,6
	АКШ	17,0	13,1	45,8	38,1	83,8	11,4
	Германия	10,8	14,6	6,9	5,6	72,3	9,9
Трикотаж же согулган кездемелер	Бардыгы болуп	63,2	70,0	47,4	231,6	717,2	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Кытай	34,2	33,6	13,0	151,4	563,1	78,5
	Түркия	21,6	26,2	18,8	45,0	64,0	8,9
	Өзбекстан	6,0	9,8	14,0	29,9	57,2	8,0
Бут кийим	Бардыгы болуп	372,6	255,3	61,4	150,3	539,2	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Кытай	344,9	233,8	49,1	130,0	498,1	92,4
	Түркия	18,6	12,4	6,7	10,9	29,6	5,5
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар	Бардыгы болуп	388,9	226,8	97,4	373,0	466,0	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Кытай	247,1	145,9	47,9	250,7	259,5	55,7
	Түркия	107,5	47,9	23,1	72,4	130,8	28,1
	Өзбекстан	13,7	16,1	14,1	35,7	49,8	10,7
Слесардык жабдуулар, сейфтер жана темирден жасалган майда-барат буюмдар	Бардыгы болуп	89,1	69,1	18,8	41,1	443,9	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Кытай	84,3	63,9	12,6	35,7	436,6	98,4
Чоюн жана болот	Бардыгы болуп	240,8	238,9	255,8	246,8	285,0	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Россия	159,9	167,6	205,9	179,6	208,7	73,3
	Казакстан	51,4	39,9	32,0	40,3	45,4	15,9
	Кытай	25,4	27,2	14,4	20,7	19,1	6,7
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	Бардыгы болуп	243,6	177,0	74,5	106,3	280,5	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Кытай	241,4	172,8	71,6	98,2	275,6	98,2
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары	Бардыгы болуп	144,0	202,1	134,6	157,3	258,0	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Кытай	130,9	165,4	121,3	112,2	186,3	72,2
	Индия	0,0	1,7	0,4	4,3	26,9	10,4
	Вьетнам	1,9	3,5	1,8	24,4	26,7	10,3
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	Бардыгы болуп	149,8	172,7	185,7	169,0	203,5	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Россия	17,7	25,7	31,4	26,6	36,2	17,8
	Түркия	10,1	14,5	15,9	14,7	23,9	11,8
	Индия	19,0	24,7	27,8	22,6	23,6	11,6
Тигүү машиналары үчүн ийнелер; тигүү машиналары үчүн атайы жасалган эмеректер, орнотулуучу бөлүктөр жана кутулар, машиналарга жана эмеректерге тиешелүү шаймандар	Бардыгы болуп	2,4	2,8	1,1	44,8	202,0	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Кытай	2,1	2,7	1,0	44,7	201,1	99,5
Эфир майлары, резиниддер жана парфюмердик заттар	Бардыгы болуп	103,7	90,5	73,7	93,5	135,7	
	<i>алардын ичинен</i>						
	Россия	31,1	38,3	34,8	40,4	48,7	35,9
	Казакстан	21,1	21,7	15,6	18,0	20,8	15,3
	Кытай	8,2	3,7	1,0	4,9	10,4	7,7
	Франция	6,3	7,6	7,5	7,0	10,2	7,5

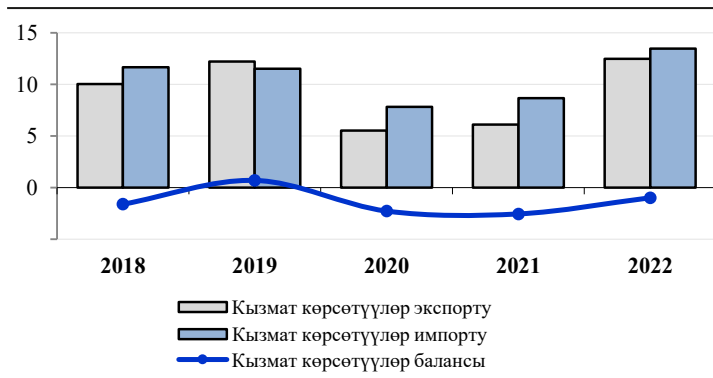
* УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде

¹ Ар бир товардык позициянын жыйынтыгына карата пайыздарда.

ЭЛ АРАЛЫК КЫЗМАТ КӨРСӨТҮҮЛӨР БАЛАНСЫ

Эл аралык кызмат көрсөтүүлөр балансынын терс сальдосу Кыргыз Республикасындагы чет өлкө жарандарына сунушталуучу кызмат көрсөтүүлөрдүн таасиринде жакшырган.

3-график. Эл аралык кызмат көрсөтүүлөр балансы
(ИДӨгө карата пайыздарда)

Эл аралык кызмат көрсөтүүлөр балансынын сальдосу отчеттук мезгилдин жыйынтыгы боюнча 108,5 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс мааниде түптөлгөн, бул 2021-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнөн 50,2 пайызга төмөн. Кызмат көрсөтүүлөр экспорту 2,6 эсеге өсүп, 1 374,8 млн АКШ долларын түзгөн, ал эми кызмат көрсөтүүлөр импорту 2021-жылдагы деңгээлден 2,0 эсеге жогорулап, 1 483,3 млн АКШ доллары өлчөмүндө түптөлгөн.

Отчеттук мезгилде кызмат көрсөтүүлөрдү аныктоочу статьялар катары кыдыруулар, транспорттук жана башка ишкердик кызмат көрсөтүүлөр белгиленген, жалпы алганда аларга эл аралык кызмат көрсөтүүлөрдү жүгүртүү көлөмүнүн 83,6 пайызы туура келген.

Отчеттук мезгилде транспорттук кызмат көрсөтүүлөр сальдосу терс мааниде түптөлүп, 547,4 млн АКШ долларын түзгөн, бул 2021-жылдын көрсөткүчүнөн 86,6 пайызга көп. Мындай динамика транспорттук кызмат көрсөтүүлөрдү импорттоо көлөмүнүн аларды экспорттоо көлөмүнө караганда озгон арымда өсүшү менен шартталган: импорт көлөмү, негизинен, темир жол транспорту кызмат көрсөтүүлөрүнүн эсебинен 83,5 пайызга өскөн, ал эми экспорттоо көлөмү, эң башкысы, аба жана автоунаа транспортторунун кызмат көрсөтүүлөрүнүн эсебинен 79,1 пайызга көбөйгөн.

“Кыдыруулар” статьясынын балансы 537,7 млн АКШ доллары өлчөмүндө түптөлгөн, бул 2021-жылдын көрсөткүчүнөн 4,0 эсеге жогору. Чет өлкө жарандарынын Кыргыз Республикасына кыдырууларына байланышкан кызмат көрсөтүүлөрдүн жалпы көлөмү (кызмат көрсөтүүлөр экспорту) отчеттук мезгилде 3,7 эсеге көбөйүп, 755,7 млн АКШ долларын түзгөн. Мындай өсүш көбүнчө жакынкы чет өлкөлөрдөн туристтердин агымынын көбөйүшү эсебинен калыптанган. Резиденттерге чет өлкөгө барганда сунушталган кызмат көрсөтүүлөр көлөмү (кыдыруулар импорту) 3,0 эсеге өсүп, 217,9 млн АКШ доллары өлчөмүндө түптөлгөн.

Отчеттук мезгилде ишкердик кызмат көрсөтүүлөрдүн таза экспорту 8,7 млн АКШ доллары өлчөмүндө оң мааниде түптөлгөн. Мындай өзгөрүү экспорттун (73,8 млн АКШ долларына чейин) импортко караганда (65,1 млн АКШ долларына чейин) озгон арымда өсүшү менен шартталган. Мында экспорттун өсүшү башка ишкердик кызмат көрсөтүүлөрдүн (2,9 эсеге өсүш) жана консультациялык кызмат көрсөтүүлөрдүн (2,3 эсеге) көбөйүшүнө байланыштуу түптөлгөн, ал эми импорттун алгылыктуу динамикасы резидент эместерге сунушталып жаткан консультациялык кызмат көрсөтүүлөрдүн (51,4 пайызга) өсүшү менен шартталган.

БАШТАПКЫ КИРЕШЕЛЕР БАЛАНСЫ

“Баштапкы кирешелер” статьясынын динамикасы отчеттук мезгилде көбүнчө резидент эместердин тике инвестициялар боюнча алынуучу кирешелеринин көлөмү өзгөрүшү менен аныкталган.

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча **“баштапкы кирешелер”** статьясынын сальдосу 608,6 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс түптөлгөн, бул 2021-жылдын ушул эле көрсөткүчүнөн 2,2 пайызга төмөн. Мындай динамика, негизинен, резидент компаниялардын чет өлкөлүк инвесторлор тарабынан алынган кайра инвестицияланган кирешелеринин көлөмү 397,2 млн АКШ долларына чейин өсүшү менен шартталган. Төлөөгө чегерилген дивиденддердин көлөмү 75,5 пайызга кыскарып, 102,8 млн АКШ долларын түзгөн. Натыйжада, тике инвестициялар боюнча кирешелер 2021-жылдагы кирешелердин деңгээлинен 0,7 пайызга жогорулоо менен 505,1 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс мааниде түптөлгөн.

Мамлекеттик жана жеке секторлордун тышкы карыздык милдеттенмелери боюнча төлөөгө чегерилген пайыздардын көлөмү 123,6 млн АКШ долларын түзгөн. Ал эми тике инвестициялар боюнча алууга пайыздар 29,4 млн АКШ долларын түзгөн, бул 2021-жылдын ушул көрсөткүчүнөн 3,0 эсе көп. Жыйынтыгында, **“башка инвестициялар”** статьясы боюнча төлөөгө чегерилген пайыздардын таза көлөмү 2021-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнөн 17,4 пайызга төмөндөө менен 94,3 млн АКШ долларын түзгөн.

Отчеттук мезгилде **“эмгекке төлөө”** статьясынын сальдосу 9,3 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс түптөлгөн жана резидент эместердин Кыргыз Республикасында иштеген ишинен түшкөн жыйынды кирешенин көлөмүнүн өсүшү эсебинен 48,3 пайызга жогорулаган.

ЭКИНЧИЛИК КИРЕШЕЛЕР БАЛАНСЫ

Жеке сектордун трансферттеринин таза агылып кирүүсүнүн төмөндөшү “экинчилик кирешелердин” статьясына аныктоочу таасирин тийгизген.

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча **экинчилик кирешелердин** балансы жеке трансферттердин түшүүлөрүнүн 17,4 пайызга (2 036,3 млн АКШ долларына чейин) төмөндөшү эсебинен 16,0 пайызга кыскаруу менен 2 118,0 млн АКШ доллары өлчөмүндө оң мааниде түптөлгөн.

Жеке трансферттер түзүмүндө, мурдагыдай эле, түшүүлөрдүн дээрлик бардык көлөмү чет өлкөдө иштеп жаткан резиденттердин акча которууларынын эсебинен камсыздалган. Отчеттук мезгил ичинде акча которуулардын дүң агылып кирүү жана агылып чыгуу көлөмү, тиешелүүлүгүнө жараша, 7,1 пайызга жана 2,1 эсеге көбөйгөн. Натыйжада, иштеп жаткандардын акча которууларынын таза агылып кирүүсү 2 010,5 млн АКШ доллары өлчөмүндө түптөлгөн, бул 2021-жылдын ушул көрсөткүчүнөн 17,4 пайызга төмөн.

4-таблица. Иштеп жаткандардын акчалай которууларынын түзүмү*

(млн АКШ долларында)

	2018	2019	2020	2021	2022
1.1. Иштеп жаткандардын акчалай которуулары	2 356,0	2 138,7	2 136,1	2 433,6	2 010,5
1.1.1. Түшүүлөр	2 902,9	2 697,6	2 630,6	3 011,8	3 225,2
алардын ичинен:					
Акча которуу системалары боюнча түшүүлөр	2 685,3	2 406,9	2 377,2	2 756,2	2 928,2
Жеке адамдардын банк аркылуу түшкөн трансферттери ¹	2,4	2,7	45,0	35,4	123,1
Почта аркылуу калктын акча которуулары	0,9	0,9	0,6	0,9	1,1
Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрү ²	214,3	287,1	207,8	219,3	172,8
1.1.2. Агылып чыгуу	-546,9	-558,9	-494,5	-578,3	-1 214,7

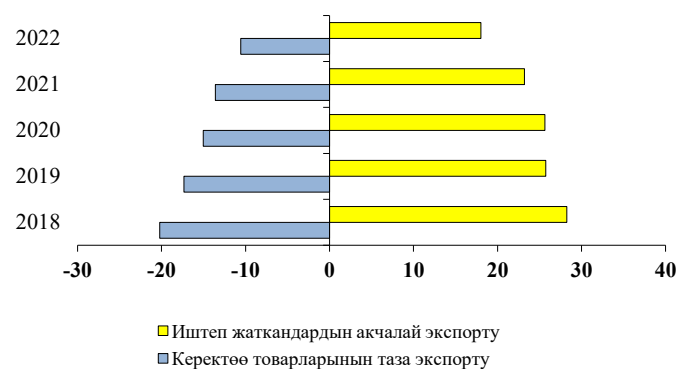
* Кошумча баа берүүлөрдү эске алганда, Улуттук банктын маалыматтары боюнча

¹ 3000 АКШ долларынан ашпаган өлчөмдөгү которуулар эске алынган; 2020-жылдан тартып телефон номери боюнча которуулар да эске алынган.² Мигранттардын нак формада алынып келинген которууларынын бөлүгүн кошумча эсептөө үчүн 10% өлчөмүндө кошумча баа берүү коэффициенти колдонулат (2019-жылдын I чейрегинен тартып 2020-жылдын I чейрегин кошо алгандагы мезгилде – 15,5%).

Эмгек мигранттарынын республикага акча каражаттарын которууларынын негизги ыкмасы катары мурдагыдай эле акча которуу системалары саналат⁴, алар аркылуу иштегендердин акча которууларынын 90 пайызынан ашыгы өлкөгө келип түшөт. 2022-жылдын жыйынтыгы боюнча которуу системалары аркылуу келип түшкөн каражаттардын дүң көлөмү 2 928,2 млн АКШ долларын түзгөн⁵, бул 2021-жылдын ушул көрсөткүчүнөн 6,2 пайызга көп. Өлкөдөн которуулардын көлөмү 2,1 эсеге өсүп, 1 200,7 млн АКШ долларын түзгөн. Натыйжада, жеке адамдардын которуу системалары аркылуу акча которуулар агымынын таза көлөмү 21,2 пайызга төмөндөп, 1 727,5 млн АКШ долларын түзгөн. Почта аркылуу которуулардын жана жеке адамдар ортосунда банктык эсептер аркылуу жеке которуулардын салыштырма салмагы бир аз гана болгон.

4-график. Акча которуулардын жана керектөө товарларынын таза экспортунун сальдосу

(ИДӨгө карата пайыздарда)

Акча которуулардын географиялык түзүмү өзгөрүүсүз калган. Отчеттук мезгилдин жыйынтыгы боюнча акча которуулардын басымдуу бөлүгү Россия Федерациясынан түшкөн (94,9 пайызы). Ал эми Кыргыз Республикасынан жөнөтүлгөн которуулардын олуттуу көлөмү да Россия Федерациясына туура келген (77,3 пайыз).

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча иштеп жаткандардын акча которууларынын сальдосу (2 010,5 млн АКШ доллары) керектөө товарларынын таза экспортунун ордун жабуу үчүн жетишсиз болгон, ал өз кезегинде, 2 441,3 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс мааниде түптөлгөн.

⁴ Anelik, Blizko, Contact, Migom, MoneyGram, Western Union, Unistream, Золотая Корона, Лидер, Быстрая почта, Аллюр жана башка которуу системалары жана “Кыргызпочтасы” МИ аркылуу которуулар.⁵ Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске албаганда.

КАПИТАЛ МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР ЭСЕБИ

Капитал менен операциялар эсебинин оң сальдосу, эң башкысы, капиталдык трансферттердин динамикасы менен шартталган.

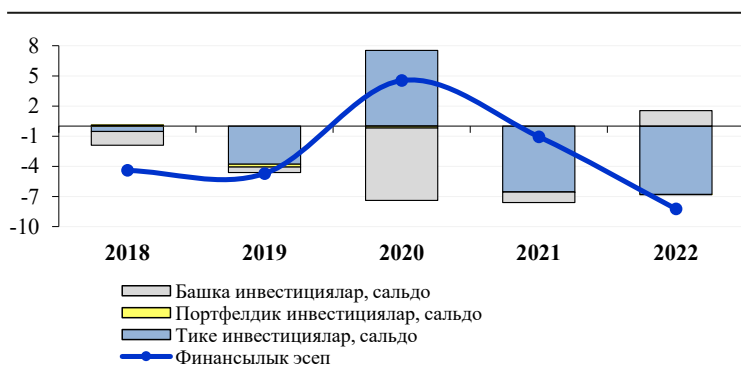
2022-жылдын жыйынтыгы боюнча капитал менен операциялар эсеби мамлекеттик сектордун капиталдык трансферттеринин 163,2 млн АКШ доллары өлчөмүндө чет өлкөдөн таза агылып кирүүсүнүн эсебинен 180,8 млн АКШ доллары суммасында калыптанган.

ФИНАНСЫЛЫК ЭСЕП

Финансылык эсептин оң сальдосу, негизинен, тике инвестициялардын динамикасы менен калыптанган.

5-график. Финансылык эсеп

(ИДӨгө карата пайыздарда)

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча финансылык эсепте көрсөтүлгөн сырттан таза карыз алышуу көлөмү (төлөм теңдеминин аналитикалык маалыматы) 616,1 млн АКШ долларын түзгөн жана 2021-жылдын көрсөткүчүнө салыштырганда 7,6 пайызга төмөндөгөн. Финансылык эсептин калыптанышына, негизинен, “тике инвестициялар” жана “башка инвестициялар” статъялары таасирин тийгизген.

Отчеттук мезгилде “тике инвестициялар” статъясы боюнча сальдо 2021-жылдын ушул көрсөткүчүнөн (560,7 млн АКШ доллары)⁶ 33,5 пайызга жогорулап, 748,8 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс мааниде түптөлгөн, бул, өз кезегинде резиденттердин финансылык каражаттарды резидент эместерден таза карыз алуусу жөнүндө билдирет.

Каралып жаткан мезгил ичинде резиденттердин чет өлкөгө тике инвестициялар түрүндө салымынын көлөмү 457,9 млн АКШ долларына кыскарган.

Кыргыз Республикасынын резиденттеринин тике чет өлкө инвестициялары боюнча милдеттенмелерди таза кабыл алуусу 290,9 млн АКШ долларын түзгөн, бул 2021-жылга салыштырганда 28,6 пайызга көп. Кайра инвестицияланган пайда боюнча 397,2 млн АКШ доллары өлчөмүндө финансылык каражаттардын таза агылып кирүүсү катталган.

Тике инвесторлор тарабынан башка капиталга салынган финансылык каражаттардын көлөмү 84,1 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс мааниде түптөлгөн, бул тике инвестициялоо ишканаларынын чет өлкөлүк кошо ээлик кылуучулардан алган кредиттери боюнча милдеттенмелердин орду жабылышы менен шартталган. Мында акционердик капиталга инвестицияланган финансылык каражаттардын көлөмү терс мааниде түптөлүп, 22,3 млн АКШ долларын түзгөн.

2022-жыл ичинде “башка инвестициялар” статъясы боюнча тышкы экономикалык операциялар 132,3 млн АКШ доллары өлчөмүндө сырттан таза кредиттөөнү камсыздаган (2021-жылы сырттан таза карыз алышуу 106,0 млн АКШ доллары өлчөмүндө болгон).

⁶ Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алганда.

Отчеттук мезгилде Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары активдери 2021-жылдын ушул көрсөткүчүнөн 3,1 эсеге көбөйүп, 1 053,4 млн АКШ долларын түзгөн. Чет өлкө активдеринин көлөмүнүн көбөйүшүнө депозиттик уюмдардын (борбордук банкты кошпогондо) накталай валюта жана чет өлкө эсептериндеги депозит түрүндөгү активдеринин (676,2 млн АКШ долларына) өсүшү, ошондой эле дебитордук карыздын көбөйүшү (235,4 млн АКШ долларына) олуттуу таасирин тийгизген. 2022-жылдын акырына карата ишканалардын дебитордук карызынын басымдуу көлөмү дүң жана чекене соода, иштеп чыгуу өндүрүшү чөйрөсүнө, ошондой эле кесиптик, илимий жана техникалык иш чөйрөлөрүнө туура келет.

Башка инвестициялар боюнча милдеттенмелерди таза кабыл алуу 921,1 млн АКШ доллары өлчөмүндө оң сальдодо түптөлгөн, бул көбүнчө депозиттик уюмдардын (борбордук банкты кошпогондо) накталай акча жана чет өлкө эсептериндеги депозит түрүндө милдеттенмелеринин (424,3 млн АКШ долларына) жана башка секторлордун соода кредиттери жана аванстары боюнча карызынын (295,4 млн АКШ долларына) өсүшүнө байланыштуу болгон. Бүтүндөй алганда, 2022-жылдын акырына карата карыздын жалпы көлөмүндө басымдуу салыштырма салмакты дүң жана чекене соода, иштеп чыгуу өндүрүшү, пайдалуу кен казып алуу, маалымат жана байланыш чөйрөсүндө иш жүргүзгөн ишканалар ээлейт, аларга карыздын жалпы суммасынын 80 пайызы туура келет.

Экономиканын бардык секторлорунун алынган карыздык ресурстар боюнча милдеттенмелери 201,4 млн АКШ долларына көбөйгөн. Мамлекеттик секторго кредиттер боюнча 192,1 млн АКШ доллары өлчөмүндө каражаттардын таза агылып кирүүсү байкалган, бул алынган кредиттердин көлөмү карыздын негизги суммасы боюнча төлөөлөрдөн ашкандыгы менен түшүндүрүлөт. 2022-жылдын жыйынтыгында жеке сектордун карыздык каражаттары боюнча милдеттенмелери 9,2 млн АКШ долларына көбөйгөн.

“Каталар жана калтырып кетүүлөр” статьясынын сальдосу Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алганда, 4 333,4 млн АКШ доллары өлчөмүндө оң мааниде түптөлгөн. Дүң эл аралык резервдердин көлөмү 2022-жылдын акырына карата 2 798,1 млн АКШ долларын түзгөн, бул келечекте товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импортунун 3,2 айын⁷ жабат.

⁷ Маалымат үчүн: резервдик активдердин көлөмү келечекте товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импортунун 3,0 айынын ордун жапкан.

5-таблица. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (аналитикалык берүүдө)

(млн АКШ долларында)

	2018	2019	2020	2021	2022
Күндөлүк операциялар эсеби	-961,8	-1 066,8	374,3	-737,7	-5 422,2
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр	-3 126,8	-2 562,5	-1 615,4	-2 636,0	-6 931,6
экспорт	2 734,4	3 107,7	2 435,4	3 291,9	3 560,1
импорт	5 861,3	5 670,2	4 050,8	5 927,9	10 491,7
Соода балансы ¹	-2 993,8	-2 624,3	-1 439,6	-2 418,1	-6 823,1
Төлөм теңдеми методологиясына ылайык экспорт (ФОБ баасында)	1 240,3	1 192,2	1 020,2	1 357,0	2 172,3
<i>анын ичинде Рэкспорт</i>	98,2	86,2	67,7	113,8	154,7
Монетардык эмес алтын	664,2	832,9	987,0	1 413,0	13,1
Импорт (ФОБ баасында)	4 898,3	4 649,4	3 446,8	5 188,1	9 008,4
Кызмат көрсөтүүлөр балансы	-133,0	61,8	-175,9	-218,0	-108,5
экспорт	829,9	1 082,7	428,2	521,8	1 374,8
импорт	962,9	1 020,8	604,1	739,8	1 483,3
<i>Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр</i>	-280,8	-184,4	-199,6	-293,4	-547,4
экспорт	213,5	269,8	153,1	203,7	364,8
импорт	494,3	454,1	352,7	497,1	912,3
<i>Кыдыруулар</i>	145,3	252,4	62,5	134,1	537,7
экспорт	459,5	643,5	151,3	206,8	755,7
импорт	314,2	391,1	88,8	72,8	217,9
<i>Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр</i>	1,0	2,9	1,8	-2,0	8,7
экспорт	44,6	49,0	47,7	36,0	73,8
импорт	43,6	46,1	45,9	38,0	65,1
<i>Башка кызмат көрсөтүүлөр</i>	1,5	-9,1	-40,6	-56,7	-107,5
экспорт	112,3	120,4	76,1	75,2	180,5
импорт	110,8	129,5	116,6	131,9	288,0
Баштапкы кирешелер балансы¹	-255,8	-774,6	-256,4	-622,3	-608,6
Алууга	41,8	37,5	20,6	9,8	29,4
Төлөөгө	297,6	812,2	277,0	632,0	638,0
Эмгекке төлөөлөр (нетто)	-13,6	-15,0	-11,1	-6,2	-9,3
Алууга	—	—	—	—	—
Төлөөгө	13,6	15,0	11,1	6,2	9,3
Инвестициялык кирешелер	-242,2	-759,6	-245,4	-616,0	-599,4
Алууга кирешелер	41,8	37,5	20,6	9,8	29,4
Төлөөгө кирешелер	284,0	797,1	266,0	625,8	628,7
Экинчилик кирешелер	2 420,9	2 270,3	2 246,1	2 520,6	2 118,0
Алууга	2 974,3	2 835,6	2 744,7	3 104,8	3 341,0
Төлөөгө	553,4	565,3	498,6	584,2	1 222,9
Капитал менен операциялар эсеби	335,0	88,5	79,8	133,9	180,8
Алууга	351,8	105,7	93,5	155,2	196,2
Төлөөгө	16,7	17,3	13,8	21,3	15,4
<i>Таза кредиттөө (+)/ таза карыз алуу (-) (күндөлүк операциялар жана капитал менен операциялар эсебинин маалыматтары боюнча сальдо)</i>	-626,7	-978,4	454,0	-603,8	-5 241,4

2021				2022				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-118,9	289,9	-294,8	-613,8	-1 093,1	-1 238,0	-1 799,0	-1 292,2	Күндөлүк операциялар эсеби
-536,4	-207,2	-783,2	-1 109,3	-1 370,6	-1 588,4	-2 362,6	-1 610,1	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр
544,2	1 308,1	797,9	641,7	540,2	900,2	870,9	1 248,8	экспорт
1 080,6	1 515,3	1 581,0	1 751,1	1 910,7	2 488,6	3 233,5	2 858,9	импорт
-478,3	-150,6	-748,0	-1 041,2	-1 304,8	-1 556,9	-2 337,9	-1 623,5	Соода балансы ¹
295,7	342,4	348,1	370,8	376,0	584,0	426,4	785,9	Төлөм тендеми методологиясына ылайык экспорт (ФОВ баасында)
14,4	27,8	36,3	35,3	39,7	28,4	48,0	38,6	анын ичинде Резспорт
140,3	832,1	305,7	134,9	0,2	0,4	0,3	12,2	Монетардык эмес алтын
914,3	1 325,1	1 401,9	1 546,9	1 681,0	2 141,3	2 764,6	2 421,5	Импорт (ФОВ баасында)
-58,1	-56,6	-35,2	-68,1	-65,8	-31,5	-24,6	13,4	Кызмат көрсөтүүлөр балансы
108,3	133,5	144,0	136,1	164,0	315,8	444,2	450,8	экспорт
166,3	190,1	179,1	204,2	229,8	347,2	468,8	437,4	импорт
-49,3	-69,0	-74,8	-100,4	-92,9	-125,2	-161,0	-168,4	Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр
45,0	56,5	51,9	50,3	65,3	86,7	110,2	102,7	экспорт
94,2	125,5	126,7	150,7	158,2	211,9	271,2	271,1	импорт
23,9	24,9	46,4	38,9	41,7	131,4	168,5	196,1	Кыдыруулар
41,6	54,9	62,6	47,8	63,6	186,4	257,5	248,0	экспорт
17,7	29,9	16,2	9,0	22,0	55,0	89,0	51,9	импорт
-0,9	-2,2	-0,1	1,3	-0,7	4,5	3,5	1,5	Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр
8,1	7,6	9,6	10,7	8,2	16,7	21,7	27,2	экспорт
9,0	9,8	9,8	9,5	8,9	12,2	18,2	25,7	импорт
-31,8	-10,4	-6,6	-7,9	-13,9	-42,1	-35,6	-15,9	Башка кызмат көрсөтүүлөр
13,6	14,6	19,9	27,1	26,8	25,9	54,8	72,9	экспорт
45,5	24,9	26,5	35,0	40,7	68,1	90,4	88,8	импорт
-61,3	-170,6	-223,3	-167,1	-186,0	-351,3	26,1	-97,4	Баштапкы кирешелер балансы¹
2,7	1,8	2,5	2,7	3,6	2,2	8,8	14,8	Алууга
64,0	172,4	225,8	169,9	189,6	353,5	-17,3	112,2	Төлөөгө
-1,7	-1,1	-2,0	-1,5	-2,0	-3,3	-1,9	-2,0	Эмгекке төлөөлөр (нетто)
—	—	—	—	—	—	—	—	Алууга
1,7	1,1	2,0	1,5	2,0	3,3	1,9	2,0	Төлөөгө
-59,6	-169,5	-221,3	-165,7	-184,0	-348,0	27,9	-95,4	Инвестициялык кирешелер
2,7	1,8	2,5	2,7	3,6	2,2	8,8	14,8	Алууга кирешелер
62,3	171,3	223,8	168,4	187,6	350,2	-19,2	110,2	Төлөөгө кирешелер
478,7	667,7	711,6	662,6	463,5	701,7	537,5	415,3	Экинчилик кирешелер
605,3	805,3	854,1	840,1	580,2	960,6	960,2	840,0	Алууга
126,6	137,6	142,4	177,5	116,7	258,8	422,7	424,7	Төлөөгө
22,8	37,0	28,8	45,3	21,0	50,5	51,9	57,4	Капитал менен операциялар эсеби
26,6	43,1	36,4	49,0	24,8	54,6	56,9	59,9	Алууга
3,8	6,1	7,6	3,7	3,8	4,1	5,1	2,5	Төлөөгө
								Таза кредиттөө (+)/таза карыз алуу (-) (күндөлүк операциялар жана капитал менен операциялар эсебинин маалыматтары боюнча сальдо)
-96,1	326,9	-266,0	-568,5	-1 072,0	-1 187,5	-1 747,1	-1 234,8	

5-таблица. (уландысы)

	2018	2019	2020	2021	2022
Финансылык эсеп	-206,1	-461,1	473,1	-666,8	-616,1
<i>Таза кредиттөө (+)/ таза карыз алуу (-) (күндөлүк операциялар жана капитал менен операциялар эсебинин маалыматтары боюнча сальдо)</i>	-206,1	-461,1	473,1	-666,8	-616,1
Тике инвестициялар¹	-44,3	-336,7	582,4	-560,7	-748,8
Финансылык активдерди таза сатып алуу	100,0	67,2	180,9	-334,5	-457,9
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу	144,2	403,9	-401,5	226,2	290,9
Портфельдик инвестициялар	9,2	-25,0	-15,1	-0,4	-0,4
Финансылык активдерди таза сатып алуу	9,8	-24,8	-15,0	—	—
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу	0,6	0,2	0,1	0,4	0,4
Туунду финансылык инструменттер	0,4	—	0,3	0,3	0,7
Финансылык активдерди таза сатып алуу	-0,2	4,4	-7,6	3,3	3,2
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу	-0,6	4,4	-7,9	3,0	2,5
Башка инвестициялар	-171,4	-99,4	-94,5	-106,0	132,3
Финансылык активдерди таза сатып алуу	-22,8	107,1	79,9	340,6	1 053,4
Капиталда башка катышуу	—	—	—	—	—
Накталай валюта жана депозиттер	-40,5	33,8	116,5	274,8	818,9
Борбордук банк	37,8	10,4	-61,2	18,7	-63,4
Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар	-0,5	22,1	175,6	274,2	676,2
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
Башка секторлор	-77,9	1,3	2,1	-18,1	206,1
Ссуда жана насыялар	4,2	-2,1	-0,3	-1,5	0,7
Борбордук банк	—	—	—	—	—
Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар	4,2	-2,1	-0,3	-1,5	0,7
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
Башка секторлор	—	—	—	—	—
Камсыздандыруу, пенсиялык программалар жана стандарттык гарантиялардын программасы	—	—	—	—	—
Соода кредиттери жана аванстар	14,9	72,3	-35,6	93,6	235,4
Борбордук банк	—	—	—	—	—
Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
Башка секторлор	14,9	72,3	-35,6	93,6	235,4
Башка дебитордук карыз	-1,4	3,0	-0,7	-26,3	-1,6
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу	148,7	206,5	174,5	446,6	921,1
Капиталда башка катышуу	—	—	—	—	—
Накталай валюта жана депозиттер	47,7	16,4	-0,5	37,3	424,3
Борбордук банк	—	—	—	—	—
Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар	47,7	16,4	-0,5	37,3	424,3
Ссуда жана насыялар	-56,4	133,5	129,6	233,3	201,4
Борбордук банк	—	—	—	—	—
Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар	15,7	29,7	-53,1	-33,3	-36,6
Мамлекеттик башкаруу сектору	-191,2	66,2	41,2	157,5	192,1
Башка секторлор	119,1	37,6	141,6	109,1	45,8
Камсыздандыруу, пенсиялык программалар жана стандарттык гарантиялардын программасы	—	—	—	—	—
Соода кредиттери жана аванстар	157,4	56,6	45,3	-65,4	295,4
Башка секторлор	157,4	56,6	45,3	-65,4	295,4
Башка дебитордук карыз	—	—	—	—	—
Атайын карыз алышуу укугу	—	—	—	241,5	—
Каталар жана калтырып кетүүлөр	261,9	559,3	-103,7	500,9	4 333,4
Камдык активдер жана аларга тиешелүү статьялар	-158,7	42,0	-122,7	564,0	-291,9
Резервдик активдер ²	-187,9	16,5	108,4	584,9	-307,0
Монетардык алтын	—	—	—	—	—
Атайын карыз алышуу укугу	-28,7	11,2	-26,6	255,8	24,7
ЭВФтеги резервдик позиция	—	—	—	—	—
Башка резервдик активдер	-159,1	5,3	135,0	329,1	-331,7
ЭВФ менен операциялар боюнча ссуда жана насыялар (резервди кошпогондо)	-29,1	-25,5	216,9	-25,7	-21,6
Борбордук банк	-10,8	-2,3	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	-18,3	-23,2	216,9	-25,7	-21,6
Өзгөчө каржылоо	—	—	14,2	46,6	6,6

¹ Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен² ЭВФтин методологиясына ылайык активдердин резервине кошуу үчүн Кыргыз Республикасынын резиденттери тарабынан ишке ашырылган куйма түрүндөгү алтынга байланыштуу операциялар резервдик активдерден алынып салынган.

2021				2022				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-1,3	4,4	-256,5	-413,5	-167,2	-45,7	-389,5	-13,7	Финансылык эсеп
-1,3	4,4	-256,5	-413,5	-167,2	-45,7	-389,5	-13,7	<i>Таза кредиттөө (+)/ таза карыз алуу (-) (күндөлүк операциялар жана капитал менен операциялар эсебинин маалыматтары боюнча сальдо)</i>
31,4	-139,9	-155,4	-296,9	18,1	-159,5	-710,5	103,1	Тике инвестициялар¹
-335,6	0,2	2,2	-1,3	12,5	-9,1	-460,4	-0,9	Финансылык активдерди таза сатып алуу
-367,0	140,1	157,6	295,5	-5,6	150,4	250,1	-104,0	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу
-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	Портфельдик инвестициялар
—	—	—	—	—	—	—	—	Финансылык активдерди таза сатып алуу
0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу
0,2	-0,1	0,1	0,1	-7,8	-34,1	24,1	18,5	Туунду финансылык инструменттер
14,2	-13,6	5,8	-3,2	1,2	3,5	1,6	-3,0	Финансылык активдерди таза сатып алуу
13,9	-13,5	5,7	-3,2	9,0	37,6	-22,6	-21,5	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу
-32,8	144,5	-101,1	-116,6	-177,4	148,0	296,9	-135,2	Башка инвестициялар
24,3	151,6	66,0	98,7	-67,6	288,1	469,7	363,1	Финансылык активдерди таза сатып алуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Капиталда башка катышуу
17,5	158,5	-0,3	99,1	-73,9	143,8	444,7	304,3	Накталай валюта жана депозиттер
-4,4	-3,1	9,8	16,3	7,0	-66,6	1,7	-5,5	Борбордук банк
12,7	134,8	-8,1	134,8	-85,7	182,0	473,2	106,8	Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар
—	—	—	—	—	—	—	—	Мамлекеттик башкаруу сектору
9,2	26,7	-2,0	-52,0	4,8	28,4	-30,1	203,0	Башка секторлор
-0,5	0,5	-1,0	-0,5	3,3	-0,6	-1,9	-0,1	Ссуда жана насыялар
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банк
-0,5	0,5	-1,0	-0,5	3,3	-0,6	-1,9	-0,1	Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар
—	—	—	—	—	—	—	—	Мамлекеттик башкаруу сектору
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка секторлор
—	—	—	—	—	—	—	—	Камсыздандыруу, пенсиялык программалар жана стандарттык гарантиялардын программасы
32,1	-7,3	69,7	-0,9	4,0	144,8	27,4	59,2	Соода кредиттери жана аванстар
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банк
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар
—	—	—	—	—	—	—	—	Мамлекеттик башкаруу сектору
32,1	-7,3	69,7	-0,9	4,0	144,8	27,4	59,2	Башка секторлор
-24,9	-0,1	-2,4	1,1	-1,0	0,2	-0,5	-0,3	Башка дебитордук карыз
57,1	7,1	167,1	215,3	109,8	140,1	172,8	498,3	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Капиталда башка катышуу
5,0	16,0	0,4	15,9	-0,5	75,4	155,3	194,1	Накталай валюта жана депозиттер
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банк
5,0	16,0	0,4	15,9	-0,5	75,4	155,3	194,1	Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар
-17,4	-12,8	25,1	238,4	33,4	19,6	11,6	136,7	Ссуда жана насыялар
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банк
-8,4	-10,5	-0,1	-14,2	2,2	-14,7	-13,7	-10,3	Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар
-12,5	-2,8	22,3	150,6	22,1	9,3	-0,1	160,9	Мамлекеттик башкаруу сектору
3,5	0,6	2,9	102,0	9,2	25,0	25,4	-13,9	Башка секторлор
—	—	—	—	—	—	—	—	Камсыздандыруу, пенсиялык программалар жана стандарттык гарантиялардын программасы
69,6	3,9	-99,9	-39,0	76,9	45,1	5,9	167,6	Соода кредиттери жана аванстар
69,6	3,9	-99,9	-39,0	76,9	45,1	5,9	167,6	Башка секторлор
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка дебитордук карыз
—	—	241,5	—	—	—	—	—	Атайын карыз алышуу укугу
-75,7	364,5	341,0	-128,8	539,5	1 245,3	1 361,1	1 187,5	Каталар жана калтырып кетүүлөр
-170,6	686,9	331,5	-283,8	-365,3	103,5	3,5	-33,6	Камдык активдер жана аларга тиешелүү статьялар
-172,0	675,9	356,0	-275,1	-358,7	93,1	2,2	-43,6	Резервдик активдер ²
—	—	—	—	—	—	—	—	Монетардык алтын
27,0	-10,9	239,7	—	28,0	-3,2	0,1	-0,1	Атайын карыз алышуу укугу
—	—	—	—	—	—	—	—	ЭВФтеги резервдик позиция
-199,0	686,9	116,3	-275,1	-386,7	96,3	2,2	-43,4	Башка резервдик активдер
-1,4	-10,9	-1,4	-12,1	—	-10,4	-1,3	-10,0	ЭВФ менен операциялар боюнча ссуда жана насыялар (резервди кошпогондо)
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банк
-1,4	-10,9	-1,4	-12,1	—	-10,4	-1,3	-10,0	Мамлекеттик башкаруу сектору
—	—	25,9	20,8	6,6	—	—	—	Өзгөчө каржылоо

Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) жана эл аралык инвестициялык позициянын сунуш-көрсөтмөлөрүнө ылайык методологияга өтүү

Улуттук банк тышкы сектордун статистикасы боюнча методологияны эл аралык стандарттарга ылайык келтирүү максатында, төлөм теңдемнин статистикасын ЭВФ методологиясы – Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун 6-чыгарылышына (мындан ары – РПБ6) ылайык түзүүгө өткөн.

Бул кыстырмада колдонуучулар үчүн РПБ6 колдонмосунда операцияларды эсепке алуу системасындагы негизги өзгөрүүлөр РПБ5 колдонмосуна салыштырмалуу берилген (1-таблица).

Колдонмонун 6-басылмасы буга чейинки 5-басылмага ылайык түзүлгөндүктөн, жаңы методологияга негизденген төлөм теңдемнин статистикалык маалыматтары, бүтүндөй алганда, колдонмонун 5-басылмасына ылайык түзүлгөн маалыматтарга дал келет. Мында, 6-басылмада төлөм теңдемнин айрым статьяларын кайра топтоштуруу зарылчылыгы келип чыккандыктан, төлөм теңдемнин эсептеринин мааниси өзгөргөн.

1-таблица. Төлөм теңдемде операцияларды чагылдыруу

		Төлөм теңдемнин колдонмосунун 5-басылмасы		Төлөм теңдемнин колдонмосунун 6-басылмасы	
Негизги статьялардын аталыштары		1.Күндөлүк операциялар эсеби – Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр – Кирешелер – Күндөлүк трансферттер 2. Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби – Капитал менен операциялар эсеби – Финансылык эсеп		1.Күндөлүк операциялардын эсеби – Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр – Баштапкы кирешелер – Экинчи кирешелер 2.Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби 3.Финансылык эсеп	
		<i>Кредит</i>	<i>Дебет</i>	<i>Кредит</i>	<i>Дебет</i>
Күндөлүк операциялар эсеби жана капитал менен операциялар эсеби	Өткөрүүлөр боюнча операцияларды чагылдыруу	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорту, алууга трансферттер жана өндүрүлбөгөн финансылык эмес активдердин чыгарылышы	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импорту, төлөөгө киреше, төлөөгө трансферттер жана өндүрүлбөгөн финансылык эмес активдердин сатылып алынышы	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорту, алууга баштапкы киреше, алууга экинчи киреше жана өндүрүлбөгөн финансылык эмес активдердин чыгарылышы	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импорту, төлөөгө баштапкы киреше, төлөөгө экинчи киреше жана өндүрүлбөгөн финансылык эмес активдердин сатылып алынышы
	Өткөрүүлөрдө белгилерди колдонуу	Кредит боюнча чагылдырылган операциялар, “плюс” (+) белгиси менен белгиленет	Дебет боюнча чагылдырылган операциялар “минус” (-) белгиси менен белгиленет	Кредит боюнча чагылдырылган операциялар “плюс” (+) белгиси менен белгиленет	Дебет боюнча чагылдырылган операциялар “плюс” (+) белгиси менен белгиленет
	Сальдо аныктамасы	Жыйынтык сальдо = кредит + дебет		Жыйынтык сальдо = кредит – дебет	

	Төлөм теңдеминин колдонмосунун 5-басылмасы		Төлөм теңдеминин колдонмосунун 6-басылмасы	
Финансылык эсеп	<i>Агылып кирүү</i>	<i>Агылып чыгуу</i>	<i>Финансылык активдерди таза сатып алуу</i>	<i>Милдеттенмелерди таза кабыл алуу</i>
Өткөрүүлөр боюнча операцияларды чагылдыруу	Активдердин азаюусу, милдеттенмелердин көбөйүүсү	Активдердин көбөйүүсү, милдеттенмелердин азаюусу	Активдердин азаюусун алып салуу менен активдерди сатып алуу (финансылык активдердин таза өзгөрүүсү)	Милдеттенмелердин азаюусун алып салуу менен милдеттенмелерди кабыл алуу (финансылык милдеттенмелердин таза өзгөрүүсү)
Өткөрүүлөрдө белгилерди колдонуу	Активдер: “минус” (–) белгиси – көбөйүү, “плюс” (+) белгиси – азаюу Милдеттенмелер: “плюс” (+) белгиси – көбөйүү, “минус” (–) белгиси – азаюу		Активдер: “плюс” (+) белгиси – көбөйүү, “минус” (–) белгиси – азаюу Милдеттенмелер: “плюс” (+) белгиси – көбөйүү, “минус” (–) белгиси – азаюу	
Сальдо аныктамасы	Финансылык эсептин жыйынтык сальдосу = активдердин өзгөрүүсү + милдеттенмелердин өзгөрүүсү		Таза кредиттөө (+)/таза карыз алуу (–) = активдердин өзгөрүүсү – милдеттенмелердин өзгөрүүсү	

Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылманын) методологиясына ылайык Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминин эсептери боюнча өзгөрүүлөрдүн тизмеги

Товарлар

Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылманын) методологиялык талаптарына ылайык, “Товарлар” статьясында аталган эсепти сунуштоо формасына, статьяларды кайра топтоштурууга жана финансы рынокторунда өзгөчө ролунан улам, айрым товарларды бөлүүгө тиешелүү олуттуу өзгөрүүлөр жүргөн. Ошентип, “Товарлар” статьясында төмөнкүдөй компоненттерди чагылдыруу сунушталаат: товарларды төлөм теңдеминин методологиясы боюнча экспорттоо/импорттоо, чет өлкөдө товарларды кайра сатуунун алкагында товарларды таза экспорттоо, монетардык эмес алтын.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминин товарлар эсептерин Колдонмонун 6-басылмасынын талаптарына ылайык келтирүүдө төмөнкүдөй өзгөртүүлөр белгиленген:

- негизги компонент катары төмөнкүлөр чагылдырылат: товарларды экспорттоо/импорттоо жана монетардык эмес алтын;
- товарлар экспортунун курамында реэкспорт кошумча статья түрүндө өзүнчө бөлүп көрсөтүлөт;
- жүк ташуучулар тарабынан порттордо сатып алынуучу товарлар, товарларды экспорттоо/импорттоо статьясына камтылат, ал эми Колдонмонун 5-басылмасына ылайык мындай товарлар өзүнчө статья түрүндө көрсөтүлгөн;
- мигранттардын жеке буюмдары товарларды экспорттоо/импорттоо статьясына камтылбайт жана төлөм теңдеминин эсептеринде чагылдырылбайт, анткени жаңы түшүндүрмөгө ылайык, аталган түшүнүк операция катары классификацияланбайт;
- кайра иштеп чыгуу үчүн товарлар, ремонттон өткөрүлүүчү товарлар “Товарлар” статьясынан алынып салынат, бул Колдонмонун 6-басылмасына ылайык, резидент менен резидент эмес ортосунда товарга менчик укугу өткөрүлбөй тургандыгынан улам шартталган.

Кызмат көрсөтүүлөр

Төлөм теңдемине эл аралык кызмат көрсөтүүлөрдү эсепке алуунун жалпы концепциясы олуттуу өзгөрүүлөргө дуушар болгон эмес. Жаңы методологияга ылайык негизги корректировкаларда бир катар көрсөткүчтөрдү эсепке алуу тартибин жана методологиясын тактоо, ошондой эле кызмат көрсөтүүлөр эсептерин Улуттук эсептер тутумунун 2008 жана Эл аралык кызмат көрсөтүүлөр статистикасы боюнча колдонмонун (БУУ, 2011) концептуалдык негиздерине ылайык келтирүү максатында, кызмат көрсөтүүлөр боюнча бөлүктөрдү жана айрым статьяларды кайра топтоштуруу же атоолорду кайра өзгөртүү камтылат.

Колдонмонун 6-басылмасынын методологиясына ылайык келтирүү максатында, Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминин кызмат көрсөтүүлөр эсеби боюнча төмөнкүдөй корректировкалар жүргүзүлгөн:

- кызмат көрсөтүүлөр бөлүгүнө “Башка тараптарга таандык материалдык ресурстарды иштеп чыгуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр” жаңы статьясы киргизилген. Башка тараптарга таандык материалдык ресурстарды иштеп чыгуу боюнча кызмат көрсөтүүлөргө ага таандык болбогон материалдык ресурстарды иштеп чыккан тарап алган төлөм гана кирет;
- почта жана курьердик байланыш кызмат көрсөтүүлөрү (мурда “Байланыш кызмат көрсөтүүлөрү” статьясынын курамында чагылдырылуучу) “Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр” статьясына киргизилген;
- “Курулуш кызмат көрсөтүүлөрү” статьясы “Курулуш” статьясына өзгөртүлгөн, бул эң башкысы, аталган статьяда курулуш иши жүргүзүлүп жаткан өлкөдө курулушту жүзөгө ашырып жаткан резидент эмес-ишкана тарабынан сатылып алынган курулуш иштери сыяктуу эле, товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү да эсепке алуу фактысын чагылдырат. Курулуш чет өлкөдөгү курулуш жана Кыргыз Республикасындагы курулуш болуп бөлүнөт;
- “Роялти жана лицензиялык төлөмдөр” статьясы (мурда “Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр” статьясынын курамында чагылдырылуучу) Колдонмонун 6-басылмасынын методологиясына ылайык кайра өзгөртүлүп, “Башка категорияларга тиешелүү болбогон интеллектуалдык менчикти пайдалануу үчүн төлөм” деген аталыштагы өзүнчө статьяны түшүндүрөт;
- Телекоммуникациялык (мурда “Байланыш кызмат көрсөтүүлөрү” статьясында чагылдырылуучу) кызмат көрсөтүүлөр мурда өзүнчө статья болгон компьютердик жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр менен биригүүчү жаңы статьяга киргизилген.

Баштапкы кирешелер

Тышкы экономикалык иш эсептери менен улуттук эсептер ортосунда макулдашылгандыгын камсыз кылуу үчүн “Кирешелер” статьясы жана анын компоненттери улуттук эсептер системасынын (УЭС 2008-жыл) “Баштапкы кирешелер эсеби” статьясына ылайык келтирилген. Финансылык инструменттердин функционалдык жана инструменталдык классификациялар менен аны байланыштырууга мүмкүн кылган инвестициялык кирешени кылдат бөлүштүрүү киргизилген. Бүтүндөй алганда, статьянын көрсөткүчтөрүн Колдонмонун 5-басылмасынын методологиясы боюнча түзүлгөн маалыматтарга салыштырууга болот.

Экинчилик кирешелер

Бүтүндөй алганда, төлөм теңдемине күндөлүк трансферттерди эсепке алуунун концептуалдык негиздери олуттуу деле өзгөрүүлөргө дуушар болгон эмес жана Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (5-басылма) методологиясы менен улантуучулукту сактап калган. Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) методологиялык талаптарына ылайык, “Күндөлүк трансферттер” эсеби “Экинчилик кирешелерге” өзгөртүп түзүлгөн. Күндөлүк трансферттердин түрлөрүнүн кыйла кеңири классификациясы каралган, экинчилик кирешелер эсебинин айрым кичи статьяларынын айрым аныктамалары жана эсепке алуу тартиби такталган жана чектелген.

Финансылык эсеп

Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) талаптарына ылайык финансылык эсепти түзүүнүн негизги принциптери жалпысынан өзгөргөн эмес. Жаңы методологияда тике инвестициялар жөнүндө түшүнүктөр такталган, алар “ОЭСР тике чет өлкө инвестицияларды базалык аныктоо” төртүнчү басылмасына ылайык келтирилген. Атап айтканда, контролдоого жана таасир этүүгө карата аныктама, инвестициялык иш ыргагын жана туунду ишканаларды эсепке алуу ыкмалары, ошондой эле активдер жана милдеттенмелер базасында маалыматтарды дүңүнөн жана багытталышы принцибине ылайык сунуштоо кайра каралып чыккан. Финансылык эсептин функционалдык жана инструменталдык категориялары кеңейтилген жана толукталган.

Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) талаптарына ылайык келтирүүдө Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминин финансылык эсебине төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилген (1-таблицада чагылдырылган финансылык эсеп бөлүгүндөгү тилкелердин аталышына жана белгилердин түшүндүрмөсүнө тиешелүү өзгөртүүлөрдөн тышкары):

- Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) методологиясына ылайык тике инвестицияларда “Кайра инвестицияланган инструменттер” статьясынын аталышы баштапкы кирешелер эсеби боюнча корреспонденттик статья менен чектөө максатында, “Кирешелерди кайра инвестициялоо” статьясына өзгөртүп түзүлгөн;
- товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоочуларга түздөн-түз берилген кредиттер, ошондой эле Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) талаптарына ылайык “Дебитордук жана кредитордук карыз” статьяларында эсепке алынуучу товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн кардарга төлөп берилген аванстар жана алдын ала төлөмдөр “Соода кредиттери жана аванстар” статьясында эске алынган. Ошондой эле, соода кредиттерине жана аванстарга же финансылык эсептин башка инструменттерине таандык болбогон башка карыз башка кредитордук/дебитордук карыз курамында чагылдырылган;
- тике инвестицияларга таандык болбогон капиталда катышкан башка инструменттер өзүнчө статья түрүндө башка инвестициялардын курамына киргизилет;
- мөөнөтүндө төлөнбөгөн карыз милдеттенмени жоюуга чейин мурдагы инструмент боюнча чагылдырууну улантат, ал эми Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (5-басылма) талабына ылайык буга чейинки милдеттенменин орду жабылып, анын ордуна жаңысы түзүлүшү жана мындай шарттуу операция “Башка активдер/башка милдеттенмелер” статьясы боюнча чагылдырылуусу болжолдонууда.

Жогоруда көрсөтүлгөн өзгөртүүлөр менен бирге, Улуттук банк төлөм теңдеминин эсептерин статистикалык эсепке алууну андан ары тактоо жана өркүндөтүү боюнча ишти төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) методологиялык талаптарына ылайык улантат.

РЕАЛДУУ ЭФФЕКТИВДУУ АЛМАШУУ КУРСУ

Каралып жаткан мезгил ичинде кыргыз сомунун номиналдуу эффективдүү алмашуу курсунун (НЭАК) индекси 0,8 пайызга төмөндөп, 2022-жылдын акырына карата 123,8 түзгөн. Мындай төмөндөө кыргыз сомунун орус рублине (11,7 пайызга) жана АКШ долларына карата (0,3 пайызга) баасынын түшүүсү⁸ менен шартталган.

Муну менен катар эле, кыргыз сомунун түрк лирасына (38,3 пайызга), япон иенине (18,2 пайызга), кытай юанына (9,6 пайызга), еврого (6,6 пайызга) жана казак теңгесине карата (7,2 пайызга) бекемделиши байкалган.

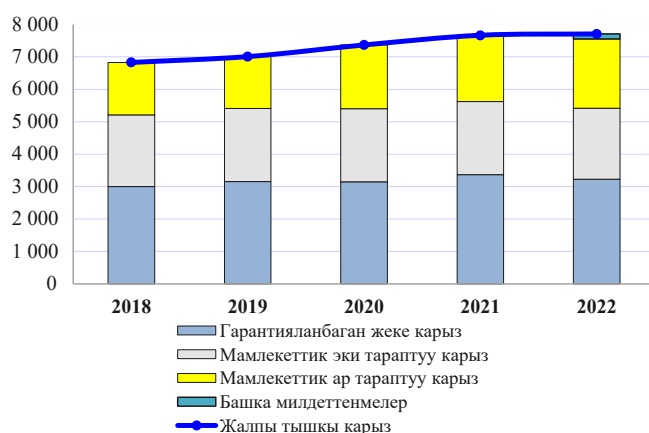
Отчеттук мезгилде Кыргыз Республикасында баалардын жылдык өсүшү 14,7 пайызды түзгөн, ал эми соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдөгү инфляциянын орточо деңгээли ушул эле мезгилде 11,3 пайыз чегинде катталган. Кыргыз сомунун НЭАК индекси төмөндөшүнө карабастан, Кыргыз Республикасындагы кыйла жогору инфляция деңгээли реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекси көбөйүшүн шарттаган, ал отчеттук мезгилде 2,2 пайызга өскөн жана 2022-жыл акырына карата 123,8 түзгөн.

⁸ Сомдун эки тараптуу номиналдуу алмашуу курсунун маалыматтары келтирилген, индексти эсептөө үчүн базалык мезгил катары 2010-жыл колдонулат.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ТЫШКЫ КАРЫЗЫ

6-график. Кыргыз Республикасынын жалпы тышкы карызынын бир мезгилдин акырына карата абал боюнча түзүмү*

(млн АКШ долларында)

* Улуттук банктын маалыматтары боюнча

2022-жылдын акырына карата номиналдуу тышкы карыздын⁹ (алынган жана орду жабылбаган) жалпы көлөмү 7 707,7 млн АКШ долларын түзгөн, бул 2021-жылдын акырына карата тиешелүү көрсөткүчтөн 0,5 пайызга жогору. Карыздын көрсөтүлгөн көлөмүндө мамлекеттик жана жеке секторлордун төмөнкү өлчөмдөгү карызы камтылат:

- мамлекеттик тышкы карыз 4 482,9 млн АКШ долларын түзгөн, бул жалпы тышкы карыздын 58,2 пайызын түзөт.
- мамлекет тарабынан гарантияланбаган жеке сектордун¹⁰ карызы 3 224,8 млн АКШ долларын (жалпы карыздын 41,8 пайызын) түзөт.

Каралып жаткан мезгилдин акырына карата Кыргыз Республикасынын карызы боюнча төмөнкү негизги көрсөткүчтөр катталган:

- ИДӨгө карата жалпы номиналдуу тышкы карыз¹¹ – 71,8 пайыз;
- товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуна карата жалпы номиналдуу тышкы карыз – 216,2 пайыз.

⁹ Мамлекеттик жана жеке секторлордун сунушталган кредиттер боюнча расмий кредиторлор алдындагы милдеттенмелери.

¹⁰ УСК маалыматы боюнча.

¹¹ Көрсөткүчтү эсептөөдө Улуттук банктын 2022-жылдын 31-декабрына карата курсу боюнча АКШ долларына кайра эсептелген ИДӨнүн сом түрүндөгү жылдык мааниси колдонулган.

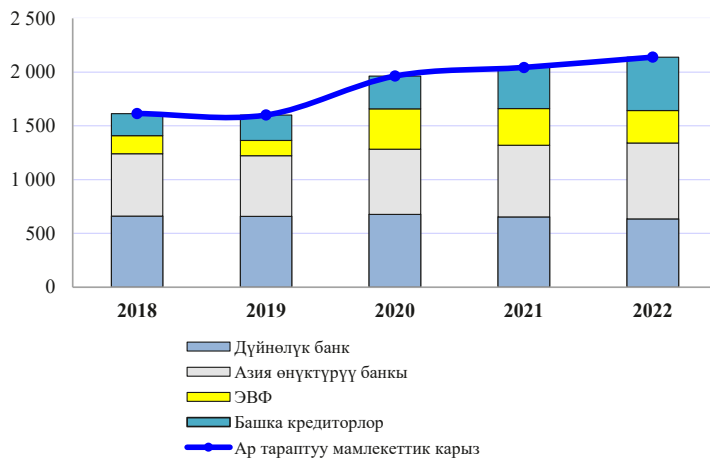
МАМЛЕКЕТТИК ТЫШКЫ КАРЫЗ

2022-жыл ичинде Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тышкы карызынын көлөмү 4,3 пайызга көбөйүп, жыл акырына карата 4 482,9 млн АКШ долларын түзгөн.

Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тышкы карызынын түзүмүндө көп тараптуу жана эки тараптуу кредиторлор алдындагы карыз, ошондой эле мамлекеттик сектордун бөлүштүрүлгөн АКУ боюнча башка милдеттенмелери камтылган.

7-график. Кыргыз Республикасынын кредиторлорунун мамлекеттик ар тараптуу карызынын бир мезгилдин акырына карата абал боюнча түзүмү*

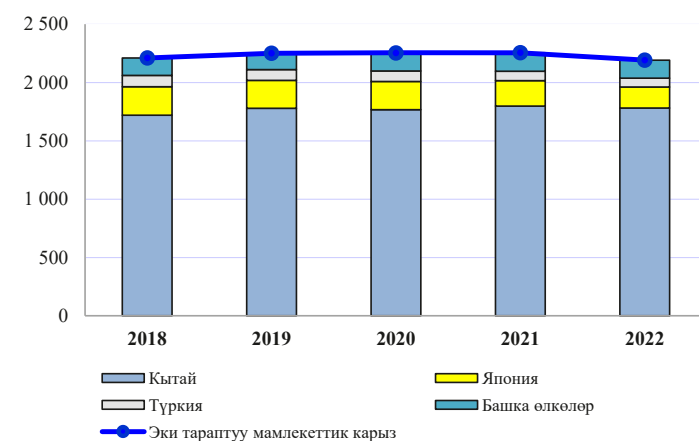
(млн АКШ долларында)

* Улуттук банктын маалыматтары боюнча

8-график. Кыргыз Республикасынын кредиторлорунун мамлекеттик эки тараптуу карызынын бир мезгилдин акырына карата абал боюнча түзүмү*

(млн АКШ долларында)

* Улуттук банктын маалыматтары боюнча

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча көп тараптуу кредиторлор алдындагы мамлекеттик тышкы карыздын номиналдуу көлөмү 4,7 пайызга көбөйгөн жана 2 139,5 млн АКШ доллары көлөмүндө түптөлгөн. Кыргыз Республикасынын көп тараптуу кредиторлору болуп Дүйнөлүк банк, Азия өнүктүрүү банкы, Эл аралык валюта фонду, Ислам өнүктүрүү банкы, Айыл чарбасын өнүктүрүүнүн эл аралык фонду, Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы, Евразия өнүктүрүү банкы, Европа инвестициялык банкы жана башкалар сыяктуу эл аралык финансылык институттар саналат. Акыркы жылдарда көп тараптуу кредиторлордун карызынын түзүмү олуттуу деле өзгөргөн эмес: көп тараптуу кредиттер боюнча карыздын жалпы көлөмүнүн 76,8 пайызы Азия өнүктүрүү банкы, Дүйнөлүк банк жана Эл аралык валюта фондунун алдындагы милдеттенмелерге туура келет.

2022-жылы эки тараптуу кредиторлор алдындагы тышкы карыздын номиналдуу көлөмү бир аз кыскарган жана 2 191,9 млн АКШ долларын түзгөн. Отчеттук мезгилдин акырына Кыргыз Республикасынын негизги кредиторлору болуп карата Кытай жана Япония саналган (эки тараптуу карыздын жалпы көлөмүнүн 89,5 пайызы).

Көп тараптуу жана эки тараптуу донорлордон түшкөн кредиттер, негизинен, инфраструктуралык долбоорлорду каржылоого, энергетиканы, финансы системасын, айыл чарбасын жана түзүмдүк кайра өзгөртүүлөрдү өнүктүрүүгө багытталган.

Финансылык шарттарга ылайык, мамлекеттик тышкы карыздын түзүмү, негизинен, жеңилдетилген (пайыздык чендери төмөн жана ордун жабуу үчүн узак мөөнөт берилген)¹² карыздык каражаттардан турат, алар жалпы көлөмдүн 98,8 пайызын түзөт.

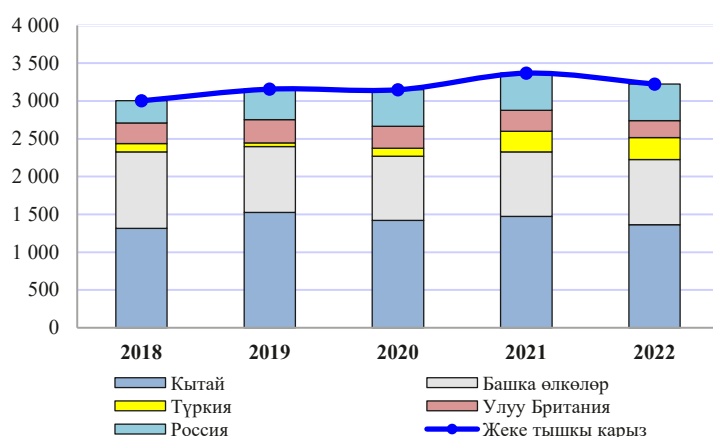
Отчеттук мезгилдин акырына карата мамлекеттик тышкы карыз боюнча төмөнкү негизги көрсөткүчтөр катталган:

- ИДӨгө карата номиналдуу мамлекеттик тышкы карыз – 41,8 пайыз;
- товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуна карата номиналдуу мамлекеттик тышкы карыз – 125,8 пайыз.

ЖЕКЕ ТЫШКЫ КАРЫЗ¹³

9-график. Кредиторлорунун жеке тышкы карызынын бир мезгилдин акырына карата абал боюнча түзүмү*

(млн АКШ долларында)

* УСК маалыматы боюнча

2022-жылдын акырына карата мамлекет тарабынан гарантияланбаган жеке тышкы карыздын көлөмү 2021-жылдын ушул көрсөткүчүнөн 4,3 пайызга төмөндөө менен 3 224,8 млн АКШ долларын түзгөн.

Жеке тышкы карыздын түзүмү тике жана башка чет өлкө инвесторлорунан алынган кредиттерден турат, алардын көлөмү, тиешелүүлүгүнө жараша, 1 628,6 млн АКШ долларын жана 1 596,2 млн АКШ долларын түзөт.

Жеке сектордун ири кредиторлору болуп Кытай (жеке тышкы карыздын жалпы көлөмүнүн 42,2 пайызы), Россия (15,0 пайыз), Түркия (9,0 пайыз) жана Улуу Британия (6,9 пайыз) саналат.

Отчеттук мезгилдин жыйынтыгы боюнча жеке секторго тышкы кредиттердин дүң агылып кирүүсү (тике инвесторлордон алынган кредиттерди эске алганда) 5,9 пайызга кыскарган жана 788,6 млн АКШ долларын, ал эми негизги карызды тейлөө боюнча төлөмдөрдүн көлөмү 49,4 пайызга көбөйүп, 885,6 млн АКШ доллары деңгээлинде түптөлгөн.

2022-жылдын акырына карата жеке тышкы карыздын көрсөткүчтөрү төмөнкүчө белгиленген:

- ИДӨгө карата номиналдуу жеке тышкы карыз – 30,1 пайыз;
- товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуна карата номиналдуу жеке тышкы карыз – 90,5 пайыз.

¹² Кыргыз Республикасы үчүн карыздык каражаттын жеңилдетилиши кредит берүү мөөнөтүнө, колдонулган пайыздык ченине жараша болот жана грант-элементти эсептөөгө ылайык аныкталат, ал кеминде 35,0 пайызды түзүүгө тийиш.

¹³ Жеке тышкы карыз – бул, жеке сектордун (коммерциялык банктар, банк эмес финансы-кредит уюмдары жана ишканалар) Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан гарантияланбаган кредиттер жана карыздык каражаттар түрүндө алынган карызы. Өлкө резиденттеринин резидент эместер алдындагы карыздын негизги суммасын пайызы менен же пайызсыз төлөө боюнча (кайсы учурда болбосун) иш жүзүндө кабыл алынган жана орду жабылбаган карыздык милдеттенмелеринин суммасын билдирет.

6-таблица. Кыргыз Республикасынын тышкы карызынын кредиторлордун түрү боюнча түзүмү
(млн АКШ долларында, бир мезгилдин акырына карата абал боюнча)

	2018		2019		2020		2021		2022	
	наркы	жый. карата пайызда	наркы	жый. карата пайызда	наркы	жый. карата пайызда	наркы	жый. карата пайызда	наркы	жый. карата пайызда
Жалпы тышкы карыз (I+II)	6 828,3	100,0	7 007,9	100,0	7 366,9	100,0	7 666,9	100,0	7 707,7	100,0
I. Мамлекеттик ж-а мамлекет тарабынан гарантияланган карыз	3 825,7	56,0	3 850,7	54,9	4 217,4	57,2	4 298,3	56,1	4 482,9	58,2
I.1 Көп тараптуу карыз¹	1 615,1	23,7	1 600,9	22,8	1 963,3	26,7	2 043,9	26,7	2 139,5	27,8
ЭВФ	166,8	2,4	140,3	2,0	376,4	5,1	340,4	4,4	302,2	3,9
Дүйнөлүк банк	660,2	9,7	657,7	9,4	677,4	9,2	652,4	8,5	636,2	8,3
Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы	51,8	0,8	50,8	0,7	50,3	0,7	44,4	0,6	48,3	0,6
Евразия өнүктүрүү банкы	27,4	0,4	32,2	0,5	43,6	0,6	68,7	0,9	165,7	2,2
Европа бирлиги	17,2	0,3	16,8	0,2	18,2	0,2	17,0	0,2	15,9	0,2
Азия өнүктүрүү банкы	582,2	8,5	565,6	8,1	605,4	8,2	668,5	8,7	705,1	9,1
Европа инвестициялык банкы	—	—	11,2	0,2	36,5	0,5	56,6	0,7	54,2	0,7
Азия инфраструктуралык инвестиция банкы	—	—	—	—	—	—	3,1	0,0	10,2	0,1
Ислам өнүктүрүү банкы	79,9	1,2	92,9	1,3	118,3	1,6	156,8	2,0	166,5	2,2
Айыл чарбасын өнүктүрүүнүн эл аралык фондусу	20,1	0,3	24,3	0,3	28,6	0,4	28,3	0,4	28,4	0,4
ОПЕК	5,4	0,1	5,1	0,1	4,5	0,1	4,1	0,1	3,7	0,0
Түндүк өнүктүрүү фонду	4,3	0,1	4,0	0,1	4,1	0,1	3,5	0,0	3,1	0,0
I.2 Эки тараптуу карыз	2 210,6	32,4	2 249,8	32,1	2 254,1	30,6	2 254,4	29,4	2 191,9	28,4
I.2.1 ЕАЭБ өлкөлөрү	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Россия ²	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Казакстан	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Беларусь	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Армения	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
I.2.2 ЕАЭБ өлкөлөрүнөн тышкары	2 210,6	32,4	2 249,8	32,1	2 254,1	30,6	2 254,4	29,4	2 191,9	28,4
Түркия	97,0	1,4	93,3	1,3	89,5	1,2	82,1	1,1	74,7	1,0
Япония ²	244,4	3,6	239,2	3,4	242,0	3,3	217,2	2,8	179,5	2,3
Германия ²	86,7	1,3	82,0	1,2	88,8	1,2	78,8	1,0	70,8	0,9
Швейцария ²	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пакистан	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кытай	1 719,4	25,2	1 778,5	25,4	1 766,0	24,0	1 797,8	23,4	1 782,2	23,1
Франция ²	5,0	0,1	4,7	0,1	4,9	0,1	4,5	0,1	4,0	0,1
Кувейт	11,1	0,2	6,9	0,1	8,0	0,1	8,1	0,1	8,1	0,1
Индия	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Корея Республикасы	16,0	0,2	14,8	0,2	14,9	0,2	13,3	0,2	11,8	0,2
Дания ²	2,9	0,0	2,8	0,0	2,6	0,0	2,5	0,0	2,3	0,0
Сауд Аравиясы	17,7	0,3	19,6	0,3	28,9	0,4	42,0	0,5	49,7	0,6
БАЭ	10,6	0,2	8,2	0,1	8,5	0,1	8,2	0,1	8,8	0,1
Өзбекстан	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
I.3 Мамлекет тарабынан гарантияланган карыз	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
I.4 Башка милдеттенмелер	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
II. Гарантияланбаган карыз	3 002,6	44,0	3 157,2	45,1	3 149,5	42,8	3 368,6	43,9	3 224,8	41,8

¹ Эл аралык финансы институттарын кошпо алганда, көп тараптуу негизде иш алып баруучу кредиторлор.

² Париж Клубуна кагышуучу өлкөлөр.

7-таблица. Кыргыз Республикасынын тышкы карызы

	2018	2019	2020	2021	2022
Бир мезгилдин акырына карата ДТК (млн АКШ доллары)	8 137,6	8 420,2	8 735,6	9 249,5	9 523,3
Бир мезгилдин акырына карата ЖТК (млн АКШ доллары)	6 828,3	7 007,9	7 366,9	7 666,9	7 707,7
Бир мезгилдин акырына ИДӨгө карата (пайыздар) ¹	83,8	78,8	101,2	89,9	71,8
Бир мезгилдин акырына товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуну карата ЖТК (пайыздар) ²	248,7	224,2	301,4	232,3	216,2
ЖТК боюнча төлөмдөр графиги (млн АКШ доллары) ³	901,6	1 143,0	1 084,2	880,4	1 204,8
ЖТКны иш жүзүндө тейлөө (млн АКШ доллары)	901,6	1 143,0	1 084,2	880,4	1 204,8
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуну карата ЖТКны тейлөө коэффициенти (пайыздар)					
- график боюнча	32,8	36,6	44,4	26,7	33,8
- иш жүзүндө тейлениши	32,8	36,6	44,4	26,7	33,8
Бир мезгилдин акырына карата МТК (млн АКШ доллары)	3 825,7	3 850,7	4 217,4	4 298,3	4 482,9
Бир мезгилдин акырына ИДӨгө карата МТК (пайыздар) ¹	46,9	43,3	57,9	50,4	41,8
Бир мезгилдин акырына товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуну карата МТК (пайыздар) ²	139,3	123,2	172,6	130,2	125,8
МТК боюнча төлөмдөр графиги (млн АКШ доллары) ³	184,0	203,1	205,3	192,2	260,9
МТКнын иш жүзүндө тейлениши (млн АКШ доллары) ⁴	184,0	203,1	205,3	192,2	260,9
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуну карата МТКны тейлөө коэффициенти (пайыздар)					
- график боюнча	6,7	6,5	8,4	5,8	7,3
- иш жүзүндө тейлениши	6,7	6,5	8,4	5,8	7,3
Бир мезгилдин акырына карата Жеке ТК (млн АКШ доллары)	3 002,6	3 157,2	3 149,5	3 368,6	3 224,8
Бир мезгилдин акырына ИДӨгө карата Жеке ТК (пайыздар) ¹	36,8	35,5	43,3	39,5	30,1
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуну карата Жеке ТК (пайыздар) ²	109,3	101,0	128,9	102,1	90,5
Жеке ТКнын иш жүзүндө тейлениши (млн АКШ доллары) ³	717,6	940,0	878,9	688,3	943,9
Бир мезгилдин акырына товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуну карата Жеке ТКны тейлөө коэффициенти (пайыздар)	26,1	30,1	36,0	20,9	26,5

¹ Көрсөткүчтөр, акыркы төрт чейректи камтыган өзгөрүмөлүү жылдык ИДӨ маалыматтарынын негизинде келтирилген. ИДӨнүн доллар эквиваленти чейректин акырына карата курс боюнча эсептелинген.

² Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрдүн жылдык экспортуну карата.

³ Пайыздардын жана негизги суммалардын төлөмдөрүн камтыйт.

⁴ ЭВФ кредиттери боюнча тейлөөнү (анын ичинде 2021-жылдагы 12,5 млн АКШ доллары жана 2022-жылдагы 0,4 млн АКШ доллары өлчөмүндө ЭВФ ССРТ грантынын эсебинен) жана Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине өткөрүлүп берилген бөлүштүрүлгөн АКУ боюнча пайыздарды төлөөлөрдү кошо алганда.

8-таблица. Кыргыз Республикасынын жеке тышкы карызынын географиялык түзүмү
(млн АКШ долларында)

	2018		2019		2020		2021		2022	
	наркы	жый. карата пайызда	наркы	жый. карата пайызда	наркы	жый. карата пайызда	наркы	жый. карата пайызда	наркы	жый. карата пайызда
Бардыгы болуп	3 002,6	100,00	3 157,2	100,00	3 149,5	100,00	3 368,6	100,00	3 224,8	100,00
Кытай	1 313,6	43,7	1 525,9	48,3	1 419,9	45,1	1 474,8	43,8	1 362,0	42,2
Россия	291,6	9,7	402,6	12,8	485,5	15,4	492,3	14,6	485,0	15,0
Түркия	108,9	3,6	48,4	1,5	107,6	3,4	269,9	8,0	289,4	9,0
Улуу Британия	273,8	9,1	308,3	9,8	287,3	9,1	278,4	8,3	222,5	6,9
Казакстан	212,6	7,1	126,0	4,0	120,3	3,8	119,5	3,5	137,4	4,3
Люксембург	80,1	2,7	105,5	3,3	106,2	3,4	103,6	3,1	86,9	2,7
Корея Республикасы	45,3	1,5	48,5	1,5	38,6	1,2	80,7	2,4	72,8	2,3
Швейцария	22,7	0,8	19,3	0,6	58,3	1,9	56,0	1,7	53,3	1,7
Австралия	72,2	2,4	69,8	2,2	61,1	1,9	51,9	1,5	53,2	1,7
Кипр	81,0	2,7	47,5	1,5	37,1	1,2	38,6	1,1	40,2	1,2
АКШ	51,8	1,7	38,0	1,2	34,5	1,1	38,0	1,1	39,4	1,2
Канада	45,2	1,5	30,2	1,0	29,1	0,9	29,3	0,9	34,3	1,1
Нидерланд	74,0	2,5	62,7	2,0	47,8	1,5	39,4	1,2	32,2	1,0
Виргин аралдары, Улуу Британия	64,9	2,2	49,3	1,6	27,0	0,9	26,9	0,8	26,9	0,8
Германия	71,0	2,4	67,7	2,1	54,4	1,7	34,7	1,0	15,5	0,5
Жана башка өлкөлөр	194,0	6,5	207,4	6,6	234,9	7,5	234,4	7,0	273,8	8,5

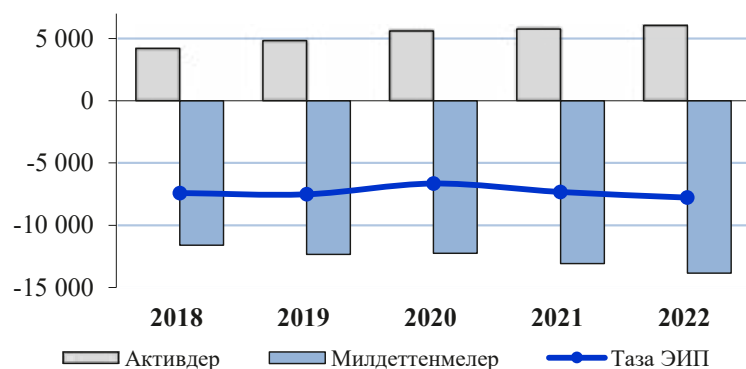
Эскертүү: УСКнын маалыматтары боюнча

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЭЛ АРАЛЫК ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ПОЗИЦИЯСЫ

10-график. ЭИП динамикасы

(млн АКШ долларында, жылдын акырына карата)

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестициялык таза позициясы 7 778,5 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс түптөлгөн, бул өлкөнүн тышкы дүйнө алдындагы карызы колдо болгон чет өлкө активдеринен ашуусуна түрткү болгон.

2022-жыл акырына карата өлкөнүн чет өлкө активдери 2021-жылдын ушул сыяктуу көрсөткүчүнөн 5,4 пайызга жогорулоо

менен 6 060,3 млн АКШ долларын түзгөн. Бул динамика тышкы экономикалык операциялардын, баалардын, валюта курстарынын өзгөрүшүнүн жана башка өзгөрүүлөрдүн натыйжасында калыптанган.

Активдердин түзүмүндө “тике инвестициялар” статьясы боюнча запастардын, негизинен, операциялардын жана Кыргыз Республикасынын резиденттеринин ээлигинде турган акцияларга баалардын төмөндөшү эсебинен 65,6 пайызга же 586,2 млн АКШ долларына кыскарышы белгиленген. Отчеттук мезгилде “башка инвестициялар” боюнча активдер 54,4 пайызга же 1 042,7 млн АКШ долларына көбөйгөн. Өсүү, айрыкча, резиденттердин накталай акча жана депозиттер түрүндөгү активдеринин көлөмү 48,7 пайызга же 663,3 млн АКШ долларына көбөйүшүнө байланышкан операциялар эсебинен катталган. Ал эми резиденттердин дебитордук карыз түрүндөгү активдери 42,2 пайызга (абсолюттук мааниде 228,6 млн АКШ долларына) өсүшү белгиленген. 2022-жылы Улуттук банктын резервдик активдери 2021-жылдагы деңгээлден 5,3 пайызга төмөн түптөлүп, 2 632,8 млн АКШ долларын түзгөн.

2022-жылдын акырына карата резиденттердин тышкы милдеттенмелеринин көлөмү 2021-жылдын ушул көрсөткүчүнө салыштырмалуу 5,9 пайызга көбөйүү менен 13 838,8 млн АКШ долларын түзгөн. Милдеттенмелердин түзүмүндө тике чет өлкө инвестициялары боюнча 6,6 пайызга (6 006,4 млн АКШ долларына чейин) өсүш байкалган, бул көбүнчө ишке ашырылган операциялардын натыйжасындагы өзгөрүүлөр жана азыраак деңгээлде – башка өзгөрүүлөр жана валюта курстарынын эсебинен камсыздалган.

2022-жылдын акырына карата резидент эместер алдындагы “башка инвестициялар” статьясы боюнча милдеттенмелер 7 821,8 млн АКШ долларын түзгөн, бул 2021-жылдын деңгээлинен 5,3 пайызга жогору. “Башка инвестициялардын” түзүмүндө ишке ашырылган операциялардын натыйжасында накталай акча жана депозиттер боюнча милдеттенмелердин өсүшү белгиленген. Мамлекеттик башкаруу секторунун кредиттер боюнча милдеттенмелери 4 331,4 млн долларына чейин (0,8 пайызга) өсүшү белгиленген, ал эми башка секторлордун милдеттенмелери 2,6 пайызга көбөйүп, 1 540,2 млн АКШ долларын түзгөн. 2022-жылдын жыйынтыгы боюнча депозиттик уюмдардын кредиттер боюнча милдеттенмелери 42,4 пайызга кыскарган жана 56,0 млн АКШ долларын түзгөн. Отчеттук жылдын акырына карата соода кредиттеринин көлөмү операциялар эсебинен өзгөрүүлөрдүн натыйжасында, 925,4 млн АКШ долларына чейин төмөндөгөн. Кыргыз Республикасынын бөлүштүрүлгөн АКУ боюнча милдеттенмелери 4,9 пайызга азаюу менен 339,3 млн АКШ долларын түзгөн.

9-таблица. Кыргыз Республикасынын чет өлкө активдеринин жана милдеттенмелеринин динамикасы

(млн АКШ долларында)

	31.12.18	31.12.19	31.12.20	31.12.21	31.12.22
	карата	карата	карата	карата	карата
	калдык	калдык	калдык	калдык	калдык
А. Активдер	4 282,5	4 973,8	5 935,5	5 747,3	6 060,3
Чет өлкөгө тике инвестициялар ¹	723,7	1 069,0	1 517,6	893,3	307,0
Капиталда катышуу инструменттери	628,7	911,5	1 181,1	874,7	286,1
Карыздык инструменттер	95,0	157,5	336,5	18,6	20,9
Портфельдик инвестициялар	194,8	170,0	155,1	155,1	155,1
Туунду финансылык инструменттер	5,1	9,7	1,1	4,1	7,0
Башка инвестициялар	1 439,7	1 548,7	1 633,8	1 915,7	2 958,4
Накталай акча жана депозиттер	946,5	983,2	1 092,0	1 362,7	2 026,0
Депозиттик уюмдар	440,8	466,1	640,6	910,7	1 406,9
Башка секторлор	269,3	269,3	271,4	253,6	453,8
Кредиттер	39,7	40,9	39,4	11,5	10,8
АКЖО	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
Депозиттик уюмдар	7,4	8,4	7,5	6,1	5,6
Башка секторлор	32,4	32,5	32,0	5,4	5,1
Соода кредиттери жана аванстар	453,4	524,5	502,3	541,5	770,1
Башка активдер	—	—	—	—	151,5
Камдык активдер	1 919,2	2 176,4	2 628,0	2 779,1	2 632,8
Монетардык алтын	460,3	701,2	1 017,9	591,8	955,1
АКУ	136,5	147,1	125,3	375,1	228,6
ЭВФтеги камдык позиция	—	—	—	—	—
Жана башка камдык активдер	1 322,4	1 328,0	1 484,8	1 812,2	1 449,1
Б. Милдеттенмелер	11 691,5	12 486,4	12 583,7	13 073,8	13 838,8
Кыргыз Республикасына тике инвестициялар ¹	5 299,2	5 912,0	5 499,5	5 637,2	6 006,4
Капиталда катышуу инструменттери	3 548,8	4 056,1	3 846,8	3 820,0	4 307,2
Карыздык инструменттер	1 750,4	1 855,9	1 652,7	1 817,2	1 699,2
Портфельдик инвестициялар	4,3	4,4	3,5	3,3	3,3
Туунду финансылык инструменттер	5,1	9,7	1,1	4,1	7,3
Башка инвестициялар	6 383,0	6 560,3	7 079,7	7 429,2	7 821,8
Накталай акча жана депозиттер	162,2	194,8	188,8	224,7	629,6
Кредиттер	5 209,1	5 282,2	5 751,9	5 896,3	5 927,6
АКЖО	2,3	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	3 823,4	3 850,7	4 217,4	4 298,3	4 331,4
Депозиттик уюмдар	192,3	211,6	146,1	97,2	56,0
Башка секторлор	1 191,1	1 219,9	1 388,4	1 500,8	1 540,2
Соода кредиттери жана аванстар	894,2	966,4	1 018,1	951,3	925,4
Бөлүштүрүлгөн АКУ ²	117,5	116,8	120,9	357,0	339,3
С. Таза эл аралык инвестициялык позиция (А-Б)	-7 409,0	-7 512,6	-6 648,2	-7 326,6	-7 778,5

¹ Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен.

² Мында өлкөлөрдүн төлөм теңдемин колдоого алуу үчүн ЭВФке мүчө болгон өлкөлөр арасында АКУну бөлүштүрүү камтылат.

I тиркеме. Таблицалар жана графиктер

I.1-таблица. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (нейтралдуу берүүдө)

(млн АКШ долларында)

	2018	2019	2020	2021	2022
Күндөлүк операциялар эсеби	-961,8	-1 066,8	374,3	-737,7	-5 422,2
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорту, төлөнгөн баштапкы жана экинчилик кирешелер	5 750,5	5 980,8	5 200,7	6 406,4	6 930,4
Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн импорту, төлөнгөн баштапкы жана экинчилик кирешелер	6 712,2	7 047,7	4 826,5	7 144,1	12 352,7
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр	-3 126,8	-2 562,5	-1 615,4	-2 636,0	-6 931,6
экспорт	2 734,4	3 107,7	2 435,4	3 291,9	3 560,1
импорт	5 861,3	5 670,2	4 050,8	5 927,9	10 491,7
Товарлар¹	-2 993,8	-2 624,3	-1 439,6	-2 418,1	-6 823,1
экспорт	1 904,5	2 025,0	2 007,2	2 770,1	2 185,3
импорт	4 898,3	4 649,4	3 446,8	5 188,1	9 008,4
Төлөм теңдеми методологиясы боюнча товарлардын экспорту/импорту	-3 658,0	-3 457,2	-2 426,6	-3 831,1	-6 836,2
экспорт	1 240,3	1 192,2	1 020,2	1 357,0	2 172,3
импорт	4 898,3	4 649,4	3 446,8	5 188,1	9 008,4
<i>анын ичинде Рэкспорт</i>	98,2	86,2	67,7	113,8	154,7
Чет өлкөдө товарларды кайра сатуунун алкагында товарлардын таза экспорту	—	—	—	—	—
Монетардык эмес алтын	664,2	832,9	987,0	1 413,0	13,1
экспорт	664,2	832,9	987,0	1 413,0	13,1
импорт	—	—	—	—	—
Кызмат көрсөтүүлөр	-133,0	61,8	-175,9	-218,0	-108,5
экспорт	829,9	1 082,7	428,2	521,8	1 374,8
импорт	962,9	1 020,8	604,1	739,8	1 483,3
Башка тараптарга таандык материалдык ресурстарды иштеп чыгуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр	—	—	—	—	—
экспорт	—	—	—	—	—
импорт	—	—	—	—	—
<i>Кыргыз Республикасында кайра иштетүү үчүн товарлар (кайра иштетүүдөн кийин кайтарылган товарлар - экспорт, кайра иштетүү үчүн алынган товарлар - импорт)</i>	-0,1	-0,3	0,4	0,4	-0,3
экспорт	—	0,8	0,6	1,6	2,2
импорт	0,1	1,0	0,2	1,2	2,4
<i>Чет өлкөдө кайра иштетүү үчүн товарлар (кайра иштетүүгө жөнөтүлгөн товарлар - экспорт, кайра иштетүүдөн кийин кайтарылган товарлар - импорт)</i>	-39,9	-1,4	-0,6	-2,0	-0,6
экспорт	11,5	17,1	8,0	7,3	2,2
импорт	51,4	18,6	8,6	9,2	2,8
Башка категорияларда камтылбаган, оңдоо жана техникалык тейлөө боюнча кызмат көрсөтүүлөр	—	—	—	—	—
экспорт	—	—	—	—	—
импорт	—	—	—	—	—
Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр	-280,8	-184,4	-199,6	-293,4	-547,4
экспорт	213,5	269,8	153,1	203,7	364,8
импорт	494,3	454,1	352,7	497,1	912,3
<i>Жүргүнчүлөрдү ташуу үчүн</i>	-78,0	-63,2	-52,7	-89,4	-170,6
экспорт	58,7	64,3	43,8	51,5	71,3
импорт	136,7	127,6	96,5	141,0	241,9
<i>Жүк ташуу үчүн</i>	-99,8	-28,9	-55,8	-92,1	-160,6
экспорт	92,3	129,8	65,0	84,3	176,3
импорт	192,1	158,7	120,8	176,5	336,9
<i>Жана башка</i>	-102,1	-91,5	-91,6	-114,0	-216,0
экспорт	62,3	75,4	43,3	65,0	116,6
импорт	164,5	166,9	134,9	179,0	332,7

¹ Төлөм теңдемин түзүү методологиясына ылайык Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен.

2021				2022				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-118,9	289,9	-294,8	-613,8	-1 093,1	-1 238,0	-1 799,0	-1 292,2	Күндөлүк операциялар эсеби
1 152,2	2 115,2	1 654,4	1 484,6	1 124,0	1 862,9	1 839,9	2 103,6	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорту, төлөнгөн баштапкы жана экинчилик кирешелер
1 271,2	1 825,3	1 949,3	2 098,4	2 217,0	3 100,9	3 638,9	3 395,8	Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн импорту, төлөнгөн баштапкы жана экинчилик кирешелер
-536,4	-207,2	-783,2	-1 109,3	-1 370,6	-1 588,4	-2 362,6	-1 610,1	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр
544,2	1 308,1	797,9	641,7	540,2	900,2	870,9	1 248,8	экспорт
1 080,6	1 515,3	1 581,0	1 751,1	1 910,7	2 488,6	3 233,5	2 858,9	импорт
-478,3	-150,6	-748,0	-1 041,2	-1 304,8	-1 556,9	-2 337,9	-1 623,5	Товарлар¹
436,0	1 174,5	653,9	505,7	376,2	584,4	426,7	798,0	экспорт
914,3	1 325,1	1 401,9	1 546,9	1 681,0	2 141,3	2 764,6	2 421,5	импорт
-618,6	-982,7	-1 053,7	-1 176,1	-1 305,0	-1 557,3	-2 338,2	-1 635,6	Төлөм теңдеми методологиясы боюнча товарлардын экспорту/импорту
295,7	342,4	348,1	370,8	376,0	584,0	426,4	785,9	экспорт
914,3	1 325,1	1 401,9	1 546,9	1 681,0	2 141,3	2 764,6	2 421,5	импорт
14,4	27,8	36,3	35,3	39,7	28,4	48,0	38,6	<i>анын ичинде Рэкспорт</i>
—	—	—	—	—	—	—	—	Чет өлкөдө товарларды кайра сатуунун алкагында товарлардын таза экспорту
140,3	832,1	305,7	134,9	0,2	0,4	0,3	12,2	Монетардык эмес алтын
140,3	832,1	305,7	134,9	0,2	0,4	0,3	12,2	экспорт
—	—	—	—	—	—	—	—	импорт
-58,1	-56,6	-35,2	-68,1	-65,8	-31,5	-24,6	13,4	Кызмат көрсөтүүлөр
108,3	133,5	144,0	136,1	164,0	315,8	444,2	450,8	экспорт
166,3	190,1	179,1	204,2	229,8	347,2	468,8	437,4	импорт
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка тараптарга таандык материалдык ресурстарды иштеп чыгуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр
—	—	—	—	—	—	—	—	экспорт
—	—	—	—	—	—	—	—	импорт
0,1	-0,3	0,72	-0,2	0,2	-0,5	-0,05	0,2	<i>Кыргыз Республикасында кайра иштетүү үчүн товарлар (кайра иштетүүдөн кийин кайтарылган товарлар - экспорт, кайра иштетүү үчүн алынган товарлар - импорт)</i>
0,5	0,2	0,8	0,1	0,6	0,2	0,5	0,9	экспорт
0,4	0,4	0,1	0,3	0,4	0,7	0,5	0,8	импорт
3,1	-5,9	1,91	-1,0	-0,1	0,2	-0,91	0,2	<i>Чет өлкөдө кайра иштетүү үчүн товарлар (кайра иштетүүгө жөнөтүлгөн товарлар - экспорт, кайра иштетүүдөн кийин кайтарылган товарлар - импорт)</i>
3,3	0,1	2,4	1,5	1,2	0,6	0,1	0,4	экспорт
0,2	6,0	0,5	2,5	1,3	0,3	1,0	0,1	импорт
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка категорияларда камтылбаган, ондоо жана техникалык тейлөө боюнча кызмат көрсөтүүлөр
—	—	—	—	—	—	—	—	экспорт
—	—	—	—	—	—	—	—	импорт
-49,3	-69,0	-74,8	-100,4	-92,9	-125,2	-161,0	-168,4	Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр
45,0	56,5	51,9	50,3	65,3	86,7	110,2	102,7	экспорт
94,2	125,5	126,7	150,7	158,2	211,9	271,2	271,1	импорт
-14,5	-21,3	-22,9	-30,8	-30,2	-41,3	-52,0	-47,1	<i>Жүргүнчүлөрдү ташуу үчүн</i>
11,7	14,4	13,4	12,0	15,0	17,1	20,4	18,7	экспорт
26,2	35,7	36,3	42,8	45,2	58,4	72,4	65,9	импорт
-12,8	-21,9	-25,5	-32,0	-29,1	-34,0	-46,8	-50,8	<i>Жук ташуу үчүн</i>
19,2	22,5	20,7	22,0	27,1	41,8	56,7	50,7	экспорт
31,9	44,3	46,2	54,1	56,2	75,8	103,5	101,4	импорт
-23,3	-26,2	-26,4	-38,1	-33,8	-50,0	-62,1	-70,1	<i>Жана башка</i>
12,7	19,1	17,7	15,5	22,9	27,5	33,0	33,2	экспорт
36,0	45,3	44,1	53,6	56,6	77,6	95,1	103,3	импорт

I.1-таблица. (уландысы)

	2018	2019	2020	2021	2022
Аба транспорту	52,5	99,2	23,5	46,3	46,5
экспорт	120,8	145,6	57,1	102,6	162,9
импорт	68,3	46,4	33,6	56,3	116,5
<i>Жүргүнчүлөрдү ташуу үчүн</i>	0,9	14,2	—	1,4	-7,6
экспорт	25,7	31,0	12,2	21,8	34,7
импорт	24,8	16,9	12,2	20,4	42,3
<i>Жүк ташуу үчүн</i>	42,0	53,0	19,8	35,7	55,0
экспорт	46,5	56,1	22,0	39,5	62,7
импорт	4,5	3,1	2,2	3,7	7,7
<i>Жана башка</i>	9,6	32,0	3,8	9,1	-0,9
экспорт	48,6	58,5	23,0	41,2	65,5
импорт	39,0	26,5	19,2	32,1	66,4
Темир жол транспорту	-276,4	-272,4	-199,1	-305,4	-522,1
экспорт	43,4	43,8	41,6	39,1	48,1
импорт	319,7	316,3	240,7	344,4	570,2
<i>Жүргүнчүлөрдү ташуу үчүн</i>	-79,0	-77,4	-52,6	-90,9	-163,0
экспорт	32,9	33,3	31,6	29,7	36,6
импорт	111,9	110,7	84,2	120,6	199,6
<i>Жүк ташуу үчүн</i>	-91,2	-90,1	-67,6	-99,0	-165,8
экспорт	4,8	4,8	4,6	4,3	5,3
импорт	95,9	94,9	72,2	103,3	171,1
<i>Жана башка</i>	-106,3	-105,0	-78,8	-115,5	-193,3
экспорт	5,6	5,7	5,4	5,1	6,3
импорт	111,9	110,7	84,2	120,6	199,6
Автоунаа транспорту	-55,6	2,5	-14,6	-33,5	-52,6
экспорт	36,1	63,2	31,7	35,9	105,5
импорт	91,7	60,7	46,3	69,4	158,1
<i>Жүргүнчүлөрдү ташуу үчүн</i>	—	—	—	—	—
экспорт	—	—	—	—	—
импорт	—	—	—	—	—
<i>Жүк ташуу үчүн</i>	-55,6	2,5	-14,6	-33,5	-52,6
экспорт	36,1	63,2	31,7	35,9	105,5
импорт	91,7	60,7	46,3	69,4	158,1
<i>Жана башка</i>	—	—	—	—	—
экспорт	—	—	—	—	—
импорт	—	—	—	—	—
Транспорттун башка түрлөрү	-1,3	-13,6	-9,4	-0,8	-19,2
экспорт	13,3	17,1	22,7	26,2	48,3
импорт	14,6	30,7	32,1	27,0	67,5
<i>Жүргүнчүлөрдү ташуу үчүн</i>	—	—	—	—	—
экспорт	—	—	—	—	—
импорт	—	—	—	—	—
<i>Жүк ташуу үчүн</i>	5,0	5,7	6,7	4,7	2,8
экспорт	5,0	5,7	6,7	4,7	2,8
импорт	—	—	—	—	—
<i>Жана башка</i>	-5,4	-18,5	-16,5	-7,6	-21,8
экспорт	8,1	11,2	14,9	18,7	44,9
импорт	13,6	29,7	31,4	26,3	66,7
Почта жана курьердик байланыш кызмат көрсөтүүлөрү	-0,8	-0,7	0,4	2,1	-0,3
экспорт	0,2	0,3	1,1	2,8	0,6
импорт	1,0	1,0	0,6	0,7	0,9
Кыдыруулар	145,3	252,4	62,5	134,1	537,7
экспорт	459,5	643,5	151,3	206,8	755,7
импорт	314,2	391,1	88,8	72,8	217,9
Ишкердик	31,0	69,4	18,0	50,4	209,4
экспорт	197,6	276,7	65,1	88,9	324,9
импорт	166,5	207,3	47,1	38,6	115,5
Жеке	114,2	183,0	44,5	83,7	328,3
экспорт	261,9	366,8	86,2	117,9	430,7
импорт	147,7	183,8	41,8	34,2	102,4
Курулуш	3,9	6,9	0,6	12,8	14,8
экспорт	11,3	14,7	14,2	19,4	21,6
импорт	7,5	7,8	13,7	6,6	6,8
Чет өлкөдөгү курулуш	11,3	14,7	14,2	19,4	21,6
экспорт	11,3	14,7	14,2	19,4	21,6
импорт	—	—	—	—	—

2021				2022				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
9,3	16,3	17,3	3,4	10,0	15,3	15,9	5,2	Аба транспорту
19,8	30,6	31,4	20,7	31,0	42,8	51,4	37,7	экспорт
10,6	14,4	14,1	17,3	21,0	27,5	35,5	32,5	импорт
0,4	1,3	1,6	-1,9	-1,0	-0,9	-2,0	-3,8	<i>Жүргүнчүлөрдү ташуу үчүн</i>
4,2	6,5	6,7	4,4	6,6	9,1	11,0	8,0	экспорт
3,8	5,2	5,1	6,3	7,6	10,0	12,9	11,8	импорт
6,9	10,8	11,2	6,8	10,5	14,7	17,4	12,4	<i>Жүк ташуу үчүн</i>
7,6	11,8	12,1	8,0	11,9	16,5	19,8	14,5	экспорт
0,7	1,0	0,9	1,1	1,4	1,8	2,4	2,2	импорт
2,0	4,1	4,6	-1,5	0,5	1,5	0,4	-3,4	<i>Жана башка</i>
8,0	12,3	12,6	8,3	12,5	17,2	20,7	15,1	экспорт
6,0	8,2	8,0	9,8	12,0	15,7	20,3	18,5	импорт
-54,0	-76,6	-80,2	-94,5	-96,3	-127,7	-157,6	-140,4	Темир жол транспорту
9,8	10,4	8,8	10,0	11,0	10,5	12,5	14,1	экспорт
63,8	87,0	89,1	104,5	107,2	138,3	170,1	154,5	импорт
-14,9	-22,6	-24,5	-29,0	-29,2	-40,4	-50,1	-43,4	<i>Жүргүнчүлөрдү ташуу үчүн</i>
7,4	7,9	6,7	7,6	8,4	8,0	9,5	10,7	экспорт
22,3	30,5	31,2	36,6	37,5	48,4	59,5	54,1	импорт
-18,1	-25,0	-25,7	-30,2	-31,0	-40,3	-49,7	-44,8	<i>Жүк ташуу үчүн</i>
1,1	1,1	1,0	1,1	1,2	1,2	1,4	1,6	экспорт
19,2	26,1	26,7	31,3	32,2	41,5	51,0	46,4	импорт
-21,1	-29,1	-30,0	-35,3	-36,1	-47,0	-57,9	-52,3	<i>Жана башка</i>
1,3	1,4	1,1	1,3	1,4	1,4	1,6	1,8	экспорт
22,3	30,5	31,2	36,6	37,5	48,4	59,5	54,1	импорт
-4,0	-8,7	-11,6	-9,3	-9,1	-9,3	-15,5	-18,8	Автоунаа транспорту
8,1	8,6	6,9	12,3	13,5	23,2	34,6	34,2	экспорт
12,1	17,3	18,5	21,6	22,6	32,5	50,1	52,9	импорт
—	—	—	—	—	—	—	—	<i>Жүргүнчүлөрдү ташуу үчүн</i>
—	—	—	—	—	—	—	—	экспорт
—	—	—	—	—	—	—	—	импорт
-4,0	-8,7	-11,6	-9,3	-9,1	-9,3	-15,5	-18,8	<i>Жүк ташуу үчүн</i>
8,1	8,6	6,9	12,3	13,5	23,2	34,6	34,2	экспорт
12,1	17,3	18,5	21,6	22,6	32,5	50,1	52,9	импорт
—	—	—	—	—	—	—	—	<i>Жана башка</i>
—	—	—	—	—	—	—	—	экспорт
—	—	—	—	—	—	—	—	импорт
-0,5	0,1	-0,3	-0,1	2,5	-3,5	-3,8	-14,4	Транспорттун башка түрлөрү
7,2	7,0	4,7	7,3	9,8	10,1	11,7	16,7	экспорт
7,8	6,8	5,1	7,4	7,3	13,6	15,5	31,2	импорт
0,0	0,0	-0,0	-0,0	0,0	-0,0	—	-0,0	<i>Жүргүнчүлөрдү ташуу үчүн</i>
0,0	-0,0	-0,0	-0,0	—	-0,0	—	—	экспорт
—	-0,0	—	—	-0,0	—	—	0,0	импорт
2,4	1,0	0,7	0,7	0,5	0,9	1,0	0,4	<i>Жүк ташуу үчүн</i>
2,4	1,0	0,7	0,7	0,5	0,9	1,0	0,4	экспорт
—	—	—	0,0	—	—	—	—	импорт
-4,2	-1,2	-0,9	-1,3	1,8	-4,5	-4,6	-14,5	<i>Жана башка</i>
3,4	5,5	3,9	5,8	9,0	9,0	10,7	16,3	экспорт
7,6	6,7	4,9	7,2	7,1	13,5	15,3	30,7	импорт
1,3	0,3	-0,1	0,6	0,2	0,1	-0,1	-0,4	Почта жана курьердик байланыш кызмат көрсөтүүлөрү
1,4	0,5	0,1	0,8	0,3	0,2	0,0	0,0	экспорт
0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,4	импорт
23,9	24,9	46,4	38,9	41,7	131,4	168,5	196,1	Кыдыруулар
41,6	54,9	62,6	47,8	63,6	186,4	257,5	248,0	экспорт
17,7	29,9	16,2	9,0	22,0	55,0	89,0	51,9	импорт
8,5	7,7	18,3	15,8	15,7	51,0	63,6	79,1	Ишкердик
17,9	23,6	26,9	20,6	27,4	80,2	110,7	106,6	экспорт
9,4	15,9	8,6	4,8	11,7	29,2	47,2	27,5	импорт
15,4	17,2	28,0	23,0	25,9	80,4	105,0	117,0	Жеке
23,7	31,3	35,7	27,3	36,3	106,3	146,8	141,4	экспорт
8,3	14,1	7,6	4,2	10,3	25,9	41,8	24,4	импорт
-0,8	3,0	4,5	6,2	2,1	3,2	2,6	7,0	Курулуш
2,0	3,6	5,6	8,2	2,8	4,2	5,7	9,0	экспорт
2,8	0,6	1,1	2,1	0,7	1,0	3,1	2,0	импорт
2,0	3,6	5,6	8,2	2,8	4,2	5,7	9,0	Чег өлкөдөгү курулуш
2,0	3,6	5,6	8,2	2,8	4,2	5,7	9,0	экспорт
—	—	—	—	—	—	—	—	импорт

I.1-таблица. (уландысы)

	2018	2019	2020	2021	2022
Кыргыз Республикасындагы курулуш экспорт	-7,5	-7,8	-13,7	-6,6	-6,8
импорт	7,5	7,8	13,7	6,6	6,8
Камсыздандыруу жана пенсиялык камсыздоо жагында кызмат көрсөтүүлөр экспорт	-6,0	-5,2	-6,7	-6,3	-0,9
импорт	0,4	0,8	0,2	0,5	2,2
Финансылык кызмат көрсөтүүлөр экспорт	6,4	6,0	6,9	6,9	3,1
импорт	0,9	-10,4	3,9	-1,0	-21,5
Интеллектуалдык менчикти пайдалануу үчүн төлөм экспорт	13,8	7,0	14,7	14,2	20,8
импорт	12,9	17,4	10,9	15,2	42,3
Телекоммуникациялык, компьютердик жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр экспорт	-5,3	-3,9	-4,3	-4,6	-5,1
импорт	0,6	1,1	1,4	1,9	3,2
Телекоммуникациялык, компьютердик жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр экспорт	5,9	5,0	5,7	6,6	8,3
импорт	-1,6	-8,6	-7,2	-7,0	-8,7
Башка ишкердик кызмат көрсөтүүлөр экспорт	21,7	14,7	13,8	13,5	37,9
импорт	23,4	23,3	20,9	20,6	46,6
Жеке адамдарга кызмат көрсөтүүлөр жана маданият жана эс алуу чөйрөсүндөгү кызмат көрсөтүүлөр экспорт	1,0	2,9	1,8	-2,0	8,7
импорт	44,6	49,0	47,7	36,0	73,8
Жеке адамдарга кызмат көрсөтүүлөр жана маданият жана эс алуу чөйрөсүндөгү кызмат көрсөтүүлөр экспорт	43,6	46,1	45,9	38,0	65,1
импорт	9,6	24,9	-12,4	-37,0	-71,5
Башка категорияда камтылбаган мамлекеттик товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорт	47,5	79,8	30,3	22,7	91,2
импорт	37,9	54,9	42,7	59,7	162,7
Башка категорияда камтылбаган мамлекеттик товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорт	0,1	-12,7	-14,3	-13,5	-15,6
импорт	16,9	2,4	1,5	2,9	3,6
Баштапкы кирешелер² Алууга	16,8	15,0	15,8	16,4	19,2
Төлөөгө	-255,8	-774,6	-256,4	-622,3	-608,6
Эмгекке төлөө Алууга	41,8	37,5	20,6	9,8	29,4
Төлөөгө	297,6	812,2	277,0	632,0	638,0
Инвестициялык кирешелер Алууга	-13,6	-15,0	-11,1	-6,2	-9,3
Төлөөгө	—	—	—	—	—
Тике инвестициялар Алууга	13,6	15,0	11,1	6,2	9,3
Төлөөгө	-242,2	-759,6	-245,4	-616,0	-599,4
Капиталда катышуу инструменттеринен жана инвестициялык фондулардын пайларынан/акцияларынан кирешелер Алууга	41,8	37,5	20,6	9,8	29,4
Төлөөгө	284,0	797,1	266,0	625,8	628,7
Квазикорпорациялардын дивиденддери жана кирешелеринен алып салуулар Алууга	-191,8	-706,7	-146,7	-501,8	-505,1
Төлөөгө	—	—	—	—	—
Тике инвестициялоо ишканасындагы тике инвестордун инвестициялары Алууга	191,8	706,7	146,7	501,8	505,1
Төлөөгө	-172,5	-702,5	-139,4	-451,9	-500,0
Кайра инвестицияланган кирешелер Алууга	—	—	—	—	—
Төлөөгө	172,5	702,5	139,4	451,9	500,0
Пайыздар Алууга	-121,2	-204,4	-261,0	-420,1	-102,8
Төлөөгө	—	—	—	—	—
Портфельдик инвестициялар Алууга	121,2	204,4	261,0	420,1	102,8
Төлөөгө	-121,2	-204,4	-261,0	-420,1	-102,8
Пайыздар Алууга	—	—	—	—	—
Төлөөгө	121,2	204,4	261,0	420,1	102,8
Пайыздар Алууга	-51,3	-498,1	121,7	-31,9	-397,2
Төлөөгө	—	—	—	—	—
Пайыздар Алууга	51,3	498,1	-121,7	31,9	397,2
Төлөөгө	-19,3	-4,1	-7,4	-49,9	-5,1
Портфельдик инвестициялар Алууга	—	—	—	—	—
Төлөөгө	19,3	4,1	7,4	49,9	5,1
Портфельдик инвестициялар Алууга	—	—	—	—	—
Төлөөгө	—	—	—	—	—

² Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен УСКнын маалыматтары боюнча

2021				2022				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-2,8	-0,6	-1,1	-2,1	-0,7	-1,0	-3,1	-2,0	Кыргыз Республикасындагы курулуш экспорт
—	—	—	—	—	—	—	—	импорт
2,8	0,6	1,1	2,1	0,7	1,0	3,1	2,0	Камсыздандыруу жана пенсиялык камсыздоо жагында кызмат көрсөтүүлөр экспорт
-2,0	-2,2	-1,4	-0,6	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3	импорт
0,0	0,1	0,3	0,1	0,5	0,4	0,5	0,9	Финансылык кызмат көрсөтүүлөр экспорт
2,1	2,4	1,7	0,7	0,6	0,6	0,7	1,2	импорт
-0,1	-0,2	0,1	-0,7	3,2	-2,8	-8,3	-13,6	Интеллектуалдык менчикти пайдалануу үчүн төлөм экспорт
3,8	3,3	3,2	4,0	7,7	3,1	5,9	4,0	импорт
3,9	3,5	3,1	4,8	4,5	5,9	14,2	17,7	Телекоммуникациялык, компьютердик жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр экспорт
-0,8	-1,5	-1,0	-1,4	-0,9	-0,6	-0,9	-2,7	импорт
0,5	0,1	0,6	0,8	0,4	0,7	1,0	1,1	Башка ишкердик кызмат көрсөтүүлөр экспорт
1,2	1,6	1,6	2,2	1,3	1,3	1,9	3,7	импорт
-3,0	-2,2	-0,9	-0,9	-0,4	-1,7	-5,3	-1,3	Жеке адамдарга кызмат көрсөтүүлөр жана маданият жана эс алуу чөйрөсүндөгү кызмат көрсөтүүлөр экспорт
3,1	2,7	3,5	4,2	3,9	6,5	10,5	17,0	импорт
6,1	4,9	4,5	5,2	4,3	8,2	15,8	18,3	Башка категорияда камтылбаган мамлекеттик товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорт
-0,9	-2,2	-0,1	1,3	-0,7	4,5	3,5	1,5	импорт
8,1	7,6	9,6	10,7	8,2	16,7	21,7	27,2	Баштапкы кирешелер ² Алууга
9,0	9,8	9,8	9,5	8,9	12,2	18,2	25,7	Төлөөгө
-21,2	-3,5	-5,0	-7,3	-14,2	-36,3	-19,7	-1,4	Эмгекке төлөө Алууга
3,7	3,7	6,1	9,2	10,8	10,4	30,7	39,2	Төлөөгө
24,9	7,2	11,1	16,5	24,9	46,7	50,4	40,6	Инвестициялык кирешелер Алууга
-3,9	-3,8	-2,8	-3,0	-3,7	-4,7	-3,7	-3,5	Төлөөгө
0,6	1,0	0,6	0,6	0,7	0,6	0,5	1,8	Тике инвестициялар Алууга
4,5	4,9	3,4	3,6	4,4	5,3	4,2	5,3	Төлөөгө
-61,3	-170,6	-223,3	-167,1	-186,0	-351,3	26,1	-97,4	Капиталда катышуу инструменттеринен жана инвестициялык фондунун пайларынан/акцияларынан кирешелер Алууга
2,7	1,8	2,5	2,7	3,6	2,2	8,8	14,8	Төлөөгө
64,0	172,4	225,8	169,9	189,6	353,5	-17,3	112,2	Квазикорпорациялардын дивиденддери жана кирешелеринен алып салуулар Алууга
-1,7	-1,1	-2,0	-1,5	-2,0	-3,3	-1,9	-2,0	Төлөөгө
—	—	—	—	—	—	—	—	Тике инвестордун инвестициялары Алууга
1,7	1,1	2,0	1,5	2,0	3,3	1,9	2,0	Төлөөгө
-59,6	-169,5	-221,3	-165,7	-184,0	-348,0	27,9	-95,4	Кайра инвестицияланган кирешелер Алууга
2,7	1,8	2,5	2,7	3,6	2,2	8,8	14,8	Төлөөгө
62,3	171,3	223,8	168,4	187,6	350,2	-19,2	110,2	Пайыздар Алууга
-34,0	-146,3	-187,6	-133,9	-158,1	-313,5	49,5	-83,0	Төлөөгө
—	—	—	—	—	—	—	—	Портфельдик инвестициялар Алууга
34,0	146,3	187,6	133,9	158,1	313,5	-49,5	83,0	Төлөөгө
-32,0	-145,6	-186,6	-87,8	-156,9	-311,8	50,9	-82,2	Төлөөгө
—	—	—	—	—	—	—	—	Төлөөгө
32,0	145,6	186,6	87,8	156,9	311,8	-50,9	82,2	Төлөөгө
-388,0	-4,0	-15,0	-13,0	-6,4	-32,0	-6,7	-57,8	Төлөөгө
—	—	—	—	—	—	—	—	Төлөөгө
388,0	4,0	15,0	13,0	6,4	32,0	6,7	57,8	Төлөөгө
-388,0	-4,0	-15,0	-13,0	-6,4	-32,0	-6,7	-57,8	Төлөөгө
—	—	—	—	—	—	—	—	Төлөөгө
388,0	4,0	15,0	13,0	6,4	32,0	6,7	57,8	Төлөөгө
356,1	-141,6	-171,6	-74,8	-150,5	-279,8	57,6	-24,5	Төлөөгө
—	—	—	—	—	—	—	—	Төлөөгө
-356,1	141,6	171,6	74,8	150,5	279,8	-57,6	24,5	Төлөөгө
-2,1	-0,7	-1,0	-46,1	-1,2	-1,7	-1,4	-0,7	Төлөөгө
—	—	—	—	—	—	—	—	Төлөөгө
2,1	0,7	1,0	46,1	1,2	1,7	1,4	0,7	Төлөөгө
—	—	—	—	—	—	—	—	Төлөөгө
—	—	—	—	—	—	—	—	Төлөөгө
—	—	—	—	—	—	—	—	Төлөөгө

I.1-таблица. (уландысы)

	2018	2019	2020	2021	2022
Башка инвестициялар	-50,4	-52,9	-98,6	-114,2	-94,3
Алууга	41,8	37,5	20,6	9,8	29,4
Төлөөгө	92,2	90,5	119,2	123,9	123,6
Пайыздар	-50,4	-52,9	-98,6	-114,2	-94,3
Алууга	41,8	37,5	20,6	9,8	29,4
Төлөөгө	92,2	90,5	119,2	123,9	123,6
Камсыздандыруу жана пенсиялык полистердин жана стандарттык кепилдиктердин ээлеринин эсептерине тиешелүү болгон инвестициялык кирешелер	—	—	—	—	—
Алууга	—	—	—	—	—
Төлөөгө	—	—	—	—	—
Резервдик активдер	—	—	—	—	—
Алууга	—	—	—	—	—
Төлөөгө	—	—	—	—	—
Экинчилик кирешелер	2 420,9	2 270,3	2 246,1	2 520,6	2 118,0
Алууга	2 974,3	2 835,6	2 744,7	3 104,8	3 341,0
Төлөөгө	553,4	565,3	498,6	584,2	1 222,9
Мамлекеттик башкаруу сектору	45,6	111,8	80,4	56,0	81,8
Алууга	51,8	117,9	83,8	61,8	89,5
Төлөөгө	6,2	6,1	3,5	5,8	7,8
Финансылык уюмдар, финансылык эмес ишканалар, үй чарбалары жана коммерциялык эмес үй чарба уюмдары	2 375,4	2 158,5	2 165,8	2 464,6	2 036,3
Алууга	2 922,5	2 717,7	2 660,8	3 043,1	3 251,5
Төлөөгө	547,2	559,2	495,1	578,5	1 215,2
Жеке трансферттер (резидент үй чарбалары менен резидент эмес үй чарбаларынын ортосундагы күндөлүк трансферттер)	2 356,0	2 138,7	2 136,1	2 433,6	2 010,5
Алууга	2 902,9	2 697,6	2 630,6	3 011,8	3 225,2
Төлөөгө	546,9	558,9	494,5	578,3	1 214,7
<i>Анын ичинде иштеп жаткандардын акчалай которуулары</i>	2 356,0	2 138,7	2 136,1	2 433,6	2 010,5
Алууга	2 902,9	2 697,6	2 630,6	3 011,8	3 225,2
Төлөөгө	546,9	558,9	494,5	578,3	1 214,7
Башка күндөлүк трансферттер	19,4	19,8	29,7	31,0	25,8
Алууга	19,6	20,1	30,2	31,2	26,3
Төлөөгө	0,3	0,3	0,6	0,2	0,5
Капитал менен операциялар эсеби	335,0	88,5	79,8	146,4	181,3
Алууга	351,8	105,7	93,5	167,7	196,7
Төлөөгө	16,7	17,3	13,8	21,3	15,4
Капиталдык трансферттер	335,0	88,5	79,8	146,4	181,3
Алууга	351,8	105,7	93,5	167,7	196,7
Төлөөгө	16,7	17,3	13,8	21,3	15,4
Мамлекеттик башкаруу сектору	342,3	92,2	87,9	132,6	163,2
Алууга	342,3	92,2	87,9	132,6	163,2
Төлөөгө	—	—	—	—	—
Карызды кечүүгө байланыштуу трансферттер	240,0	—	—	—	—
Алууга	240,0	—	—	—	—
Төлөөгө	—	—	—	—	—
Башка капиталдык трансферттер	102,3	92,2	87,9	132,6	163,2
Алууга	102,3	92,2	87,9	132,6	163,2
Төлөөгө	—	—	—	—	—
Финансылык уюмдар, финансылык эмес ишканалар, үй чарбалары жана коммерциялык эмес үй чарба уюмдары	-7,2	-3,8	-8,1	13,8	18,1
Алууга	9,5	13,5	5,6	35,1	33,5
Төлөөгө	16,7	17,3	13,8	21,3	15,4

2021				2022				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-25,5	-23,1	-33,7	-31,8	-25,9	-34,5	-21,5	-12,4	Башка инвестицилар
2,7	1,8	2,5	2,7	3,6	2,2	8,8	14,8	Алууга
28,2	24,9	36,2	34,5	29,5	36,7	30,3	27,2	Төлөөгө
-25,5	-23,1	-33,7	-31,8	-25,9	-34,5	-21,5	-12,4	Пайыздар
2,7	1,8	2,5	2,7	3,6	2,2	8,8	14,8	Алууга
28,2	24,9	36,2	34,5	29,5	36,7	30,3	27,2	Төлөөгө
—	—	—	—	—	—	—	—	Камсыздандыруу жана пенсиялык полистердин жана стандарттык кенидиктердин ээлеринин эсептерине тиешелүү болгон инвестициялык кирешелер
—	—	—	—	—	—	—	—	Алууга
—	—	—	—	—	—	—	—	Төлөөгө
—	—	—	—	—	—	—	—	Резервдик активдер
—	—	—	—	—	—	—	—	Алууга
—	—	—	—	—	—	—	—	Төлөөгө
478,7	667,7	711,6	662,6	463,5	701,7	537,5	415,3	Экинчилик кирешелер
605,3	805,3	854,1	840,1	580,2	960,6	960,2	840,0	Алууга
126,6	137,6	142,4	177,5	116,7	258,8	422,7	424,7	Төлөөгө
-0,9	7,8	-1,5	50,5	8,0	-2,3	14,2	61,8	Мамлекеттик башкаруу сектору
—	10,0	—	51,8	9,8	0,7	16,0	63,0	Алууга
0,9	2,2	1,5	1,3	1,8	3,0	1,8	1,2	Төлөөгө
479,5	659,8	713,1	612,1	455,5	704,0	523,4	353,5	Финансылык уюмдар, финансылык эмес ишканалар, үй чарбалары жана коммерциялык эмес үй чарба уюмдары
605,3	795,3	854,1	788,3	570,4	959,8	944,2	777,0	Алууга
125,8	135,5	141,0	176,2	114,9	255,9	420,9	423,5	Төлөөгө
474,9	641,4	708,5	608,8	447,8	702,2	510,6	349,8	Жеке трансферттер (резидент үй чарбалары менен резидент эмес үй чарбаларынын ортосундагы күндөлүк трансферттер)
600,7	776,8	849,4	785,0	562,7	958,0	931,3	773,2	Алууга
125,8	135,4	140,9	176,2	114,9	255,8	420,6	423,4	Төлөөгө
474,9	641,4	708,5	608,8	447,8	702,2	510,6	349,8	<i>Анын ичинде иштеп жаткандардын акчалай которуулары</i>
600,7	776,8	849,4	785,0	562,7	958,0	931,3	773,2	Алууга
125,8	135,4	140,9	176,2	114,9	255,8	420,6	423,4	Төлөөгө
4,6	18,5	4,6	3,3	7,7	1,7	12,7	3,7	Башка күндөлүк трансферттер
4,6	18,5	4,7	3,4	7,7	1,8	12,9	3,8	Алууга
0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1	Төлөөгө
22,8	37,0	28,8	57,8	21,5	50,5	51,9	57,4	Капитал менен операциялар эсеби
26,6	43,1	36,4	61,6	25,3	54,6	56,9	59,9	Алууга
3,8	6,1	7,6	3,7	3,8	4,1	5,1	2,5	Төлөөгө
22,8	37,0	28,8	57,8	21,5	50,5	51,9	57,4	Капиталдык трансферттер
26,6	43,1	36,4	61,6	25,3	54,6	56,9	59,9	Алууга
3,8	6,1	7,6	3,7	3,8	4,1	5,1	2,5	Төлөөгө
22,6	25,0	29,6	55,4	19,4	47,0	46,8	50,0	Мамлекеттик башкаруу сектору
22,6	25,0	29,6	55,4	19,4	47,0	46,8	50,0	Алууга
—	—	—	—	—	—	—	—	Төлөөгө
—	—	—	—	—	—	—	—	Карызды кечүүгө байланыштуу трансферттер
—	—	—	—	—	—	—	—	Алууга
—	—	—	—	—	—	—	—	Төлөөгө
22,6	25,0	29,6	55,4	19,4	47,0	46,8	50,0	Башка капиталдык трансферттер
22,6	25,0	29,6	55,4	19,4	47,0	46,8	50,0	Алууга
—	—	—	—	—	—	—	—	Төлөөгө
0,2	11,9	-0,7	2,4	2,1	3,5	5,0	7,4	Финансылык уюмдар, финансылык эмес ишканалар, үй чарбалары жана коммерциялык эмес үй чарба уюмдары
4,0	18,0	6,9	6,2	5,9	7,6	10,1	9,9	Алууга
3,8	6,1	7,6	3,7	3,8	4,1	5,1	2,5	Төлөөгө

I.1-таблица. (уландысы)

	2018	2019	2020	2021	2022
Таза кредиттөө (+) / таза карыз алуу (-) (күндөлүк операциялар жана капитал менен операциялар эсебинин маалыматтары боюнча сальдо)	-626,7	-978,4	454,0	-591,3	-5 241,0
Финансылык эсеп	-364,8	-419,1	350,3	-90,4	-907,6
Таза кредиттөө (+) / таза карыз алуу (-) (финансылык эсеп боюнча маалыматтардын негизинде)	-364,8	-419,1	350,3	-90,4	-907,6
Тике инвестициялар	-44,3	-336,7	582,4	-560,7	-748,8
Финансылык активдерди таза сатып алуу	100,0	67,2	180,9	-334,5	-457,9
Капиталда катышуу жана инвестициялык фондулардын пайлары/акциялары	5,0	4,7	1,9	2,0	-457,9
Кирешелерди кайра инвестициялоону эске албаганда, капиталда катышуу	5,0	4,7	1,9	2,0	-457,9
Кирешелерди кайра инвестициялоо	—	—	—	—	—
Карыздык инструменттер	95,0	62,5	179,0	-336,5	—
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу³	144,2	403,9	-401,5	226,2	290,9
Капиталда катышуу жана инвестициялык фондулардын пайлары/акциялары	86,2	489,7	-149,5	40,7	374,9
Кирешелерди кайра инвестициялоону эске албаганда, капиталда катышуу	35,0	-8,5	-27,8	8,8	-22,3
Кирешелерди кайра инвестициялоо	51,3	498,1	-121,7	31,9	397,2
Карыздык инструменттер	58,0	-85,8	-252,1	185,5	-84,1
Портфельдик инструменттер	9,2	-25,0	-15,1	-0,4	-0,4
Финансылык активдерди таза сатып алуу	9,8	-24,8	-15,0	—	—
Капиталда катышуу жана инвестициялык фондулардын пайлары/акциялары	—	—	—	—	—
Карыздык баалуу кагаздар	9,8	-24,8	-15,0	—	—
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу	0,6	0,2	0,1	0,4	0,4
Капиталда катышуу жана инвестициялык фондулардын пайлары/акциялары	—	—	—	—	—
Карыздык баалуу кагаздар	0,6	0,2	0,1	0,4	0,4
Туунду финансылык инструменттер (резервдерди кошпогондо) жана кызматкерлер үчүн акцияларга опциондор	0,4	—	0,3	0,3	0,7
Финансылык активдерди таза сатып алуу	-0,2	4,4	-7,6	3,3	3,2
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу	-0,6	4,4	-7,9	3,0	2,5
Башка инвестициялар	-142,3	-73,9	-325,6	-114,4	147,8
Финансылык активдерди таза сатып алуу	-22,8	107,1	79,9	340,6	1 053,4
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу	119,5	181,0	405,6	455,0	905,6
Капиталда башка катышуу	—	—	—	—	—
Финансылык активдерди таза сатып алуу	—	—	—	—	—
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу	—	—	—	—	—
Накталай валюта жана депозиттер	-88,2	17,4	117,1	237,5	394,6
Финансылык активдерди таза сатып алуу	-40,5	33,8	116,5	274,8	818,9
Борбордук банк	37,8	10,4	-61,2	18,7	-63,4
Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар	-0,5	22,1	175,6	274,2	676,2
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
Башка секторлор	-77,9	1,3	2,1	-18,1	206,1
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу	47,7	16,4	-0,5	37,3	424,3
Борбордук банк	—	—	—	—	—
Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар	47,7	16,4	-0,5	37,3	424,3
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
Башка секторлор	—	—	—	—	—
Судалар жана насыялар	89,8	-110,0	-361,0	-243,1	-185,2
Финансылык активдерди таза сатып алуу	4,2	-2,1	-0,3	-1,5	0,7
Борбордук банк	—	—	—	—	—
Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар	4,2	-2,1	-0,3	-1,5	0,7
Кыска мөөнөттүү	4,2	-2,1	-0,3	-1,5	0,7
Узак мөөнөттүү	—	—	—	—	—

³ Улуттук банктын баа берүү маалыматтары.

2021				2022				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-96,1	326,9	-266,0	-556,0	-1 071,6	-1 187,5	-1 747,1	-1 234,8	Таза кредиттөө (+)/ таза карыз алуу (-) (күндөлүк операциялар жана капитал менен операциялар эсебинин маалыматтары боюнча сальдо)
-171,9	691,3	75,0	-684,8	-532,1	57,8	-386,0	-47,3	Финансылык эсеп
-171,9	691,3	75,0	-684,8	-532,1	57,8	-386,0	-47,3	Таза кредиттөө (+) / таза карыз алуу (-) (финансылык эсеп боюнча маалыматтардын негизинде)
31,4	-139,9	-155,4	-296,9	18,1	-159,5	-710,5	103,1	Тике инвестициялар
-335,6	0,2	2,2	-1,3	12,5	-9,1	-460,4	-0,9	Финансылык активдерди таза сатып алуу
0,9	0,2	2,2	-1,3	12,5	-9,1	-460,4	-0,9	Капиталда катышуу жана инвестициялык фондулардын пайлары/акциялары
0,9	0,2	2,2	-1,3	12,5	-9,1	-460,4	-0,9	Кирешелерди кайра инвестициялоону эске албаганда, капиталда катышуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Кирешелерди кайра инвестициялоо
-336,5	—	—	—	—	—	—	—	Карыздык инструменттер
-367,0	140,1	157,6	295,5	-5,6	150,4	250,1	-104,0	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу ³
-367,3	113,2	158,9	135,8	170,4	285,3	-100,3	19,5	Капиталда катышуу жана инвестициялык фондулардын пайлары/акциялары
-11,2	-28,4	-12,6	61,1	19,9	5,5	-42,7	-5,0	Кирешелерди кайра инвестициялоону эске албаганда, капиталда катышуу
-356,1	141,6	171,6	74,8	150,5	279,8	-57,6	24,5	Кирешелерди кайра инвестициялоо
0,3	26,9	-1,3	159,7	-176,1	-134,9	350,3	-123,5	Карыздык инструменттер
-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	Портфельдик инструменттер
—	—	—	—	—	—	—	—	Финансылык активдерди таза сатып алуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Капиталда катышуу жана инвестициялык фондулардын пайлары/акциялары
—	—	—	—	—	—	—	—	Карыздык баалуу кагаздар
0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Капиталда катышуу жана инвестициялык фондулардын пайлары/акциялары
0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Карыздык баалуу кагаздар
0,2	-0,1	0,1	0,1	-7,8	-34,1	24,1	18,5	Туунду финансылык инструменттер (резервдерди кошпогондо) жана кызматкерлер үчүн акцияларга опциондор
14,2	-13,6	5,8	-3,2	1,2	3,5	1,6	-3,0	Финансылык активдерди таза сатып алуу
13,9	-13,5	5,7	-3,2	9,0	37,6	-22,6	-21,5	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу
-31,4	155,4	-125,6	-112,8	-183,6	158,4	298,2	-125,2	Башка инвестициялар
24,3	151,6	66,0	98,7	-67,6	288,1	469,7	363,1	Финансылык активдерди таза сатып алуу
55,8	-3,9	191,6	211,5	116,0	129,7	171,5	488,4	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Капиталда башка катышуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Финансылык активдерди таза сатып алуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу
12,5	142,5	-0,7	83,2	-73,5	68,4	289,4	110,3	Накталай валюта жана депозиттер
17,5	158,5	-0,3	99,1	-73,9	143,8	444,7	304,3	Финансылык активдерди таза сатып алуу
-4,4	-3,1	9,8	16,3	7,0	-66,6	1,7	-5,5	Борбордук банк
12,7	134,8	-8,1	134,8	-85,7	182,0	473,2	106,8	Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар
—	—	—	—	—	—	—	—	Мамлекеттик башкаруу сектору
9,2	26,7	-2,0	-52,0	4,8	28,4	-30,1	203,0	Башка секторлор
5,0	16,0	0,4	15,9	-0,5	75,4	155,3	194,1	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банк
5,0	16,0	0,4	15,9	-0,5	75,4	155,3	194,1	Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар
—	—	—	—	—	—	—	—	Мамлекеттик башкаруу сектору
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка секторлор
18,3	24,3	-50,6	-235,1	-36,3	-9,8	-12,2	-126,8	Судалар жана насыялар
-0,5	0,5	-1,0	-0,5	3,3	-0,6	-1,9	-0,1	Финансылык активдерди таза сатып алуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банк
-0,5	0,5	-1,0	-0,5	3,3	-0,6	-1,9	-0,1	Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар
-0,5	0,5	-1,0	-0,5	3,3	-0,6	-1,9	-0,1	Кыска мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Узак мөөнөттүү

I.1-таблица. (уландысы)

	2018	2019	2020	2021	2022
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
ЭВФ менен операциялар боюнча ссуда жана насыялар (резервдерден башка)	—	—	—	—	—
Башка кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Башка узак мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Башка секторлор	—	—	—	—	—
Кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Узак мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу	-85,6	108,0	360,7	241,7	185,9
Борбордук банк	-10,8	-2,3	—	—	—
ЭВФ менен операциялар боюнча ссуда жана насыялар (резервдерден башка)	-10,8	-2,3	—	—	—
Башка кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Башка узак мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар	15,7	29,7	-53,1	-33,3	-36,6
Кыска мөөнөттүү	—	3,0	-3,0	—	—
Узак мөөнөттүү	15,7	26,7	-50,1	-33,3	-36,6
Мамлекеттик башкаруу сектору	-209,6	42,9	272,2	165,9	176,7
ЭВФ менен операциялар боюнча ссуда жана насыялар (резервдерден башка)	-18,3	-23,2	216,9	-25,7	-21,6
Башка кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Башка узак мөөнөттүү	-191,2	66,2	55,3	191,6	198,3
Башка секторлор	119,1	37,6	141,6	109,1	45,8
Кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Узак мөөнөттүү	119,1	37,6	141,6	109,1	45,8
Камсыздандыруу, пенсиялык программалар жана стандарттык гарантиялардын программасы	—	—	—	—	—
Финансылык активдерди таза сатып алуу	—	—	—	—	—
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу	—	—	—	—	—
Соода кредиттери жана аванстары	-142,5	15,7	-81,0	159,0	-60,0
Финансылык активдерди таза сатып алуу	14,9	72,3	-35,6	93,6	235,4
Борбордук банк	—	—	—	—	—
Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
Башка секторлор	14,9	72,3	-35,6	93,6	235,4
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу	157,4	56,6	45,3	-65,4	295,4
Борбордук банк	—	—	—	—	—
Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
Башка секторлор	157,4	56,6	45,3	-65,4	295,4
Башка дебитордук/кредитордук карыз	-1,4	3,0	-0,7	-26,3	-1,6
Финансылык активдерди таза сатып алуу	-1,4	3,0	-0,7	-26,3	-1,6
Борбордук банк	—	—	—	—	—
Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
Башка секторлор	-1,4	3,0	-0,7	-26,3	-1,6
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу	—	—	—	—	—
Атайын карыз алышуу укугу (милдеттенмелерди таза кабыл алуу)	—	—	—	241,5	—
Резервдик активдер⁴	-187,9	16,5	108,4	584,9	-307,0
Монетардык алтын	—	—	—	—	—
Атайын карыз алышуу укугу	-28,7	11,2	-26,6	255,8	24,7
ЭВФтеги резервдик позиция	—	—	—	—	—
Башка резервдик активдер	-159,1	5,3	135,0	329,1	-331,7
Таза каталар жана калтырып кетүүлөр	261,9	559,3	-103,7	500,9	4 333,4

⁴ ЭВФтин методологиясына ылайык активдердин резервине кошуу үчүн Кыргыз Республикасынын резиденттери тарабынан ишке ашырылган куйма түрүндөгү алтынга байланыштуу операциялар резервдик активдерден алынып салынган.

Эскертүү:

Узак мөөнөттүү инвестициялар – финансылык активдерге салымдар, баштапкы төлөө мөөнөтү контрактка ылайык бир жылдан ашыкты түзгөн же дегеле чагылдырылган эмес.

Кыска мөөнөттүү инвестициялар – баштапкы контрактка ылайык бир жылдык төлөө мөөнөтүнө ээ, же биринчи талап кылуу боюнча төлөнүүчү финансылык активдерге салымдар.

2021				2022				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
—	—	—	—	—	—	—	—	Мамлекеттик башкаруу сектору
—	—	—	—	—	—	—	—	ЭВФ менен операциялар боюнча ссуда жана насыялар (резервдерден башка)
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка кыска мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка секторлор
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Узак мөөнөттүү
-18,8	-23,8	49,6	234,6	39,6	9,2	10,4	126,7	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банк
—	—	—	—	—	—	—	—	ЭВФ менен операциялар боюнча ссуда жана насыялар (резервдерден башка)
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка кыска мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка узак мөөнөттүү
-8,4	-10,5	-0,1	-14,2	2,2	-14,7	-13,7	-10,3	Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
-8,4	-10,5	-0,1	-14,2	2,2	-14,7	-13,7	-10,3	Узак мөөнөттүү
-13,9	-13,8	46,9	146,7	28,3	-1,1	-1,4	150,9	Мамлекеттик башкаруу сектору
-1,4	-10,9	-1,4	-12,1	—	-10,4	-1,3	-10,0	ЭВФ менен операциялар боюнча ссуда жана насыялар (резервдерден башка)
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка кыска мөөнөттүү
-12,5	-2,8	48,2	158,8	28,3	9,3	-0,1	160,9	Башка узак мөөнөттүү
3,5	0,6	2,9	102,0	9,2	25,0	25,4	-13,9	Башка секторлор
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
3,5	0,6	2,9	102,0	9,2	25,0	25,4	-13,9	Узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Камсыздандыруу, пенсиялык программалар жана стандарттык гарантиялардын программасы
—	—	—	—	—	—	—	—	Финансылык активдерди таза сатып алуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу
-37,4	-11,2	169,6	38,1	-72,9	99,7	21,5	-108,4	Соода кредиттери жана аванстары
32,1	-7,3	69,7	-0,9	4,0	144,8	27,4	59,2	Финансылык активдерди таза сатып алуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банк
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар
—	—	—	—	—	—	—	—	Мамлекеттик башкаруу сектору
32,1	-7,3	69,7	-0,9	4,0	144,8	27,4	59,2	Башка секторлор
69,6	3,9	-99,9	-39,0	76,9	45,1	5,9	167,6	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банк
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар
—	—	—	—	—	—	—	—	Мамлекеттик башкаруу сектору
69,6	3,9	-99,9	-39,0	76,9	45,1	5,9	167,6	Башка секторлор
-24,9	-0,1	-2,4	1,1	-1,0	0,2	-0,5	-0,3	Башка дебитордук/кредитордук карыз
-24,9	-0,1	-2,4	1,1	-1,0	0,2	-0,5	-0,3	Финансылык активдерди таза сатып алуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банк
—	—	—	—	—	—	—	—	Борбордук банкты эске албаганда, депозиттик уюмдар
—	—	—	—	—	—	—	—	Мамлекеттик башкаруу сектору
-24,9	-0,1	-2,4	1,1	-1,0	0,2	-0,5	-0,3	Башка секторлор
—	—	—	—	—	—	—	—	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу
—	—	241,5	—	—	—	—	—	Атайын карыз алышуу укугу (милдеттенмелерди таза кабыл алуу)
-172,0	675,9	356,0	-275,1	-358,7	93,1	2,2	-43,6	Резервдик активдер⁴
—	—	—	—	—	—	—	—	Монетардык алтын
27,0	-10,9	239,7	—	28,0	-3,2	0,1	-0,1	Атайын карыз алышуу укугу
—	—	—	—	—	—	—	—	ЭВФтеги резервдик позиция
-199,0	686,9	116,3	-275,1	-386,7	96,3	2,2	-43,4	Башка резервдик активдер
-75,7	364,5	341,0	-128,8	539,5	1 245,3	1 361,1	1 187,5	Таза каталар жана калтырып кетүүлөр

I.2-таблица. ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча экспорттун бөлүштүрүлүшү

(млн АКШ долларында)

Топтун аталышы	2018	2019	2020	2021	2022
Бардыгы болуп	1 836,8	1 986,1	1 973,2	2 752,2	2 186,7
Тирүү мал, малдан алынган азык-түлүктөр	46,1	62,9	84,1	85,0	146,5
Өсүмдүктөрдөн алынган продукциялар	96,1	135,8	125,5	138,5	199,5
Малдан же өсүмдүктөн алынган майлар жана тоң майлар	0,4	0,8	0,3	0,5	0,7
Тамак-аш азыктары, алкоголь жана алкогольсуз ичимдиктер, уксус, тамеки	56,0	58,4	51,1	74,3	66,4
Минерал продукциясы*	292,6	316,2	252,2	311,6	360,7
Химия жана аны менен байланыштуу тармактардын продукциялары	17,4	29,9	24,6	20,6	24,0
Пластмасса, андан жасалган буюмдар, каучук жана резина буюмдары	32,8	35,4	43,2	39,7	67,3
Тери чийки заттары, булгаары, накта мех, ат жабдыктары	16,6	12,1	7,6	9,9	35,1
Жыгач, андан жасалган буюмдар, көмүр, тыгынды (пробка)	0,7	4,4	6,3	9,8	12,5
Жыгачтан же башка материалдардан алынган кагаз массасы	4,7	6,2	9,3	5,8	11,3
Текстиль жана токулган буюмдар	192,7	149,7	98,3	111,6	476,0
Бут кийимдер, баш кийимдер, кол чагырлар, бүктөлүүчү тросттор, камчылар	24,1	16,5	5,0	7,6	61,5
Таштан, гипстен, цементтен, асбесттен, тунук минералдардан буюмдар	50,7	51,9	40,2	119,2	99,8
Баалуу металлдар, бермет таш, баалуу таштар	684,0	853,5	1 010,7	1 426,9	18,6
Баалуулукка жатпаган металлдар жана андан жасалган буюмдар	171,3	122,9	78,0	199,8	236,4
Машиналар, жабдуулар жана механизмдер	59,7	41,4	54,5	101,7	197,4
Жерде жүрүүчү, аба жана суу транспорттору, алардын бөлүктөрү	80,2	66,0	56,1	68,8	102,5
Оптика, сүрөт, кинематография аспаптары, өлчөө аппараттары	3,1	5,7	3,1	5,7	6,6
Өнөр жайынын атайы багыттагы жана башка продукциялары	3,7	6,2	14,4	7,6	10,8
Ар түрдүү өнөр жай товарлары	3,7	9,7	8,4	7,3	52,6
Искусство чыгармалары, коллекциялоо буюмдары жана антиквариат	0,2	0,4	0,3	0,1	0,4

Эскертүү: УСКнын FOB баасындагы маалыматтардын негизинде.

* энергия продукцияларын кошо алганда

I.3-таблица. ЭССКнын бөлүктөрү боюнча экспорттун бөлүштүрүлүшү

(млн АКШ долларында)

Бөлүктүн аталышы	2018	2019	2020	2021	2022
Бардыгы болуп	1 836,8	1 986,1	1 973,2	2 752,2	2 186,7
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал	175,3	222,3	237,0	263,8	390,2
Суусундуктар жана тамеки	19,1	30,6	19,1	28,5	13,5
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	317,3	309,5	244,4	378,0	302,2
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. эле материалдар	139,3	119,9	83,2	100,0	194,6
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	0,4	0,8	0,3	0,4	0,7
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	23,8	35,7	30,8	26,3	37,7
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	128,1	142,7	115,5	238,3	535,4
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	140,2	107,4	109,2	170,6	300,0
Ар кандай даяр буюмдар	220,4	175,9	137,0	127,9	398,6
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	672,9	841,3	996,7	1 418,3	13,8

Эскертүү: УСКнын FOB баасындагы маалыматтардын негизинде.

I.4-таблица. ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча импорттун бөлүштүрүлүшү

(млн АКШ долларында)

Топтун аталышы	2018	2019	2020	2021	2022
Бардыгы болуп	5 291,9	4 989,0	3 718,9	5 580,2	9 629,1
Тируу мал, малдан алынган азык-түлүктөр	46,9	58,2	61,5	97,8	105,2
Өсүмдүктөрдөн алынган продукциялар	158,0	204,3	196,8	288,9	304,6
Малдан же өсүмдүктөн алынган майлар жана тоң майлар	53,9	53,7	52,8	76,6	93,4
Тамак-аш азыктары, алкоголь жана алкогольсуз ичимдиктер, уксус, тамеки	337,4	357,1	299,2	406,8	603,3
Минерал продукциясы*	942,9	736,2	569,1	935,8	1 100,2
Химия жана аны менен байланыштуу тармактардын продукциялары	446,4	474,8	436,8	507,0	643,2
Пластмасса, андан жасалган буюмдар, каучук жана резина буюмдары	236,9	220,2	192,9	248,4	405,7
Тери чийки заттары, булгаары, накта мех, ат жабдыктары	65,2	34,9	10,2	17,5	37,4
Жыгач, андан жасалган буюмдар, көмүр, тыгынды (пробка)	65,0	96,7	68,8	90,2	93,4
Жыгачтан же башка материалдардан алынган кагаз массасы	77,7	74,7	52,7	72,4	107,3
Текстиль жана токулган буюмдар	781,7	589,5	309,9	833,1	1 672,5
Бут кийимдер, баш кийимдер, кол чагырлар, бүктөлүүчү тросттор, камчылар	386,5	268,1	62,5	155,2	569,2
Таштан, гипстен, цементтен, асбесттен, тунук минералдардан буюмдар	80,3	92,5	63,1	79,1	94,7
Баалуу металлдар, бермет таш, баалуу таштар	12,3	12,1	6,0	28,4	33,3
Баалуулукка жатпаган металлдар жана андан жасалган буюмдар	436,5	468,1	405,2	435,8	956,2
Машиналар, жабдуулар жана механизмдер	782,2	866,6	571,3	771,0	1 654,2
Жерде жүрүүчү, аба жана суу транспортору, алардын бөлүктөрү	220,4	209,3	221,8	378,6	828,2
Оптика, сүрөт, кинематография аспаптары, өлчөө аппараттары	55,2	56,7	56,2	50,8	81,3
Өнөр жайынын атайы багыттагы жана башка продукциялары	2,1	3,9	6,4	12,1	11,0
Ар түрдүү өнөр жай товарлары	104,2	111,2	75,8	94,6	234,6
Искусство чыгармалары, коллекциялоо буюмдары жана антиквариат	0,1	—	—	0,2	—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде.

* энергия продукцияларын кошо алганда

I.5-таблица. ЭССКнын бөлүктөрү боюнча импорттун бөлүштүрүлүшү

(млн АКШ долларында)

Бөлүктүн аталышы	2018	2019	2020	2021	2022
Бардыгы болуп	5 291,9	4 989,0	3 718,9	5 580,2	9 629,1
Тируу мал, малдан алынган азык-түлүктөр	404,7	478,9	442,3	663,7	865,9
Суусундуктар жана тамеки	134,6	139,5	113,1	134,8	156,7
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	54,8	63,1	50,0	60,1	66,4
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. эле материалдар	901,4	700,8	535,3	899,1	1 062,6
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	45,5	44,7	42,1	56,4	61,2
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	553,4	578,9	522,7	625,8	817,8
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	1 134,6	1 164,4	879,2	1 207,9	2 599,0
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	1 002,9	1 079,1	799,7	1 146,2	2 486,5
Ар кандай даяр буюмдар	1 059,8	739,3	333,3	765,6	1 486,9
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	0,2	0,4	1,2	20,6	26,0

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде.

I.6-таблица. Экспорттун функционалдык бөлүштүрүлүшү

(млн АКШ долларында)

	2018	2019	2020	2021	2022
Бардыгы болуп	1 836,8	1 986,1	1 973,2	2 752,2	2 186,7
Керектөө товарлары	429,3	455,3	400,4	492,8	867,3
Чийки заттар	143,3	182,9	156,0	200,9	161,4
Аралык товарлары	1 043,0	1 170,9	1 279,1	1 908,0	834,0
Инвестициялык товарлар	82,0	57,0	54,5	50,5	129,2
Энергия продукциялары	139,3	120,0	83,2	100,0	194,8

Эскертүү: УСКнын FOB баасындагы маалыматтар боюнча, Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.7-таблица. Экспорттун географиялык бөлүштүрүлүшү

(млн АКШ долларында)

	2018	2019	2020	2021	2022
Бардыгы болуп	1 836,8	1 986,1	1 973,2	2 752,2	2 186,7
ЕАЭБ өлкөлөрү	640,6	641,7	554,5	791,5	1 437,8
Россия	358,2	281,3	257,3	393,3	963,6
Казакстан	270,3	347,1	285,9	382,2	438,2
Беларусь	12,1	13,1	10,7	15,8	35,7
Армения	0,1	0,2	0,5	0,1	0,3
ЕАЭБден тышкаркы өлкөлөр	1196,2	1344,4	1418,7	1960,7	748,9
Улуу Британия	670,0	833,2	990,0	234,2	0,4
Өзбекстан	158,5	138,9	152,9	180,1	236,6
Түркия	104,3	89,9	74,7	90,6	140,7
Тажикстан	47,1	57,2	28,1	23,8	3,3
Украина	6,4	13,6	8,6	6,5	1,3
БАЭ	6,6	10,2	9,1	54,8	101,0
АКШ	1,9	2,6	2,6	4,5	4,8
Афганистан	1,9	1,9	1,3	14,4	21,6
ЕАЭБ өлкөлөрүнөн тышкаркы башка өлкөлөр	199,6	196,9	151,6	1 351,7	239,2

Эскертүү: УСКнын FOB баасындагы маалыматтардын негизинде.

I.8-таблица. Импорттун функционалдык бөлүштүрүлүшү

(млн АКШ долларында)

	2018	2019	2020	2021	2022
Бардыгы болуп	5 291,9	4 989,0	3 718,9	5 580,2	9 629,1
Керектөө товарлары	2 115,4	1 941,8	1 403,3	2 167,6	3 308,6
Чийки заттар	100,8	107,5	101,7	144,8	154,9
Аралык товарлары	1 512,9	1 527,5	1 127,7	1 647,8	3 732,0
Инвестициялык товарлар	661,6	711,5	550,5	720,7	1 371,6
Энергия продукциялары	901,2	700,7	535,6	899,3	1 062,0

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтар боюнча, Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.9-таблица. Импорттун географиялык бөлүштүрүлүшү

(млн АКШ долларында)

	2018	2019	2020	2021	2022
Бардыгы болуп	5 291,9	4 989,0	3 718,9	5 580,2	9 629,1
ЕАЭБ өлкөлөрү	2 161,2	2 100,8	1 885,3	2 634,9	3 094,2
Россия	1 510,6	1 404,3	1 319,9	1 911,5	2 270,9
Казакстан	602,7	649,4	523,6	661,8	749,9
Беларусь	47,2	46,5	37,1	58,2	68,3
Армения	0,7	0,6	4,8	3,4	5,1
ЕАЭБден тышкаркы өлкөлөр	3 130,8	2 888,3	1 833,5	2 945,3	6 534,8
Кытай	1 942,3	1 735,0	737,9	1 463,8	4 069,5
Түркия	290,2	222,8	194,9	321,6	488,3
АКШ	128,8	90,1	120,4	101,2	242,0
Өзбекстан	178,0	200,9	189,0	316,8	362,6
Германия	74,6	70,8	51,7	63,2	164,6
Япония	48,2	25,3	22,1	18,3	92,0
Корея Республикасы	27,7	33,1	47,8	54,8	156,5
Украина	29,7	48,5	51,8	54,6	37,0
Канада	10,0	6,3	5,3	47,3	16,7
Нидерланд	13,1	11,2	9,3	9,2	14,7
Иран	13,7	17,5	17,9	25,9	34,6
Швейцария	14,7	7,3	7,1	10,9	9,7
БАЭ	7,5	13,6	8,1	15,0	24,7
ЕАЭБ өлкөлөрүнөн тышкаркы башка өлкөлөр	352,1	405,7	370,3	442,8	821,9

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде.

I.10-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн экспорту

(млн АКШ долларында)

Товарлардын аталыштары	өлчөө бирдиги	2019		2020	
		физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы
Бардыгы болуп			1 986,1		1 973,2
Тирүү мал	миң даана	69,3	4,1	94,7	21,1
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	миң т	24,1	22,4	29,8	24,1
Май жана сүттөн алынган май, башка тоң майлар	миң т	3,6	16,5	5,2	17,9
Сыр жана быштак	миң т	3,0	9,2	5,2	11,1
Балык, рак сыяктуу моллюскалар, сууда жашоочу омурткасыз жандыктар	миң т	2,3	4,3	3,4	8,7
Дан азыктарынан, ундан же крахмалдан жасалган азыктар	миң т	3,8	12,6	3,2	15,6
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	миң т	172,0	89,7	220,7	81,7
Консервациялануучу жашылчалар, мөмө-жемиштер	миң т	66,7	2,1	1,8	1,7
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	миң т	62,5	42,8	87,2	39,5
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	миң т	3,9	4,4	3,8	5,8
Кант кошулган минерал суу жана алкогольсуз суусундуктар	млн л	9,3	2,8	8,2	2,6
Тамеки затынан турган сигареттер	миң даана	2,4	21,8	1,4	12,2
Пахта	миң т	24,6	35,7	19,2	27,6
Металл сыныктары, кара металл калдыктары	миң т	85,4	17,1	75,0	20,1
Башка категорияларда камтылбаган, баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары	миң т	27,0	72,8	8,6	32,8
Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары	миң т	218,2	169,7	237,4	150,4
Көмүр, кокс жана брикеттер	млн т	1,0	27,6	1,0	26,9
Авиакеросин	миң т	55,2	45,6	56,5	31,6
Мазут	миң т	44,1	10,2	30,7	4,7
Баштапкы формадагы пластмассалар	миң т	13,1	1,3	3,2	1,1
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	миң т	12,0	4,4	6,4	4,9
Текстиль жиби	миң т	1,7	0,3	2,2	0,2
Пахта буласынан токулган кездеме	млн кв.м	0,3	1,4	0,2	0,1
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	млн кв.м	25,6	5,8	8,8	0,8
Трикотаж же согулган кездемелер	миң т	0,1	0,3	0,5	0,3
Портландцемент	миң т	618,6	31,2	422,3	22,4
Мрамор, травертин жана алебастр жана алардан жасалган ар кандай формадагы, жылмаланган буюмдар	миң т	0,8	0,3	3,0	0,8
Сырдалбаган керамика плиткалары	млн кв. м	3,8	11,0	0,6	2,0
Башка категорияда камтылбаган кен болбогондордон алынган буюмдар	миң т	2,5	0,2	0,8	0,4
Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек	млн кв. м	11,2	28,3	12,0	28,8
Чоюн жана болот	миң т	39,2	15,8	27,1	9,9
Алюминий	миң т	1,1	1,3	2,6	3,9
Коргошун	миң т	4,2	7,2	1,5	2,6
Слесардык жабдуулар, сейфтер жана темирден жасалган майда-барат буюмдар	миң т	4,8	2,5	0,1	0,5
Жана башка таңгактоо машиналар	миң даана	0,2	—	—	—
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары	млн даана	—	2,2	—	0,9
Ысытуу лампалары	млн даана	—	4,2	—	3,8
Жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар	миң даана	0,1	4,2	—	0,8
Жүк ташуу үчүн жана атайы багытка каралган автоунаалар	даана	—	5,5	—	1,5
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар	—	—	33,8	—	29,5
Асынмалары бар жана аларсыз баштыктар	миң даана	146,3	3,4	216,7	2,9
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар	—	—	103,4	—	67,6
Бут кийим	—	—	16,0	—	3,9
Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар	млн т	—	25,5	—	26,6
Сыдырмалар	млн т	—	—	—	—
Монетардык эмес алтын	—	—	832,9	—	987,0
Алтын калдыктары	—	—	8,4	—	9,7

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтардын негизинде.

2021		2022		өлчөө бирдиги	Товарлардын аталыштары
физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы		
	2 752,2		2 186,7		Бардыгы болуп
74,6	11,4	354,2	68,8	миң даана	Тирүү мал
30,0	29,2	27,8	28,2	миң т	Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары
4,3	16,3	4,7	16,0	миң т	Май жана сүттөн алынган май, башка тоң майлар
3,9	8,5	2,9	10,4	миң т	Сыр жана быштак
4,7	17,8	4,3	19,1	миң т	Балык, рак сыяктуу моллюскалар, сууда жашоочу омурткасыз жандыктар
5,6	24,2	16,4	26,1	миң т	Дан азыктарынан, ундан же крахмалдан жасалган азыктар
209,0	92,6	206,9	119,4	миң т	Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар
5,0	4,3	4,4	4,4	миң т	Консервациялануучу жашылчалар, мөмө-жемиштер
99,6	41,2	73,7	66,5	миң т	Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган
4,7	7,4	5,1	9,6	миң т	Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары
10,2	3,6	10,8	5,4	млн л	Кант кошулган минерал суу жана алкогольсуз суусундуктар
2,1	18,2	0,1	1,1	миң даана	Тамеки затынан турган сигареттер
16,3	35,1	14,4	37,4	миң т	Пахта
94,4	33,2	27,0	10,2	миң т	Металл сыныктары, кара металл калдыктары
12,8	108,2	15,5	93,7	миң т	Башка категорияларда камтылбаган, баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары
178,0	161,3	107,8	137,4	миң т	Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары
1,1	29,4	1,5	51,0	млн т	Көмүр, кокс жана брикеттер
48,3	36,2	86,0	97,7	миң т	Авиакеросин
128,2	29,2	123,9	40,7	миң т	Мазут
4,2	1,9	8,6	9,0	миң т	Баштапкы формадагы пластмассалар
5,6	3,8	4,7	4,3	миң т	Баштапкы эмес формадагы пластмассалар
1,7	0,4	77,9	117,9	миң т	Текстиль жиби
—	—	29,0	48,1	млн кв.м	Пахта буласынан токулган кездеме
45,9	10,5	35,3	30,0	млн кв.м	Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер
2,3	0,9	9,9	52,1	миң т	Трикотаж же согулган кездемелер
668,6	31,6	625,4	26,1	миң т	Портландцемент
3,8	0,2	5,2	16,0	миң т	Мрамор, травертин жана алебастр жана алардан жасалган ар кандай формадагы, жылмаланган буюмдар
3,5	11,3	5,9	23,1	млн кв. м	Сырдалбаган керамика плиткалары
4,3	8,4	2,1	5,3	миң т	Башка категорияда камтылбаган кен болбогондордон алынган буюмдар
15,7	87,8	10,2	40,2	млн кв. м	Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек
69,7	27,0	75,2	58,9	миң т	Чоюн жана болот
5,0	9,3	3,1	6,9	миң т	Алюминий
3,8	7,6	3,6	6,9	миң т	Коргошун
0,1	0,5	7,9	41,2	миң т	Слесардык жабдуулар, сейфтер жана темирден жасалган майда-барат буюмдар
—	—	707,1	27,8	миң даана	Жана башка таңгактоо машиналар
0,6	54,3	0,8	83,3	млн даана	Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары
	3,5		5,3	млн даана	Ысытуу лампалары
0,4	8,4	1,0	19,7	миң даана	Жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар
	2,0		4,1	даана	Жүк ташуу үчүн жана атайы багытка каралган автоунаалар
	41,4		55,3		Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар
149,0	1,5	3 110,1	13,5	миң даана	Асынмалары бар жана аларсыз баштыктар
	63,1		195,7		Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар
	7,2		52,4		Бут кийим
	30,0		43,7	млн т	Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар
	—		16,7	млн т	Сыдырмалар
	1 413,0		13,1		Монетардык эмес алтын
	5,3		0,7		Алтын калдыктары

I.11-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн импорту

(млн АКШ долларында)

Товарлардын аталыштары	өлчөө бирдиги	2019		2020	
		физикалык көлөм	наркы	физикалык көлөм	наркы
Бардыгы болуп			4 989,0		3 718,9
Эт жана эт азыктары	миң т	42,5	45,3	37,3	36,4
Тартылбаган дан өсүмдүктөрү (полбаны кошо алганда) жана угут	миң т	201,1	37,0	169,8	35,1
Дан азыктарынан, ундан же крахмалдан жасалган азыктар	миң т	52,5	54,1	48,3	50,9
Жаңы үзүлгөн же тондурулган жашылчалар	миң т	79,3	25,7	120,9	41,7
Консервациялануучу жашылчалар, мөмө-жемиштер	миң т	7,3	7,9	8,7	9,0
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	миң т	177,9	83,4	125,8	54,3
Мөмө-жемиш жана жашылча ширеси (жүзүм ширесин кошо алганда)	миң т	3,7	2,4	4,6	2,3
Кант, патока жана бал	миң т	27,5	12,8	17,6	8,1
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	миң т	29,3	62,6	38,6	56,4
Мал үчүн тоюттар (тартылбаган дандан тышкары)	миң т	19,7	10,4	1 848,4	9,2
Маргарин жана жуурулган май	миң т	17,6	9,0	44,9	10,8
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	миң т	19,1	37,6	12,4	34,1
Кант кошулган минерал суу жана алкогольсуз суусундуктар	млн л	113,6	42,6	122,7	37,9
Тамеки затынан турган сигареттер	млн даана	5,4	73,4	5,9	60,9
Мунай заттары	млн т	1,4	625,9	1,5	458,2
Суюлтулган пропан жана бутан	миң т	28,3	8,7	40,8	14,7
Жаратылыш газы	млн куб. м	300,6	45,5	318,0	47,7
Электр тогу	млн кВт. с	0,3	—	0,7	1,3
Өсүмдүк майы жана тоң майлар	млн т	44,5	39,4	107,1	38,0
Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; боёочу зат	млн т	95,8	32,4	84,0	31,5
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	млн т	9,5	172,7	10,8	185,7
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	млн т	46,1	90,5	47,2	73,7
Жер семирткичтер	млн т	67,4	49,2	51,4	36,8
Баштапкы формадагы пластмассалар	млн т	45,3	54,2	45,5	43,3
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	миң т	3 088,1	51,7	41,4	44,3
Резина дөңгөлөктөрү	млн даана	1,6	44,5	1,2	45,4
Тапталган жана калыбына келтирилген жыгач	млн куб. м	5,7	27,9	0,2	18,3
Кагаз жана картон	миң т	32,4	38,5	21,0	25,5
Башка категорияларда камтылбаган, кагаздан жана картондон жасалган буюмдар	миң т	41,3	37,7	9,8	35,1
Текстиль жиби	миң т	10,1	19,2	7,8	13,6
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	млн кв. м	445,6	177,0	492,2	74,5
Трикотаж же согулган кездемелер	миң т	32,2	70,0	25,4	47,4
Жука тордомо кездеме, тордолгон гүлдүү кездеме, саймалар жана башка майда буюмдар	миң т	11,7	21,5	2,8	4,9
Чоюн жана болот	миң т	413,0	238,9	361,6	255,8
Чоюндан же болоттон жасалган, башка категорияларда камтылбаган конструкциялар	миң т	23,3	28,6	14,5	29,0
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	миң т	5,4	19,2	4,2	7,0
Слесардык жабдуулар, сейфтер жана темирден жасалган майда-барат буюмдар	миң т	23,1	69,1	8,0	18,8
Жыйноочу машиналардын жана жумурткаларды, жемиштерди, уруктарды, дандарды ж.б. иргөө үчүн машиналардын тетиктери	миң даана	3,8	8,6	1,3	3,2
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор, өзү жүрүүчү сузуп жүктөгүчтөр	миң даана	0,4	22,1	0,3	17,4
Тигүүчү машиналар үчүн ийнелер; эмерек, унаалар жана эмеректер үчүн тетиктер			2,8		1,1
Кыртышгы, ташты, кендерди майдалоо үчүн машиналар; алардын тетиктери	миң даана	12,2	43,9	11,6	45,2
Идиш жуугуч машиналардын жана жабдуулардын тетиктери	миң даана	0,4	0,8	0,4	0,7
Кеңсе машиналар	миң даана	226,1	11,0	319,3	5,1
Маалыматтарды автоматтык түрдө иштеп чыгуучу машиналар	миң даана	330,9	32,2	295,2	21,0
Маалыматтарды автоматтык түрдө иштеп чыгуучу машиналар жана канцелярдык машиналар тетиктери (гр 751 и 752)	миң т	0,2	1,9	0,1	1,3
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары	млн даана	4,1	202,1	2,6	134,6
Изоляцияланган электр өткөрмөлөрү, кабель	миң т	8,6	17,3	4,0	12,7
Жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар	миң даана	18,5	25,2	25,6	73,9
Жүк ташуу үчүн жана атайы багытка каралган автоунаалар	миң даана	1,4	35,6	3,6	62,5
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар			51,0		38,8
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар			226,8		97,4
Бут кийим			255,3		61,4
Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар	млн т	3,5	25,3	—	21,4
Башка категорияда камтылбаган, пластмассадан жасалган буюмдар	миң т	3,6	10,9	3,8	10,3
Басып бекитилүүчү, илгичке бекитилүүчү буюмдар жана басып бекитилүүчү кнопкалар жана аларга тиешелүү бөлүктөр, топчулар	миң т	6,8	7,3	2,4	3,4
Сыдырмалар	млн м	180,4	10,0	47,3	3,5

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде.

2021		2022		олчоо бирдиги	Товарлардын аталыштары
физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы		
	5 580,2		9 629,1		Бардыгы болуп
44,1	58,4	50,4	65,8	миң т	Эт жана эт азыктары
234,9	53,9	222,0	57,6	миң т	Тартылбаган дан өсүмдүктөрү (полбаны кошо алганда) жана угут
66,0	61,4	122,4	64,3	миң т	Дан азыктарынан, ундан же крахмалдан жасалган азыктар
183,0	76,4	229,9	85,2	миң т	Жаңы үзүлгөн же тондурулган жашылчалар
15,4	10,6	16,0	77,3	миң т	Консервациялануучу жашылчалар, мөмө-жемиштер
155,8	92,9	171,6	91,8	миң т	Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган
12,8	5,3	11,9	23,4	миң т	Мөмө-жемиш жана жашылча ширеси (жүзүм ширесин кошо алганда)
51,1	26,2	128,3	80,6	миң т	Кант, патока жана бал
36,0	70,5	30,6	77,5	миң т	Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар
73,7	18,5	53,7	35,6	миң т	Мал үчүн тоюттар (тартылбаган дандан тышкары)
16,1	20,2	17,2	32,1	миң т	Маргарин жана жуурулган май
24,3	41,6	14,1	47,7	миң т	Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары
83,9	56,5	138,9	77,4	млн л	Кант кошулган минерал суу жана алкогольсуз суусундуктар
4,3	54,5	3,6	47,5	млн даана	Тамеки затынан турган сигареттер
1,6	759,8	1,5	879,9	млн т	Мунай заттары
73,4	30,5	53,6	21,8	миң т	Суюлтулган пропан жана бутан
382,3	58,6	415,3	62,3	млн куб. м	Жаратылыш газы
1,6	10,0	2,8	73,5	млн кВт. с	Электр тогу
40,1	47,9	34,7	51,0	млн т	Өсүмдүк майы жана тоң майлар
135,0	49,4	153,0	53,9	млн т	Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; боёочу зат
9,9	169,0	12,3	203,5	млн т	Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)
47,3	93,5	712,6	135,7	млн т	Эфир майлары, жуугуч каражаттар
66,1	59,1	47,0	64,7	млн т	Жер семирткичтер
39,8	54,9	59,3	86,0	млн т	Баштапкы формадагы пластмассалар
37,7	65,7	60,6	92,8	миң т	Баштапкы эмес формадагы пластмассалар
2,1	43,4	2,5	81,5	млн даана	Резина дөңгөлөктөрү
0,3	30,4	0,3	35,1	млн куб. м	Тапталган жана калыбына келтирилген жыгач
28,7	38,6	84,7	45,1	миң т	Кагаз жана картон
15,9	38,4	28,0	51,4	миң т	Башка категорияларда камтылбаган, кагаздан жана картондон жасалган буюмдар
8,4	12,8	11,8	31,8	миң т	Текстиль жиби
489,5	106,3	633,0	280,5	млн кв. м	Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер
57,8	231,6	101,0	717,2	миң т	Трикотаж же согулган кездемелер
5,8	14,8	9,8	99,7	миң т	Жука тордомо кездеме, тордолгон гүлдүү кездеме, саймалар жана башка майда буюмдар
340,8	246,8	867,3	285,0	миң т	Чоюн жана болот
16,5	31,0	21,6	36,0	миң т	Чоюндан же болоттон жасалган, башка категорияларда камтылбаган конструкциялар
4,0	12,7	8,7	32,5	миң т	Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер
9,2	41,1	55,9	443,9	миң т	Слесардык жабдуулар, сейфтер жана темирден жасалган майда-барат буюмдар
1,6	5,1	5,2	22,9	миң даана	Жыйноочу машиналардын жана жумурткаларды, жемиштерди, уруктарды, дандарды ж.б. иргөө үчүн машиналардын тетиктери
0,4	22,0	0,8	38,3	миң даана	Механикалык күрөктөр, экскаваторлор, өзү жүрүүчү сузуп жүктөгүчтөр
	44,8		202,0		Тигүүчү машиналар үчүн ийнелер; эмерек, унаалар жана эмеректер үчүн тетиктер
11,1	38,8	17,2	76,5	миң даана	Кыртышты, ташты, кендерди майдалоо үчүн машиналар; алардын тетиктери
0,2	0,6	13,3	105,8	миң даана	Идиш жуугуч машиналардын жана жабдуулардын тетиктери
198,7	8,4	617,7	40,3	миң даана	Кеңсе машиналар
302,9	23,0	476,1	66,9	миң даана	Маалыматтарды автоматтык түрдө иштеп чыгуучу машиналар
0,8	6,6	9,9	89,1	миң т	Маалыматтарды автоматтык түрдө иштеп чыгуучу машиналар жана канцелярдык машиналар тетиктери (гр 751 и 752)
2,6	157,3	6,3	258,0	млн даана	Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары
5,1	19,8	9,1	39,3	миң т	Изоляцияланган электр өткөрмөлөрү, кабель
130,3	148,0	41,2	538,7	миң даана	Жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар
4,3	71,2	7,1	63,7	миң даана	Жүк ташуу үчүн жана атайы багытка каралган автоунаалар
	43,2		86,2		Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар
	373,0		466,0		Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар
	150,3		539,2		Бут кийим
—	29,5	0,1	56,9	млн т	Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар
7,8	16,4	14,0	38,9	миң т	Башка категорияда камтылбаган, пластмассадан жасалган буюмдар
3,3	5,3	4,5	64,1	миң т	Басып бекитилүүчү, илгичке бекитилүүчү буюмдар жана басып бекитилүүчү кнопкалар жана аларга тиешелүү бөлүктөр, топчулар
135,7	7,2	108,5	39,6	млн м	Сыдырмалар

I.12-таблица. Баа индекстери жана экспорттун айкын көлөмү

(млн АКШ долларында)

Товарлардын аталыштары	2022	2021	2021	Индекстер		
	п422*р422	п422*р421	п421*р421	баа	физ. көлөмү	наркы
	А	В	С	А/В	В/С	А/С
Башка категорияларда камтылбаган, баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары	93,7	130,4	108,2	0,718	1,205	0,865
Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары	137,4	97,7	161,3	1,406	0,606	0,852
Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек	40,2	57,2	87,8	0,703	0,652	0,458
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	119,4	91,7	92,6	1,302	0,990	1,289
Кант кошулган минерал суу жана алкогольсуз суусундуктар	5,4	3,8	3,6	1,417	1,062	1,504
Мунай заттары	143,6	79,6	69,2	1,803	1,150	2,073
Пахта	37,4	31,1	35,1	1,202	0,886	1,065
Портландцемент	26,1	29,5	31,6	0,884	0,935	0,827
Ысытуу лампалары	5,3	4,6	3,5	1,155	1,305	1,507
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	66,5	30,5	41,2	2,180	0,740	1,613
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар	55,3	50,5	41,4	1,095	1,220	1,336
Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар	43,7	52,0	30,0	0,841	1,734	1,458
Дан азыктарынан, ундан же крахмалдан жасалган азыктар	26,1	70,6	24,2	0,370	2,914	1,077
Май жана сүттөн алынган май, башка тоң майлар	16,0	17,8	16,3	0,900	1,095	0,985
Тамеки затынан турган сигареттер	1,1	0,7	18,2	1,479	0,041	0,060
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	28,2	27,0	29,2	1,043	0,927	0,967
Көмүр, кокс жана брикеттер	51,0	41,5	29,4	1,229	1,412	1,736
Чоюн жана болот	58,9	29,1	27,0	2,026	1,079	2,186
Жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар	19,7	19,1	8,4	1,032	2,265	2,339
Металл сыныктары, кара металл калдыктары	10,2	9,5	33,2	1,077	0,286	0,308
Сырдалбаган керамика плиткалары	23,1	19,0	11,3	1,215	1,690	2,054
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	9,6	8,1	7,4	1,190	1,093	1,301
Башка категорияда камтылбаган кен болбогондордон алынган буюмдар	5,3	4,0	8,4	1,312	0,477	0,625
Башка категорияларда камтылбаган, малдан алынган чийки зат материалдары	4,7	3,0	3,7	1,600	0,801	1,281
Эт жана эт азыктары	7,0	8,9	1,6	0,792	5,422	4,291
Балык, рак сыяктуу моллюскалар, сууда жашоочу омурткасыз жандыктар	19,1	16,6	17,8	1,146	0,935	1,072
Эстеликтер же курулуш иштери үчүн башка таштар (катмарланган тоо тегинен тышкары) же андан жасалган буюмдар	4,5	4,6	5,1	0,964	0,907	0,874
Тиричилик кир жуучу жабдуулар	3,9	3,9	3,3	0,983	1,213	1,192
Алюминий	6,9	5,8	9,3	1,179	0,628	0,741
Коргошун	6,9	7,3	7,6	0,948	0,955	0,905
Тирүү мал	68,8	54,1	11,4	1,272	4,750	6,041
Сыр жана быштак	10,4	6,5	8,5	1,600	0,763	1,222
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (млн АКШ долл.)	1 155,2	1 015,9	986,7	1,14	1,03	1,17
Жыйынтыгында, номенклатура боюнча (жалпы экспорттон %)	52,8%		35,5%			
Бардыгы болуп экспорт	2 189,7		2 778,9			

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтардын негизинде, таблицанда отчеттук мезгил ичинде экспорттун ири статялары келтирилген.

п - товар экспорттун физикалык көлөмү

р - товарлардын эсептелинген экспорттук баасы

I.13-таблица. Баа индекстери жана импорттун айкын көлөмү

(млн АКШ долларында)

Товарлардын аталыштары	2022	2021	2021	Индекстер		
	n422*p422	n422*p421	n421*p421	баа	физ. көлөмү	наркы
	А	В	С	А/В	В/С	А/С
Мунай заттары	879,9	694,9	759,8	1,266	0,915	1,158
Чоюн жана болот	285,0	628,1	246,8	0,454	2,545	1,155
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары	258,0	376,6	157,3	0,685	2,393	1,640
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	203,5	211,1	169,0	0,964	1,249	1,204
Жүк ташуу үчүн жана атайы багытка каралган автоунаалар	63,7	118,1	71,2	0,540	1,660	0,896
Трикотаж же согулган кездемелер	717,2	404,9	231,6	1,771	1,748	3,097
Жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар	538,7	46,8	148,0	11,501	0,317	3,641
Жаратылыш газы	62,3	63,7	58,6	0,978	1,086	1,063
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	135,7	1409,0	93,5	0,096	15,074	1,451
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	91,8	102,3	92,9	0,898	1,101	0,989
Жер семирткичтер	64,7	42,0	59,1	1,540	0,711	1,095
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	280,5	137,4	106,3	2,042	1,293	2,640
Тамеки загынан турган сигареттер	47,5	45,3	54,5	1,049	0,832	0,873
Жаңы үзүлгөн же тондурулган жашылчалар	85,2	96,0	76,4	0,888	1,256	1,115
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган тагтуу азыктар	77,5	59,9	70,5	1,293	0,850	1,099
Резина дөңгөлөктөрү	81,5	51,5	43,4	1,582	1,187	1,878
Эт жана эт азыктары	65,8	66,8	58,4	0,986	1,143	1,127
Өсүмдүк майы жана тоң майлар	51,0	41,4	47,9	1,233	0,864	1,066
Баштапкы формадагы пластмассалар	86,0	81,7	54,9	1,052	1,489	1,567
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	92,8	105,5	65,7	0,880	1,605	1,412
Дан азыктарынан, ундан же крахмалдан жасалган азыктар	64,3	113,9	61,4	0,564	1,855	1,047
Кант кошулган минерал суу жана алкогольсуз суусундуктар	77,4	93,5	56,5	0,827	1,655	1,369
Башка категорияларда камтылбаган, кагаздан жана картондон жасалган буюмдар	51,4	67,4	38,4	0,763	1,754	1,338
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	47,7	24,2	41,6	1,970	0,582	1,147
Тартылбаган дан өсүмдүктөрү (полбаны кошо алганда) жана угут	57,6	50,9	53,9	1,131	0,945	1,068
Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; боёочу зат	53,9	55,9	49,4	0,964	1,133	1,092
Аялдар жана кыздар үчүн токулган же согулган кийим-кечелер	69,0	52,9	42,9	1,303	1,233	1,607
Кагаз жана картон	45,1	113,8	38,6	0,397	2,951	1,170
Тапталган жана калыбына келтирилген жыгач	35,1	27,9	30,4	1,262	0,916	1,156
Текстиль жиби	31,8	18,0	12,8	1,769	1,403	2,481
Тирүү мал	4,5	21,6	17,1	0,208	1,264	0,263
Металл туздары жана органикалык эмес кислоталардын персолу	24,6	25,2	21,7	0,976	1,160	1,132
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар	86,2	68,6	43,2	1,256	1,590	1,996
Кыртышты, ташты, кендерди майдалоо үчүн машиналар; алардын тетиктери	76,5	60,0	38,8	1,275	1,546	1,971
Чоюндан же болоттон жасалган, башка категорияларда камтылбаган конструкциялар	36,0	40,5	31,0	0,889	1,307	1,162
Изоляцияланган электр өткөрмөлөрү, кабель	39,3	35,1	19,8	1,120	1,769	1,981
Маалыматтарды автоматтык түрдө иштеп чыгуучу машиналар	66,9	36,1	23,0	1,855	1,572	2,916
Таманы же сырты резинадан же синтетикалык материалдардан жасалган бут кийим	139,1	121,5	81,3	1,145	1,494	1,711
Полго төшөлмөлөр	21,3	22,0	19,8	0,966	1,112	1,075
Башка категорияда камтылбаган кен болбогондордон алынган буюмдар	23,6	27,3	16,5	0,865	1,654	1,431
Көмүр, кокс жана брикеттер	22,2	16,2	29,0	1,369	0,559	0,766
Чыпкалоочу жана тазалоочу машиналар жана суюктук же газ үчүн жабдуулар	22,4	22,9	14,5	0,982	1,579	1,550
Буудай жана угут уну	12,9	7,3	15,1	1,767	0,485	0,858
Алюминий	25,9	20,1	22,7	1,284	0,888	1,141
Жыгач-булалуу плита	23,4	21,1	20,8	1,108	1,014	1,124
Сырдалбаган керамика плиткалары	18,4	14,9	19,1	1,234	0,781	0,964
Турмуш-тиричилик муздаткычтары жана тондургучтары	19,2	32,0	22,5	0,599	1,418	0,850
Кант кошулуп жасалган кондитердик азыктар	16,8	7,5	15,6	2,242	0,480	1,076
Темирден, болоттон жана жезден жасалган мыктар, гайкалар жана чоң бурамалар	19,0	12,0	10,2	1,584	1,180	1,869
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор, өзү жүрүүчү сизгуч жүктөгүчтөр	38,3	44,0	22,0	0,870	2,002	1,742
Слесардык жабдуулар, сейфтер жана темирден жасалган майда-барат буюмдар	443,9	249,7	41,1	1,778	6,076	10,802
Транспорт каражаттары үчүн ичинен күймө поршендик кыймылдаткычтар	27,9	16,1	11,1	1,737	1,452	2,523
Портландцемент	6,0	6,4	9,5	0,934	0,674	0,630
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (млн АКШ дол.)	5 916,1	6 329,8	3 657,0	0,93	1,73	1,62
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (жалпы импорттон %)	61,4%		65,5%			
Бардыгы болуп импорт	9 629,1		5 580,2			

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде, таблицанда отчеттук мезгил ичинде импорттун ири статъялары келтирилген.

n - товар импортунун физикалык көлөмү

p - товарлардын эсептелинген импорттук баасы

I.14-I.20-таблицалар: Өлкөлөр боюнча экспорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү

I.14-таблица. Россияга товарлардын экспорту
(млн АКШ доллары)

	өлчөө бирдиги	2018		2019		2020		2021		2022	
		физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы
Бардыгы болуп			358,2		281,3		257,3		393,3		963,6
Функционалдык бөлүшүрүү*											
Керектөө товарлары			214,4		164,4		170,3		178,5		387,2
Чийки заттар			0,7		1,1		1,0		3,0		2,0
Аралык товарлары			133,3		107,4		76,9		204,9		500,6
Инвестициялык товарлар			5,3		4,1		7,2		5,5		72,0
Энергия продукциялары			4,5		4,3		1,9		1,5		1,8
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тируу мал			44,8		77,7		85,8		100,5		126,9
Сыр жана сүттөн алынган май, башка тоң майлар			1,9		3,0		3,4		3,4		12,1
Май жана быштак			1,3		2,1		6,0		2,2		1,8
Балык, рак сыяктуу моллюскалар, сүүдө жашоочу омурткасыз жандыктар			0,2		0,6		1,7		3,2		2,7
Жаны узулган же тоңдурулган жашылчалар			14,7		8,4		84,7		68,0		17,4
Мөмө-жемиштер жана жеңилдиктер, жаны жыйналган жана курсатылган			15,8		16,5		27,8		20,9		29,4
Консервацияланган мөмө-жемиштер, алардан жасалган азыктар			2,5		0,3		0,4		1,3		47,5
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары			0,1		0,2		1,5		1,4		2,8
Суусуңдуктар жана тамеки			0,7		0,7		0,4		0,5		3,6
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			97,7		72,5		44,2		135,7		105,3
Металл сыныктары, кара металл калдыктары			21,2		7,7		4,1		61,4		10,0
Башка категорияларда камтылбаган, баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары			16,0		16,5		6,9		11,0		90,2
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			4,5		4,3		1,9		1,5		1,8
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		0,1		0,2
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			4,3		4,5		3,4		8,8		9,3
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			9,8		9,6		10,9		39,9		314,5
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер			0,1		0,1		0,1		0,1		117,7
Трикотаж же созулган кездемелер			—		—		0,1		—		28,5
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер			0,1		0,7		0,2		5,3		46,9
Трикотаж же созулган кездемелер			—		0,1		0,2		0,3		26,8
Сырдалбаган керамика плиткалары			—		—		—		0,1		50,3
Тапталган айнек же жышмакайлаптылган айнек			1,2		1,9		1,3		0,3		8,1
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер			—		—		—		0,1		0,2
Слесардык жабдуулар, сейфтер жана темирден жасалган майда-барат буюмдар			0,1		0,1		—		0,3		1,6
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			—		—		—		0,7		5,4
Жана башка транспорттук жабдуулар			26,0		21,8		27,9		36,1		41,1
Жаппа машина тарткычтары			—		—		—		—		118,3
Микрофондор, катуу сүйлөгүч, кутка салып угуучулар			—		—		—		—		707,1
Жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн караган транспорттук каражаттар			4,7		—		147,9		4,4		27,8
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар			—		—		—		0,3		5,6
Ар кандай даяр буюмдар			15,1		15,9		14,5		5,4		15,7
Асынамалары бар жана аларсыз баштыктар			162,1		81,6		73,1		22,6		24,1
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар			0,1		0,1		0,1		0,1		2,9
Бут кийим			4,7		3,4		2,9		1,4		13,4
Башка категорияда камтылбаган, гигиенанын майда буюмдары			134,6		74,2		63,8		52,7		155,8
ЭСТКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			14,6		0,5		0,6		5,6		48,4
			0,1		—		—		—		29,1
			8,4		8,4		9,7		6,4		0,7

Эскертүү: УСКнын FOB баасындагы маалыматтарынын негизинде.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.15-таблица. Казакстанга товарлардын экспорту
(млн АКШ доллары)

өлчөө бирдиги	2018		2019		2020		2021		2022	
	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы
Бардыгы болуп		270,3		347,1		285,9		382,2		438,2
Функционалдык бөлүштүрүү*										
Керектөө товарлары		107,1		144,1		101,7		119,8		179,9
Чийки заттар		98,6		130,9		124,1		145,6		103,3
Аралык товарлары		48,7		57,0		52,4		104,0		139,6
Инвестициялык товарлар		13,9		12,5		5,8		10,6		13,1
Энергия продукциялары		2,0		2,6		2,0		2,3		2,2
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча										
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал										
Тирүү мал	миң даана	53,2	51,9	60,7	70,4	60,7	70,4	70,4	80,0	80,0
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	миң т	2,7	1,4	0,6	7,0	10,3	7,0	11,2	21,8	3,6
Май жана сүттөн алынган май, башка тоң майлар	миң т	20,5	20,2	14,1	19,6	27,5	19,6	26,5	25,5	25,7
Сыр жана баштак	миң т	0,5	0,6	2,4	4,8	1,7	4,8	0,8	0,7	3,6
Дан азыктарынан, ундан же крахмалдан жасалган азыктар	миң т	1,0	0,9	2,3	5,1	3,1	3,9	1,6	1,1	3,7
Жаны үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	миң т	2,7	11,6	3,3	11,8	2,4	12,0	4,0	18,7	23,6
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	миң т	8,1	1,9	29,3	7,6	21,7	3,2	38,6	4,4	5,7
Сууундуктар жана тамеки	миң т	10,4	4,3	14,8	8,7	16,6	3,4	16,8	3,6	5,6
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар		5,9	4,3	4,3	5,3	5,3	6,2	6,2	8,3	8,3
Баладу металл кендери жана алардын концентраттары	миң т	98,7	130,7	124,9	146,3	124,9	146,3	146,3	103,4	103,4
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	миң т	128,4	193,3	129,5	219,7	124,4	168,2	144,0	86,9	102,0
Мал жана өсүмдүк майлары, мом		2,0	2,5	2,0	2,0	2,0	2,3	2,3	2,2	2,2
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар		0,1	0,7	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Металл түздөрү жана органикалык эмес кисталардын персоду	миң т	0,6	1,2	0,9	2,8	2,8	1,7	4,6	2,7	2,8
Баштакы формадагы пластмассалар	миң т	0,2	11,0	0,1	—	—	—	0,6	0,7	7,8
Баштакы эмес формадагы пластмассалар	миң т	6,5	11,1	3,8	5,4	4,1	4,2	2,5	3,0	2,1
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары		35,9	48,8	34,0	93,1	34,0	93,1	93,1	124,0	124,0
Мрамор, травертин жана алебастр жана алардан жасалган ар кандай формадагы, жылыланган буюмдар	миң т	0,4	0,6	0,2	2,8	0,8	0,8	3,7	0,2	15,9
Шифер	миң т	1,4	0,3	0,2	2,1	0,5	0,5	5,0	1,5	5,4
Сырдалбаган керамика плиткалары	млн кв. м	2,0	6,4	10,4	0,6	1,9	3,5	11,1	4,8	18,6
Тапталган айнек же жылымакайлатылган айнек	млн кв. м	5,5	13,3	13,5	7,2	17,0	9,1	51,7	5,5	24,2
Чоюн жана болот	миң т	2,7	2,0	6,1	3,7	1,6	0,6	22,8	13,5	46,0
Унаалар жана транспорттук жабдуулар		20,1	15,6	9,8	12,6	9,8	12,6	12,6	13,4	13,4
Гидравлика кыймылдаткычтары жана моторлору	миң даана	—	—	—	—	—	—	—	0,6	0,8
Жайлор үчүн электрдик жылытуу шаймандары	миң даана	27,4	3,2	17,9	2,0	10,3	1,3	12,1	1,4	2,4
Жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар	даана	—	—	2,0	—	2,0	—	82,0	1,5	1,2
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар		6,6	2,9	1,0	2,3	1,0	2,3	2,3	1,3	1,3
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар		0,2	0,1	0,2	0,5	0,2	0,5	0,5	1,6	1,6
Ар кандай даяр буюмдар		47,4	74,5	41,3	43,9	41,3	43,9	43,9	91,3	91,3
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар		16,0	28,6	2,8	9,5	2,8	9,5	9,5	37,9	37,9
Пластик жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар		18,0	20,1	14,9	25,2	14,9	25,2	25,2	40,5	40,5
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	миң т	9,6	17,3	20,1	21,3	21,3	21,3	21,3	23,2	—
		0,3	—	—	—	—	—	—	—	—

Эскертүү: УСКнын FOB баасындагы маалыматтарынын негизинде.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.16-таблица. Өзбекстанга товарлардын экспорту
(млн АКШ доллары)

Өлчөө бирдиги	2018			2019			2020			2021			2022		
	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	
Бардыгы болуп	158,5	138,9	152,9	180,1	236,6										
Функционалдык бөлүштүрүү*															
Керектөө товарлары	7,8	12,8	31,2	33,6	101,3										
Чийки заттар	2,2	0,4	1,2	1,1	2,2										
Аралык товарлары	87,2	80,9	71,2	93,5	74,7										
Инвестициялык товарлар	16,0	7,3	9,5	9,3	11,2										
Энергия продукциялары	45,3	37,5	39,8	42,6	47,3										
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча															
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал															
Тирүү мал	2,6	19,7	23,4	15,0	84,7										
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	0,2	2,1	13,3	4,0	64,8										
Тартылбаган жүгөрү (дан түрүндө)	0,3	0,2	0,3	0,6	4,8										
Жаны үзүлгөн же тоңдурулган жем-чөбү	0,3	1,2	4,7	4,6	8,1										
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	1,5	0,7	3,0	2,2	2,3										
Сууундуктар жана тамеки	0,1	0,2	0,2	0,5	1,1										
Отуздан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар															
Май алынуучу урук, май алынуучу мөмөлөр	18,1	16,3	19,6	15,4	3,2										
Пахта	0,4	0,1	0,2	0,1	0,5										
Башка категорияларда камтылбаган, баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары	1,5	0,7	0,5	0,5	0,7										
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	45,3	37,5	39,8	42,6	47,3										
Көмүр, кокс жана брикеттер	16,9	21,6	25,6	28,2	37,5										
Мазут	0,6	0,3	0,1	0,3	0,7										
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	0,1	—	—	—	0,2										
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	8,2	5,2	4,1	3,1	6,7										
Баштапкы формадагы пластмассалар	0,8	0,1	0,5	0,6	0,8										
Башка категорияда камтылбаган ар кандай химиялык заттар	1,1	0,3	—	0,8	3,7										
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	60,9	59,3	48,7	71,6	67,0										
Портландцемент	491,5	603,7	422,1	668,6	26,1										
Күрүлүшкө иштетилген жана эстеликтерге колдонулган таш	21,4	2,7	3,4	3,9	3,9										
Тартылган айнек же жылымакайталылган айнек	2,7	5,0	6,5	6,7	8,6										
Чоюн жана болот	30,4	31,2	22,7	13,3	11,0										
Алюминий	—	0,5	3,1	3,9	4,4										
Сымдардан жасалган буюмдар жана тосмо торлор	1,5	1,4	1,6	1,8	2,9										
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	21,2	14,0	15,4	29,4	21,4										
Курчунда радио кабылдагычтарды, үн же видео жаздыруу же кайра чыгаруу аппаратурасын камтыган же камтылбаган телевиզиялык сигналды кабылдагычтар	0,4	—	—	—	1,3										
Электр линиялык телефон же телеграф аппараты	—	0,1	0,3	0,2	5,1										
Тирчилик кир жуучу жабдуулар	—	3,2	4,8	3,1	3,9										
Жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар	32,6	2,7	2,0	0,7	1,7										
Ар кандай даяр буюмдар	10,0	1,3	1,7	2,1	4,6										
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	1,7	—	—	—	—										

Эскертүү: УСКнын FOB баасындагы маалыматтарынын негизинде.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.17-таблица. Беларуська товарлардын экспорту
(млн АКШ доллары)

өлчөө бирдиги	2018		2019		2020		2021		2022	
	физи-калык көлөм	наркы наркы	физи-калык көлөм	наркы наркы	физи-калык көлөм	наркы наркы	физи-калык көлөм	наркы наркы	физи-калык көлөм	наркы наркы
Бардыгы болуп	12,1	13,1	10,7	15,8	35,7					
Функционалдык бөлүштүрүү*										
Керектөө товарлары	0,4	0,9	0,4	0,8	3,0					
Чийки заттар	—	—	—	—	—					
Аралык товарлары	11,5	12,2	10,3	15,0	29,2					
Инвестициялык товарлар	0,2	0,1	—	—	0,6					
Энергия продукциялары	—	—	—	—	2,9					
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча										
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал	—	0,5	0,3	0,4	2,7					
Эт жана эт азыктары	—	—	0,1	—	2,1					
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	—	—	—	0,1	0,5					
Суусундуктар жана тамеки	—	—	—	—	—					
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	0,2	0,2	0,4	0,9	1,4					
Башка категорияларда камтылбаган, баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары	—	—	—	0,2	1,3					
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	—	—	—	—	2,9					
Көмүр, көкс жана брикеттер	—	—	—	—	2,8					
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	—	—	—	—	—					
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	—	—	—	0,1	0,1					
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	—	—	—	—	0,3					
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	11,6	12,2	10,0	14,0	28,1					
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар	11,5	12,1	9,9	13,9	27,4					
Ар кандай даяр буюмдар	0,2	0,2	0,1	0,5	0,2					
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	—	—	—	—	—					

Эскертүү: УСКнын FOB баасындагы маалыматтарынын негизинде.

* Улуттук банкта иштетип чыккан классификация боюнча

I.18-таблица. Түркияга товарлардын экспорту
(млн АКШ доллары)

өлчөө бирдиги	2018		2019		2020		2021		2022	
	физи-калык көлөм	наркы наркы	физи-калык көлөм	наркы наркы	физи-калык көлөм	наркы наркы	физи-калык көлөм	наркы наркы	физи-калык көлөм	наркы наркы
Барлыгы болуп	104,3	89,9	74,7	90,6	140,7					
Функционалдык бөлүштүрүү*										
Керектөө товарлары	25,8	31,2	20,8	27,2	29,0					
Чийки заттар	6,8	6,7	6,8	12,0	11,0					
Аралык товарлары	15,0	28,4	30,3	34,1	29,8					
Инвестициялык товарлар	23,1	1,0	0,2	0,7	5,6					
Энергия продукциялары	33,5	22,6	16,6	16,6	65,4					
<u>ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча</u>										
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал	25,2	30,4	20,1	25,3	25,8					
Жаңы үзүлгөн же тондурулган жасылчалар	27,7	21,3	18,1	22,6	22,2					
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	2,3	3,4	2,2	2,6	3,2					
Суусундуктар жана тамеки	—	—	—	—	—					
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	21,3	30,4	25,7	38,0	33,3					
Ири мүйүздүү малдын териси (буйволдорду кошо алганда) же жылкынын териси	—	0,1	0,4	0,7	3,6					
Пахта	7,9	12,4	13,9	14,3	25,5					
Башка категорияларда камтылбаган, малдан алынган чийки зат материалдары	0,2	0,4	0,2	0,4	3,2					
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	33,5	22,6	16,6	16,6	65,4					
Авиакеросин	39,9	33,5	31,3	40,9	46,6					
Мазут	—	—	—	4,8	18,3					
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	—	—	—	—	—					
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	—	—	0,2	0,3	0,2					
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	0,4	0,4	2,0	8,8	8,9					
Алюминий	0,2	0,2	0,1	0,8	0,6					
Коргошун	—	—	1,0	3,4	6,3					
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	23,3	1,0	2,1	0,7	5,6					
Ар кандай даяр буюмдар	0,4	3,7	7,6	0,5	0,8					
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	0,1	0,8	0,2	0,5	0,8					

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтарынын негизинде.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.19-таблица. Тажикстанга товарлардын экспорту
(млн АКШ доллары)

өлчөө бирдиги	2018		2019		2020		2021		2022	
	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы
Бардыгы болуп	47,1	57,2	28,1	23,8	3,3					
<i>Функционалдык бөлүштүрүү*</i>										
Керектөө товарлары	8,8	14,1	10,4	9,7	1,0					
Чийки заттар	0,1	0,3	0,3	0,1	—					
Аралык товарлары	8,6	13,3	10,3	6,0	1,1					
Инвестициялык товарлар	0,8	3,5	1,9	1,9	1,1					
Энергия продукциялары	28,7	26,0	5,1	6,1	0,1					
<i>ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча</i>										
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал	2,6	3,0	2,8	1,2	—					
Суусундуктар жана тамеки	0,8	0,3	0,3	0,1	—					
Огундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	0,1	2,2	2,4	1,7	—					
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	28,7	26,0	5,1	6,1	0,1					
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	—	—	0,1	—	—					
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	1,2	6,3	4,0	3,1	—					
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	8,0	8,2	7,4	5,2	1,2					
<i>Тапталган айнек же жырмакайталыган айнек</i>	1,5	4,7	4,0	3,1	0,9					
<i>Рамкадагы же рамкасыз жана башка айнек күзгүлөр</i>	0,9	0,4	0,1	0,5	0,3					
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	2,1	5,6	1,4	1,7	1,7					
<i>Жеңил автомаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар</i>	22,0	0,4	0,2	0,3	0,4					
<i>Жүк ташуу үчүн жана атайы багытка каралган автомаалар</i>	13,0	1,5	—	—	1,0					
Ар кандай даяр буюмдар	3,6	5,6	4,6	4,6	0,3					
<i>Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар</i>	1,7	3,4	2,1	4,3	0,3					
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	—	—	—	—	—					

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтарынын негизинде.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.20-таблица. БАЭге товарлардын экспорту
(млн АКШ доллары)

өлчөө бирдиги	2018		2019		2020		2021		2022	
	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы
Барлыгы болуп	6,6	10,2			9,1	54,8			101,0	
Функционалдык бөлүштүрүү*										
Керектөө товарлары	1,1	4,1			1,9	44,3			79,6	
Чийки заттар	2,0	0,5			0,4	0,4			0,2	
Аралык товарлары	0,8	0,7			3,6	4,3			4,8	
Инвестициялык товарлар	0,3	2,4			1,9	3,6			10,5	
Энергия продукциялары	2,4	2,6			1,2	2,1			5,8	
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча										
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал	0,3	0,6			0,7	0,9			1,2	
Эт жана эт азыктары	—	0,1			0,3	0,3			0,9	
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	0,1	0,3			0,1	0,2			0,2	
Кант, патока жана бал	—	0,1			0,1	0,1			0,1	
Суусундуктар жана тамеки	—	0,4			0,1	0,2			0,2	
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	—	—			—	—			0,4	
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	2,4	2,6			1,2	2,1			5,8	
Авиакеросин	2,7	2,6	3,2		1,7	2,1	2,7		4,5	
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	—	—			—	—			—	
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	2,1	0,5			0,5	0,6			2,8	
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	—	—			—	0,2			0,1	
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	0,2	—			—	0,1			0,8	
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	0,9	2,7			5,4	48,6			87,9	
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары	0,1	0,1			0,1	0,3			0,4	
Ар кандай даяр буюмдар	0,6	3,4			1,2	2,1			1,4	
Ортоңдеия буюмдары, кулакка тагылуучу аппараттар	0,7	2,9	4,1		1,5	1,9	2,6		0,8	
ЭСТКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	—	—			—	—			0,3	

Эскертүү: УСКнын FOB баасындагы маалыматтарынын негизинде.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

І.21-І.32-таблицалар: Өлкөлөр боюнча импорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү
І.21-таблица. Россиядан товарлардын импорту
(млн АКШ доллары)

	2018			2019			2020			2021			2022		
	физик-калык көлөм	наркы	физик-калык көлөм	наркы	физик-калык көлөм	наркы	физик-калык көлөм	наркы	физик-калык көлөм	наркы	физик-калык көлөм	наркы	физик-калык көлөм	наркы	
Бардыгы болуп		1 510,6		1 404,3		1 319,9		1 911,5		2 270,9					
Функционалдык бөлүштүрүү*															
Керектөө товарлары		314,7		352,2		364,2		521,6		696,0					
Чийки заттар		36,5		34,4		57,6		79,4		105,3					
Аралык товарлары		373,9		398,4		392,7		460,2		517,6					
Инвестициялык товарлар		65,0		76,7		85,5		75,2		73,6					
Энергия продукциялары		720,5		542,7		419,9		775,2		878,5					
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча															
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал		153,3		163,9		178,0		271,9		407,8					
Эт жана эт азыктары	миң т	22,2		11,6		8,9		10,8		17,7					
Тартылбаган дан өсүмдүктөрү (попбаны кошо алганда) жана унут	миң т	—		6,5		1,5		138,4		215,7					
Дан азыктары, ундан жана жашылча-жемиш крахмалынан жасалган азыктар	миң т	28,1		29,1		33,7		37,8		42,9					
Жаны угузган же тондурган жашылчалар	миң т	0,9		0,5		2,6		65,6		31,1					
Консервациялануучу жашылчалар, мөмө-жемиштер	миң т	2,9		3,4		4,0		7,7		5,7					
Мөмө-жемиш жана жашылча ипреси жүзүм ипресин кошо алганда)	миң т	1,9		2,0		1,4		2,5		1,9					
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	миң т	15,9		41,2		34,7		19,6		44,2					
Маргарин жана жуурулган май	миң т	3,4		3,7		5,1		9,5		12,7					
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	миң т	6,0		10,1		7,4		7,4		6,8					
Суусундуктар жана тамеки		26,8		30,9		24,7		37,6		43,3					
Кант коңурдугу, минерал суу жана алкоголсуз суусундуктар	млн л	19,5		26,9		25,9		28,5		35,5					
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар		9,7		11,5		18,1		23,0		20,4					
Узатмасынан кесилген ийне жалбырактуу жыгачтар	миң куб. м	101,1		49,2		3,6		197,5		127,7					
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар		720,5		542,7		419,8		775,0		878,9					
Автонаа бензини		687,4		559,5		568,1		911,8		340,4					
Авиакеросин		75,1		63,4		38,7		68,1		94,0					
Дизель отуну		563,5		443,3		499,2		523,5		339,9					
Жаратылыш газы		275,4		263,9		280,8		335,4		55,8					
Мал жана өсүмдүк майлары, мом		29,5		25,4		30,6		38,5		39,8					
Өсүмдүк майы жана тоң майлар		33,8		29,8		98,2		34,5		36,9					
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар		128,4		147,6		150,5		178,8		218,4					
Металл түздөрү жана органикалык эмес кислоталардын пересуу		38,0		35,5		43,2		43,5		14,3					
Медикаменттер (ветеринардык медициналардын пересуу)		1,7		1,9		2,0		1,5		3,1					
Эфир майлары, жуугуч каражаттар		19,9		22,7		34,8		40,4		48,7					
Жер семирткичтер		21,3		17,2		17,7		23,3		20,8					
Баштапкы формадагы пластмассалар		9,2		6,1		8,5		13,1		13,3					
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар		0,5		238,2		1,9		20,4		24,3					
Магнералдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары		302,1		342,1		354,3		371,7		418,9					
Тартылган жана калыбына келтирилген жыгач	млн куб. м	1,8		4,6		0,1		0,1		0,2					
Жыгач-буялуу плита	млн кв. м	5,2		7,6		6,5		7,4		6,8					
Казг жана картон		15,2		19,8		14,2		17,2		19,4					
Башка категорияларда камтылбаган, кагаздан жана картондон жасалган буюмдар		3,4		3,0		4,6		7,9		30,3					
Чоюн жана болот		265,1		290,8		273,1		234,8		208,7					
Унаалар жана транспорттук жабдуулар		102,1		94,8		101,2		165,2		185,8					
Электр машиналары, аппараттар жана аспаптар, алардын тетиктери		33,8		30,8		29,5		40,4		29,6					
Автоунаалар		37,1		15,0		41,3		79,6		105,9					
Ар кандай даяр буюмдар		38,2		45,4		—		49,8		57,2					
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар		—		—		—		—		0,3					

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде
 * Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.23-таблица. Өзбекстандан товарлардын импорту

(млн АКШ доллары)

өлчөө бирдиги	2018		2019		2020		2021		2022	
	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы
Бардыгы болуп	178,0	200,9	189,0	316,8	362,6					
Функционалдык бөлүштүрүү*										
Керектөө товарлары	97,3	94,6	95,7	159,3	174,5					
Чийки заттар	1,7	2,4	2,1	3,6	2,6					
Аралык товарлары	60,4	81,1	71,2	130,3	152,5					
Инвестициялык товарлар	4,5	9,6	12,3	14,1	17,0					
Энергия продукциялары	14,0	13,1	7,7	9,4	16,0					
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча										
Тамак-аш азыктары жана тируу мал	49,0	41,5	40,8	54,4	53,4					
Дан азыктарынан, ундан же крахмалдан жасалган азыктар	1,7	1,4	1,5	2,5	4,6					
Жаңы үзүлдөн же тоңдурулган жашылчалар	26,3	7,9	7,2	63,1	81,8					
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	53,5	36,6	28,9	64,2	72,3					
Суууңддуктар жана тамеки	5,7	5,1	2,2	4,9	5,8					
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	2,8	2,5	2,8	4,1	3,1					
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	14,3	13,1	7,7	9,4	16,0					
Автоунда бензини	1,7	0,7	—	—	—					
Жана башка жеңил дистилляттар	8,0	3,7	1,4	3,9	2,3					
Майлоочу мунай майлары	2,0	1,2	0,7	0,5	3,1					
Жаратылыш газы	32,5	4,9	5,6	43,0	43,5					
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	—	0,1	—	—	—					
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	30,1	42,2	32,1	50,8	44,6					
Медицименттер (ветеринардык медицинаменттерди кошпо алганда)	1,7	2,4	5,0	2,1	5,0					
Жер семирткичтер	27,7	13,7	11,5	23,3	8,2					
Баштапкы формадагы пластмассалар	3,7	4,9	5,2	5,0	4,3					
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	5,8	7,9	7,5	6,9	19,4					
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	44,0	48,4	63,7	110,4	139,1					
Текстиль жиптери,	0,8	2,3	1,9	0,6	1,2					
Трикотаж же согулган кездемелер	1,7	6,0	14,0	14,4	18,6					
Шейше, коп арчылар, сүлгүлөр	0,5	0,7	4,0	3,5	2,6					
Полго төшөөлөр	3,0	9,3	8,2	4,0	9,4					
Сырдалбаган керамика плиткалары	0,6	2,1	3,4	1,9	6,1					
Сырты капталган же беттелген, жукартылган чотундан же кошулмаларсыз болгонтон буюмдар	—	—	—	8,0	5,2					
Алюминий	1,7	5,2	2,2	2,5	9,0					
Аюкна жана башка тиричилик буюмдары жана алардын тетиктери	0,7	0,8	2,1	8,2	5,8					
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	9,3	23,6	17,6	30,0	31,9					
Электр машиналары, аппараттар, аспаптар жана алардын бөлүктөрү	6,4	18,4	8,9	15,6	13,8					
Автоунаалар	1,1	3,1	4,9	8,7	10,6					
Ар кандай даяр буюмдар	22,7	24,3	14,1	35,7	49,8					
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар	13,7	16,1	1,3	3,8	68,6					
Бут кийим	4,3	3,5	1,3	3,8	49,8					
Пластмассадан жасалган курулуш буюмдары	1,3	1,5	2,4	3,4	4,6					
Пош-аяк, аюкна жабдуулары	1,0	1,1	1,4	2,8	3,1					
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	—	—	—	—	—					

Эскертүү: УСКнын СИФ боюнча маалыматтарынын негизинде.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.24-таблица. Украинадан товарлардын импорту
(млн АКШ доллары)

өлчөө бирдиги	2018		2019		2020		2021		2022	
	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы
Бардыгы болуп	29,7	48,5	51,8	54,6	37,0	43,8	37,0	43,8	37,0	43,8
Функционалдык бөлүштүрүү*										
Керектөө товарлары	23,4	34,5	37,0	43,8	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Чийки заттар	—	—	—	—	2,1	4,9	2,1	7,0	3,3	3,3
Аралык товарлары	4,2	11,9	9,7	3,5	—	—	—	—	—	—
Инвестициялык товарлар	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Энергия продукциялары	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча										
Тамак-аш азыктары жана тиүү мал	16,2	26,9	26,6	33,5	17,1	25,8	17,1	25,8	17,1	25,8
Эт жана эт азыктары	4,8	8,7	9,1	15,8	17,1	19,6	17,1	19,6	14,1	17,1
Кант кошулуп жасалган кондитердик азыктар	1,5	2,4	3,1	1,6	2,7	2,3	2,7	2,3	1,1	2,2
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	1,0	0,9	2,2	0,7	1,5	1,7	1,5	1,7	0,4	1,2
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	2,2	2,9	3,1	2,2	3,3	2,6	3,3	2,2	0,8	1,4
Суусундуктар жана тамеки	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	6,4	6,9	10,1	9,3	10,1	9,3	10,1	9,3	7,1	7,1
Медикаменттер (ветеринардык медициналарды кошпо алганда)	0,4	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,3	0,6
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	0,2	0,2	0,4	0,2	0,2	0,4	0,2	0,5	0,4	0,6
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	1,6	1,7	3,6	6,1	3,6	6,1	3,6	6,1	2,3	2,3
Кагаз жана картон	0,2	0,2	2,0	0,8	2,0	2,4	2,0	2,4	1,0	1,0
Балуулукка жатпаган металлдардан жасалган ар кандай буюмдар	—	0,1	0,1	—	0,1	—	0,1	—	0,4	0,4
Башка категорияда камтылбаган жезден же болоттон жасалган буюмдар	—	—	—	1,4	—	1,9	—	1,9	0,3	0,3
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	3,8	11,3	10,5	3,8	10,5	3,8	10,5	3,8	3,8	3,8
Электр аккумуляторлору	24,9	17,3	0,6	17,6	0,6	0,8	0,6	0,8	9,6	0,4
Жеңил автомаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,4
Ар кандай даяр буюмдар	1,5	1,4	0,8	1,4	0,8	1,4	0,8	1,4	1,0	1,0
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарын негизинде.

* Улуттук банкта иштетип чыккан классификация боюнча

I.25-таблица. Беларусь товарлардын импорту
(млн АКШ доллары)

олчоо бирдиги	2018		2019		2020		2021		2022	
	физи-калык көлөм	наркы наркы	физи-калык көлөм	наркы наркы	физи-калык көлөм	наркы наркы	физи-калык көлөм	наркы наркы	физи-калык көлөм	наркы наркы
Бардыгы болуп		47,2		46,5		37,1		58,2		68,3
Функционалдык бөлүштүрүү*										
Керектөө товарлары		20,1		18,6		15,0		25,0		34,8
Чийки заттар		0,2		0,2		0,1		0,1		—
Аралык товарлары		14,8		16,3		11,8		18,9		18,6
Инвестициялык товарлар		11,6		10,3		8,7		11,2		11,5
Энергия продукциялары		0,5		1,2		1,5		3,0		3,4
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча										
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал		6,7		7,3		8,1		13,8		15,9
Эт жана эт азыктары	миң т	3,8	2,6	4,9	3,6	4,4	4,1	8,6	3,9	9,8
Майдан жана сардан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	миң т	—	—	—	—	—	0,5	0,5	0,8	1,1
Сыр жана быштак	миң т	0,2	—	0,1	—	0,4	0,2	1,0	0,4	1,9
Кант, патока жана бал	миң т	1,1	2,8	0,6	—	1,1	2,0	1,1	1,9	1,5
Суусундуктар жана тамеки	миң т	0,1	—	0,1	—	—	—	—	—	—
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	миң т	1,1	—	0,7	—	0,8	—	0,5	—	1,1
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	миң т	0,5	—	1,2	—	1,5	—	3,0	—	3,4
Автоунаа бензини	миң т	—	—	—	—	0,6	0,7	0,5	0,2	0,2
Майлоочу мунай майлары	миң т	—	0,3	0,5	0,9	1,2	1,6	2,5	1,7	3,1
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	миң т	—	—	—	—	—	—	0,1	—	—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	миң т	6,1	—	8,3	—	6,2	—	11,0	—	10,4
Медикаменттер (ветеринардык, медициналык) кошо алганда)	миң т	2,9	0,3	3,6	0,3	3,4	0,2	3,5	0,8	5,1
Эфир майлары, жүзүгү каражаттар	миң т	1,3	1,3	1,0	1,2	0,7	1,0	0,9	1,4	2,6
Баштапкы формадагы пластмассалар	миң т	0,4	0,7	2,7	2,7	0,4	0,5	2,2	3,4	1,6
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	млн даана	0,3	0,8	0,3	0,7	0,2	0,5	0,4	1,0	0,3
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	млн даана	13,5	—	14,1	—	9,2	—	10,6	—	12,7
Резина дөңгөлөктөрү	млн даана	0,3	—	0,6	—	—	—	0,8	—	0,9
Тартылган жана калыбына келтирилген жыгач	млн куб. м	2,6	0,2	2,5	0,7	1,5	—	1,5	—	2,1
Жыгач-булачу плита	млн кв. м	0,4	1,3	1,0	0,3	1,0	0,3	1,6	1,1	4,5
Кагаз жана картон	миң т	6,9	6,9	2,3	0,7	2,3	0,2	0,6	0,3	15,7
Сырдалбаган керамика плиткалары	млн кв. м	0,4	1,7	1,1	0,2	1,0	0,2	0,9	0,2	1,0
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	миң т	—	0,9	0,7	—	0,5	—	0,6	—	0,7
Басуулуукка жатпаган металлдардан жасалган ар кандай буюмдар	миң т	3,3	—	0,5	—	1,7	1,8	1,4	0,3	0,3
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	миң т	14,7	—	11,2	—	9,3	—	16,7	—	15,7
Тракторлор	даана	6,7	426,0	5,0	303,0	4,7	279,0	5,0	263,0	5,3
Изоляцияланган электр өткөрмөлөрү, кабель	миң т	0,2	0,2	1,6	0,6	0,1	0,6	2,2	0,9	2,6
Автоунаалар	миң т	3,2	—	0,4	—	1,7	—	5,9	—	4,6
Ар кандай даяр буюмдар	миң т	4,7	—	3,6	—	2,0	—	9,2	—	9,2
Жыгач эмеректер	миң даана	1,2	8,8	1,0	15,7	0,6	15,8	0,7	16,7	0,6
Чөнтөктө жасалган алып жүрүүчү буюмдар	т	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Жана башка медициналык инструменттер жана аспаптар	—	0,5	—	0,4	—	0,1	—	0,6	—	0,5
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	млн даана	0,6	0,1	0,2	0,2	0,1	1,5	0,3	0,7	0,2

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде.
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

І.26-таблица. Кытайдан товарлардын импорту
(млн АКШ доллары)

өлчөө бирдиги	2018		2019		2020		2021		2022	
	наркы калык көлөм	физи-калык көлөм	наркы калык көлөм	физи-калык көлөм	наркы калык көлөм	физи-калык көлөм	наркы калык көлөм	физи-калык көлөм	наркы калык көлөм	
Бардыгы болуп	1 942,3	1 735,0	1 735,0	737,9	1 463,8	4 069,5				
Функционалдык бөлүнүүсү*										
Керектөө товарлары	940,8	764,9	764,9	279,9	593,2	1 013,7				
Чийки заттар	2,3	2,3	2,3	1,1	1,9	3,5				
Аралык товарлары	698,1	633,4	633,4	304,7	574,4	2 362,9				
Инвестициялык товарлар	300,2	333,6	333,6	151,8	293,8	688,7				
Энергия продукциялары	0,8	0,7	0,7	0,4	0,6	0,7				
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча										
Тамак-аш азыктары жана түрүү мал	23,1	42,3	42,3	16,6	29,2	43,2				
Эт жана эт азыктары	—	3,1	3,1	1,1	0,5	3,5				
Жаңы үзүлгөн же тоңдурган жашылчалар	1,4	5,3	5,3	0,8	2,2	1,6				
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	13,6	29,6	29,6	10,0	18,3	27,6				
Кофе, чай, какао жана алар арашатырып жасалган таттуу азыктар	1,2	1,3	1,3	1,1	1,5	2,2				
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	3,4	1,8	1,8	0,7	0,4	2,0				
Суусулдуктар жана тамеки	0,1	3,1	3,1	2,0	0,8	1,6				
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	6,7	15,8	15,8	2,9	2,4	4,5				
Май алынуучу урук, май алынуучу мөмөлөр	0,4	0,7	0,7	0,5	0,5	1,0				
Ийрүү учурунда колдонулган башка синтетикалык булагар	2,5	9,7	9,7	1,1	0,4	1,4				
Башка минералдык чийки заттар	—	0,8	0,8	—	—	—				
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	0,8	0,7	0,7	0,3	0,6	0,7				
Мал жана осүмдүк майлары, мом	—	—	—	—	—	—				
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	99,8	80,9	80,9	50,2	57,2	129,3				
Азот менен кошулгалар	0,4	0,3	0,3	0,4	0,6	4,4				
Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; бөбөчү зат	4,5	3,2	3,2	0,7	0,8	9,8				
Медицименттер (ветеринардык медицинаменттерди кошо алганда)	1,1	4,1	4,1	0,9	3,7	5,1				
Эфир майлары, жыуучу каражаттар	2,5	8,2	8,2	1,7	1,9	10,4				
Баиталкы формалдагы пластмассалар	27,8	33,5	33,5	25,3	17,5	39,2				
Башталкы эмес формадагы пластмассалар	10,2	15,4	15,4	9,0	13,6	19,6				
Инсекциддер	0,7	4,8	4,8	0,7	0,6	7,0				
Гербициддер, өсүмдүктөрдүн өсүшүн жөнгө салган заттар	0,9	7,0	7,0	1,0	0,7	8,9				
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	551,6	517,8	517,8	226,1	445,0	1 629,0				
Резина дөңгөлөктөрү	0,9	23,7	23,7	0,6	18,3	35,0				
Текстиль жиби	6,5	15,7	15,7	3,2	6,9	25,2				
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	817,5	241,4	241,4	486,7	98,2	275,6				
Трикотаж же сокулган кездемелер	12,9	34,2	34,2	4,5	13,0	563,1				
Жука тордоо кездеме, тордоолгон күлдүм кездеме, саймалар жана башка майда буюмдар	1,6	3,3	3,3	2,6	4,4	99,2				
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	1,7	6,5	6,5	1,0	2,2	24,7				
Слекардык жабдуулар, сейфтер жана темирден жасалган майда-барат буюмдар	20,2	84,3	84,3	5,9	35,7	436,6				
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	489,9	559,5	559,5	282,5	450,7	1 219,0				
Тиеүүчү машиналар үчүн ийнелер, эмеректер, унаалар жана эмеректер үчүн тетиктер	0,1	2,1	2,1	0,1	1,0	20,1				
Башка категорияда камтылбаган, өнөр жайына атайын каралбаган унаалар жана жабдуулар	95,3	67,0	67,0	32,3	53,3	177,1				
Кеңес машиналардын тетиктери жана ага тиешелүүлөрү (ср. 751.1, 751.2, 751.9 жана 752)	2,1	0,9	0,9	0,1	0,8	86,8				
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары	130,9	165,4	165,4	121,3	2,0	186,3				
Электр машиналары, аппараттар жана аспаптар, алардын тетиктери	76,7	72,4	72,4	31,2	42,9	117,1				
Автоунаалар	35,8	57,0	57,0	23,4	57,5	136,9				
Ар кандай даяр буюмдар	770,2	514,9	514,9	157,3	477,7	1 042,2				
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар	247,1	145,9	145,9	47,9	250,7	259,5				
Бут кийим	344,9	233,8	233,8	49,1	130,0	498,1				
Катпар жана баштыктар (конус сымал баштыктарды кошо алганда)	—	15,0	15,0	9,4	11,7	29,4				
Майда буюмдар жана тазалыкты сактоо буюмдары, башка категорияга кирбеген	93,2	14,6	14,6	7,3	135,6	106,7				
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	—	—	—	—	—	—				

Эскертуу: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде.
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.27-таблица. АКШдан товарлардын импорту
(млн АКШ доллары)

өлчөө бирдиси	2018		2019		2020		2021		2022	
	физик-калым көлөм	наркы	физик-калым көлөм	наркы	физик-калым көлөм	наркы	физик-калым көлөм	наркы	физик-калым көлөм	наркы
Бардыгы болуп	128,8	90,1	120,4	101,2	242,0					
Функционалдык бөлүштүрүү*										
Керектөө товарлары	14,0	17,9	23,5	21,1	81,8					
Чийки заттар	0,5	0,7	0,8	0,2	0,5					
Аралык товарлары	41,6	44,2	39,3	21,0	55,7					
Инвестициялык товарлар	71,9	26,8	56,3	58,3	103,4					
Энергия продукциялары	0,8	0,5	0,5	0,5	0,7					
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча										
Тамак-аш азыктары жана тиричилик										
Эт жана эт азыктары	4,3	9,5	5,1	2,7	5,5					
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	2,2	6,0	2,4	0,7	1,6					
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	0,1	0,2	0,3	0,1	0,9					
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3					
Сууундуктар жана тамеки	0,1	1,3	0,1	1,1	1,2					
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	1,0	1,1	1,0	0,7	1,3					
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	0,4	0,2	0,2	0,4	0,4					
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	0,8	0,5	0,8	0,5	0,7					
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2					
Гликозиддер; темирлер; сары суулар жана ушундай эле продукциялар	7,5	7,1	10,6	4,0	18,7					
Медицименттер (веперинердык медициналыктарды кошо алганда)	5,9	1,4	2,9	1,1	5,0					
Башка категорияда камтылбаган органикалык химиялык заттар	4,8	3,0	7,9	2,5	8,3					
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	3,1	6,8	6,9	9,8	1,7					
Резина материалдары	5,1	6,8	6,5	3,1	10,0					
Резина дөңгөлөктөрү	0,6	0,5	0,3	0,3	0,6					
Чоюндан жана болоттон жасалган түтүктөр, көңдөй профилдер жана түтүк фитингдери	1,7	3,8	4,4	1,0	3,7					
Темірден, болоттон жана жезден жасалган мыктар, гайкалар жана чоң буралмалар	6,1	5,9	2,5	0,4	1,3					
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	6,2	5,9	4,6	0,4	0,6					
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	22,2	1,0	8,0	0,3	1,0					
Транспорт каражаттары үчүн ичинен күймө поршендик кыймылдаткычтар	0,1	0,2	0,2	0,1	0,9					
Өнөр жайдын конкреттүү тармагына багытталган унаалар жана жабдуулар	104,5	60,2	91,7	83,2	193,8					
Автомобилдер	13,2	6,3	15,5	5,8	19,0					
Учуучу аппараттар жана аларга тиешелүү жабдуулар	9,3	13,1	12,1	10,2	15,5					
Ар кандай даяр буюмдар	17,0	13,1	45,8	38,1	83,8					
Атайын, илимий, контролдук аспаптар жана аппараттар	38,7	9,2	5,7	14,6	43,7					
Ортопедия буюмдары, кулакка тагылуучу аппараттар	5,0	4,6	4,5	6,5	11,5					
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	2,4	2,1	2,1	3,0	5,8					
	0,3	0,4	0,5	0,8	0,8					

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

І.28-таблица. Түркиядан товарлардын импорту
(млн АКШ доллары)

өлчөө бирдиги	2018		2019		2020		2021		2022	
	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы
Бардыгы болуп		290,2		222,8		194,9		321,6		488,3
Функционалдык бөлүнүү*										
Коректөө товарлары		186,1		121,9		77,8		153,1		268,0
Чийки заттар		1,0		0,6		0,2		1,2		2,8
Аралык товарлары		69,7		72,4		70,0		112,7		149,2
Инвестициялык товарлар		32,0		26,4		43,0		49,4		61,6
Энергия продукциялары		1,5		1,4		3,8		5,2		6,7
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча										
Тамак-аш азыктары жана тируу мал		6,7		6,9		5,6		13,0		23,4
Бүтүн жумурткалар, чийки же бышырылган	млн даана	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Тартылбаган жүзгөрү (дан түрүнө)	миң т	0,2	0,7	0,1	0,5	0,1	0,1	0,3	0,3	1,2
Дан азыктарынан, ундан же крхмалдан жасалган азыктар	миң т	0,4	0,6	0,4	0,6	0,3	0,4	0,8	0,8	1,3
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаны жыйналган жана кургатылган	миң т	1,9	1,7	1,2	0,9	2,3	1,6	5,1	3,4	5,3
Консервацияланган мөмө-жемиштер, алардан жасалган азыктар	миң т	0,1	0,2	0,7	0,7	0,5	0,4	1,1	0,9	2,6
Кант коңурдан жасалган кондитердик азыктар	миң т	1,3	1,3	1,3	1,3	1,0	0,9	1,3	1,3	1,8
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	миң т	0,5	0,7	0,5	0,7	0,3	0,4	0,5	0,9	1,2
Мал үчүн тоюттар (тартылбаган дандан тышкары)	миң т	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	миң т	0,2	0,9	0,2	0,7	0,2	0,9	0,2	1,2	1,7
Суусундуктар жана тамеки	миң т	0,1	0,4	0,1	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	миң т	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,8	0,8	1,1
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	миң т	1,5	1,4	1,4	1,4	3,8	5,2	5,2	6,7	6,7
Майлоочу мунай майлары	миң т	0,5	1,5	0,5	1,4	1,5	3,8	2,1	2,1	6,7
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	миң т	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,9
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	миң т	33,3	32,4	30,3	32,4	30,3	33,3	33,3	33,3	53,9
Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; бөбөчү зат	миң т	3,1	6,3	2,7	5,2	2,5	4,3	2,4	4,5	6,9
Медикаменттер (ветеринардык медициналарды кошо алганда)	миң т	0,4	10,1	0,4	14,5	0,4	15,9	0,4	14,7	23,9
Эфир майлары, жүзгүч каражаттар	миң т	2,6	5,9	2,1	4,3	1,1	2,4	1,8	3,7	10,6
Баштапкы формадагы пластмассалар	миң т	0,9	2,3	0,9	1,4	0,8	1,4	1,1	2,2	2,1
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	миң т	2,0	4,4	2,0	4,2	1,6	3,6	1,3	3,0	3,5
Башка категорияда камтылбаган химиялык заттар жана препараттар	миң т	0,6	2,0	0,4	1,0	0,3	1,0	0,5	1,6	1,9
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	миң т	57,3	64,4	64,4	64,4	72,8	108,6	108,6	149,2	149,2
Башка категорияларда камтылбаган, каладан жана картондон жасалган буюмдар	миң т	2,3	6,7	2,5	6,8	1,9	4,8	2,1	5,3	7,2
Жибектен же жибектин калдыктарынан токулган кездемелер	млн кв. м	4,4	4,6	30,7	7,8	21,9	8,3	20,5	10,1	19,7
Трикотаж же созулган кездемелер	миң т	8,1	21,6	16,0	26,2	12,7	18,8	21,3	45,0	64,0
Полго төшөлмөлөр	млн кв. м	1,3	2,8	0,9	1,9	0,9	1,6	1,6	2,7	5,0
Чоюндон же болоттон жасалган, башка категорияларда камтылбаган конструкциялар	миң т	0,4	1,2	0,8	2,0	9,0	17,7	11,2	19,0	21,9
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	миң т	46,9	38,5	46,9	38,5	36,6	36,6	53,4	53,4	62,2
Өнөр жайдын конкреттүү тармактарына арналган машиналар	миң т	15,6	9,2	15,6	9,2	9,9	9,9	14,8	14,8	18,1
Башка категорияда камтылбаган, өнөр жайына атайын каралбаган унаалар жана жабдуулар	миң т	8,8	12,3	8,8	12,3	12,3	12,3	13,6	13,6	15,7
Электр машиналары, аппараттар жана аспаптар, алардын тетиктери	миң т	9,9	10,9	9,9	10,9	7,9	7,9	15,3	15,3	18,4
Ар кандай даяр буюмдар	миң т	143,9	78,4	143,9	78,4	45,3	45,3	105,8	105,8	190,8
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар	миң т	107,5	47,9	107,5	47,9	23,1	23,1	72,4	72,4	130,8
Бут кийим	миң т	18,6	12,4	18,6	12,4	6,7	6,7	10,9	10,9	29,6
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар		—	—	—	—	—	—	—	—	—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасиндеги маалыматтарынын негизинде.
* Улуттук банка иштелип чыккан классификация боюнча

I.29-таблица. Германиядан товарлардын импорту
(млн АКШ доллары)

	2018		2019		2020		2021		2022	
	өлчөө бирдиги	физи-калык көлөм наркы	физи-калык көлөм наркы	физи-калык көлөм наркы	физи-калык көлөм наркы	физи-калык көлөм наркы	физи-калык көлөм наркы	физи-калык көлөм наркы	физи-калык көлөм наркы	
Бардыгы болуп		74,6	70,8	51,7	63,2	164,6				
Функционалдык бөлүштүрүү*										
Керектөө товарлары		23,9	19,3	17,7	24,8	75,1				
Чийки заттар		2,3	1,3	1,0	0,5	1,8				
Аралык товарлары		15,1	18,2	11,0	15,9	31,9				
Инвестициялык товарлар		31,6	30,4	20,3	20,5	50,9				
Энергия продукциялары		1,6	1,6	1,6	1,5	5,0				
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча										
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал		3,1	2,2	2,1	4,3	6,6				
Жаны үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	миң т	0,9	0,2	0,2	0,8	1,4				
Консервациялануучу жашылчалар, мөмө-жемиштер	миң т	0,2	0,3	0,2	0,5	0,5				
Кант кошулган жасалган кондитердик азыктар	миң т	0,1	0,3	0,1	0,3	0,1				
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырыл жасалган таттуу азыктар	миң т	0,2	0,8	0,6	1,1	2,3				
Мал үчүн тоюттар (тартылбаган дандан тышкары)	миң т	0,2	0,3	0,3	0,5	0,8				
Сууундуктар жана тамеки		1,4	0,5	0,3	0,4	0,3				
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар		2,4	1,2	0,7	0,2	1,0				
Башка категорияларда камтылбаган үрөндөр, мөмөлөр жана споралар	т	1,3	0,8	0,6	11,8	0,9				
Минерал отуну, майлоочу майлар жана ус. материалдар		1,6	1,6	1,6	1,5	5,0				
Майлоочу мунай майлары	миң т	1,6	1,6	1,6	1,5	5,0				
Мал жана осүмдүк майлары, мом		—	—	—	—	—				
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана ус. продукциялар		17,6	14,7	15,8	18,1	23,8				
Гликозиддер, темирлер; сары суулар жана уюндай эле продуктылар	т	0,1	0,5	0,8	1,9	1,4				
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	миң т	0,2	12,7	9,6	11,0	11,1				
Эфир майлары, жүзүгү каражаттар	миң т	0,3	1,3	1,1	0,6	1,2				
Баштапкы формадагы пластмассалар	миң т	—	0,1	0,3	—	1,8				
Башка категорияда камтылбаган органикалык химиялык заттар	т	6,6	0,7	1,3	17,7	1,6				
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары		4,7	4,8	2,3	5,4	8,4				
Резина дөңдөлөктөрү	млн даана	0,1	0,2	0,3	1,9	1,6				
Башка категорияда камтылбаган резина буюмдары	т	16,1	0,3	0,2	0,4	0,7				
Токулбаган кездемелер	т	14,8	0,3	0,4	0,6	158,1				
Кара металлдан жасалган рельстер жана темир эсөл курулуш конструкциялары	т	—	0,4	—	0,1	0,4				
Алюминий	миң т	—	0,3	0,3	0,7	0,6				
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	миң т	—	—	0,1	—	1,3				
Унаалар жана транспорттук жабдуулар		34,6	37,7	22,1	22,7	105,4				
Транспорт каражаттары үчүн ичинен күймө поршендик кыймылдаткычтар		9,4	8,1	5,0	3,8	7,1				
Башка категорияда камтылбаган, өнөр жайына атайын каралбаган унаалар жана жабдуулар		5,8	6,5	3,9	5,6	14,1				
Автоунаалар		10,8	14,6	6,9	5,6	72,3				
Ар кандай даяр буюмдар		9,2	8,0	6,7	10,7	14,0				
Атайын, илимий жана контролдук аспаптар жана аппараттар		6,6	5,6	4,5	4,7	6,6				
Басып чыгаруучу материалдар	миң т	0,1	0,1	0,1	2,8	4,5				
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар		—	—	—	—	—				

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.30-таблица. Япониядан товарлардын импорту
(млн АКШ доллары)

өлчөө бирдиги	2018		2019		2020		2021		2022	
	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы
Барлыгы болуп	48,2	25,3	22,1	18,3	22,1	18,3	22,1	18,3	22,1	18,3
Функционалдык бөлүштүрүү*										
Керектөө товарлары	22,1	2,3	3,2	2,5	3,2	2,5	3,2	2,5	3,2	2,5
Чийки заттар	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Аралык товарлары	14,9	13,8	11,7	8,0	11,7	8,0	11,7	8,0	11,7	8,0
Инвестициялык товарлар	11,1	8,1	6,0	6,6	6,0	6,6	6,0	6,6	6,0	6,6
Энергия продукциялары	0,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,0
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча										
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,3
Суусундуктар жана тамеки	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	0,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1	1,2	1,0
Майлоочу мунай майлары	54,7	1,1	306,4	1,2	246,1	1,1	243,4	1,1	243,4	0,9
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	19,1	0,8	1,9	0,5	1,9	0,5	1,9	0,5	1,9	2,0
Гликозиддер, темирлер, сары суулар жана ушундай эле продуктылар	0,1	—	0,5	—	0,5	—	0,5	—	0,5	0,4
Дары-дармектерден тышкары, фармацевтика товарлары	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,4
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	0,3	0,2	1,2	—	1,2	—	1,2	—	1,2	0,5
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	16,6	0,1	—	—	—	—	—	—	—	0,2
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	8,3	10,5	8,1	4,5	8,1	4,5	8,1	4,5	8,1	21,5
Резина дөңгөлөктөрү	0,3	7,1	7,1	4,0	7,1	4,0	7,1	4,0	7,1	19,3
Башка категорияда камтылбаган жезден же болоттон жасалган буюмдар	—	0,1	0,1	—	0,1	—	0,1	—	0,1	0,9
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	19,5	10,7	9,6	10,4	9,6	10,4	9,6	10,4	9,6	64,6
Өнөр жайдын конкреттүү тармагына багытталган унаалар жана жабдуулар	0,5	0,6	1,1	1,7	1,1	1,7	1,1	1,7	1,1	3,1
Автоунаалар	4,2	2,0	2,6	1,0	2,6	1,0	2,6	1,0	2,6	4,4
Ар кандай даяр буюмдар	6,6	3,6	3,6	5,2	3,6	5,2	3,6	5,2	3,6	47,8
Атайын, илимий, контролдук аспаптар жана аппараттар	1,2	2,1	1,2	1,8	1,2	1,8	1,2	1,8	1,2	2,6
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	1,0	1,6	1,0	1,6	1,0	1,6	1,0	1,6	1,0	1,8

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.31-таблица. Корея Республикасынан товарлардын импорту
(млн АКШ доллары)

өлчөө бирдиги	2018		2019		2020		2021		2022	
	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы
Бардыгы болуп	27,7	33,1	47,8	54,8	156,5					
Функционалдык бөлүштүрүү*										
Керектөө товарлары	6,7	7,6	19,2	21,8	67,6					
Чийки заттар	—	—	—	—	—					
Аралык товарлары	8,5	10,1	10,1	13,1	19,7					
Инвестициялык товарлар	10,6	13,8	16,7	17,5	65,5					
Энергия продукциялары	1,9	1,7	1,7	2,4	3,7					
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча										
Тамак-аш азыктары жана тируу мал	0,9	1,1	1,5	1,5	2,0					
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	0,4	0,5	1,5	1,5	1,9					
Суусундуктар жана тамеки	1,9	0,2	0,2	0,2	0,2					
Огундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	0,3	0,4	0,3	0,4	0,5					
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	1,9	1,7	1,7	2,4	3,7					
Майлоочу мунай майлары	1,1	1,0	1,7	2,4	3,7					
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	—	—	—	—	—					
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	4,1	6,0	6,5	7,7	10,7					
Эфир майлары, жууучу каражаттар	0,7	1,1	3,4	5,3	8,6					
Баштапкы формадагы пластмассалар	0,9	1,3	1,0	0,6	0,5					
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	3,0	2,2	3,2	6,3	7,7					
Резина дөңгөлөктөрү	0,6	0,4	0,3	2,9	4,6					
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	0,1	0,2	0,1	0,1	0,7					
Трикотаж же созулган кездемелер	0,2	0,1	0,6	0,1	0,7					
Чоюндан же болоттон жасалган, башка категорияларда камтылбаган конструкциялар	0,2	0,1	0,2	0,3	0,5					
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	14,4	19,4	32,6	33,0	123,8					
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор, өзү жүрүүчү сузгуч жүктөгүчтөр	0,1	6,4	3,2	4,3	10,2					
Кыртышты, ташты, кенерди ж.б. минералдык заттарды катуу абалында талкалоо жана майдалоо үчүн машиналар	1,0	—	—	—	6,5					
Автоунаалар	2,9	5,6	24,5	22,6	92,1					
Ар кандай даяр буюмдар	1,2	2,0	1,8	3,3	7,9					
Блоктук имараттар	0,1	0,2	0,2	—	2,3					
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар	0,4	0,5	0,7	0,9	1,4					
Басып чыгаруучу материалдар	—	—	—	—	1,9					
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	12,9	2,0	—	1,4	—					

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.32-таблица. БАЭден товарлардын импорту
(млн АКШ доллары)

өлчөө бирдиги	2018		2019		2020		2021		2022	
	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы	физи-калык көлөм	наркы
Бардыгы болуп	7,5	13,6	8,1	15,0	24,7					
Функционалдык бөлүштүрүү*										
Керектөө товарлары	5,8	11,6	6,1	11,8	11,4					
Чийки заттар	0,1	0,1	—	—	0,1					
Аралык товарлары	1,0	1,5	1,3	2,8	9,9					
Инвестициялык товарлар	0,5	0,4	0,6	0,2	3,0					
Энергия продукциялары	0,1	0,1	0,1	0,2	0,4					
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча										
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал	0,4	0,4	—	0,1	1,4					
Суусундуктар жана тамеки	0,2	1,0	5,2	8,2	1,5					
Тамеки затынан турган сигареттер	—	0,6	1,7	1,0	1,4					
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	—	0,1	—	0,1	0,1					
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3					
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	0,1	0,1	—	0,1	0,1					
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	1,1	1,5	0,8	2,7	4,8					
Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; боёму зат	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2					
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	0,3	1,1	0,6	2,3	4,5					
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары		0,5	0,1	0,6	7,0					
Трикотаж же созулган кездемелер	—	—	—	—	5,2					
Алюминий	—	—	—	—	0,7					
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	4,7	9,8	1,8	2,7	9,2					
Жеңил автомаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар	—	0,1	—	0,1	4,5					
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар	0,2	0,6	1,1	1,8	1,9					
Ар кандай даяр буюмдар	0,5	0,2	0,1	0,5	0,3					
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	—	0,1	—	—	—					

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

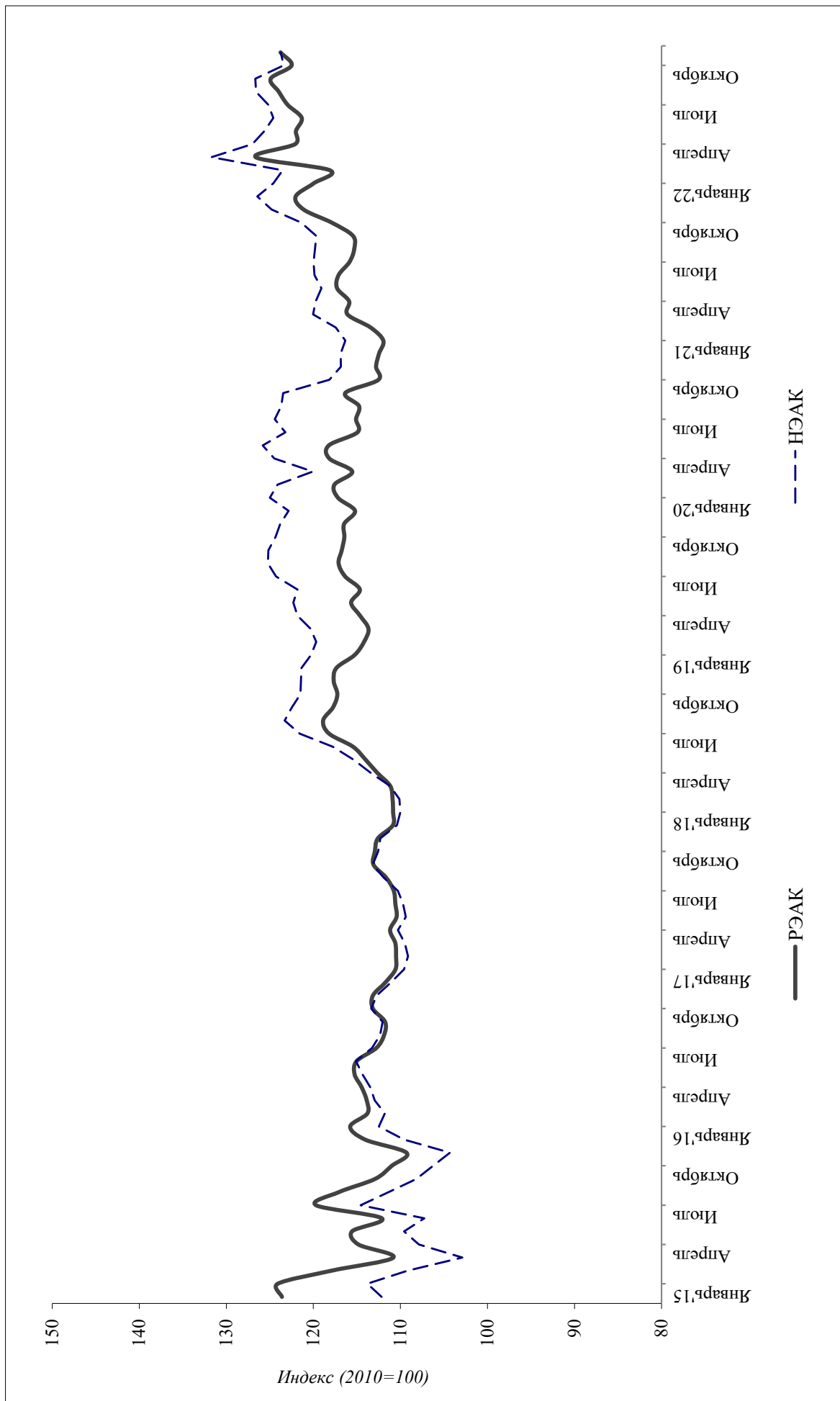
I.33-таблица. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекстери:
жалпы, ЕАЭБ өлкөлөрү жана ЕАЭБден тышкаркы өлкөлөр
(базалык мезгил - 2010)

	<i>РЭАК</i>	<i>НЭАК</i>	<i>РЭАК (ЕАЭБ өлкөлөрү)</i>	<i>НЭАК (ЕАЭБ өлкөлөрү)</i>	<i>РЭАК (ЕАЭБден тышкаркы өлкөлөр)</i>	<i>НЭАК (ЕАЭБден тышкаркы өлкөлөр)</i>	<i>Сомдун алмашуу курсу (1 сом үчүн АКШ долл.)</i>
Январь '10	99,2	102,7	99,4	102,5	98,9	102,9	0,0226
Февраль	100,8	102,8	101,2	102,7	100,2	102,8	0,0224
Март	100,0	101,3	99,4	100,5	100,8	102,5	0,0223
Апрель	97,3	99,9	96,2	98,7	98,8	101,6	0,0221
Май	97,8	100,7	97,3	100,1	98,7	101,5	0,0218
Июнь	98,3	101,2	98,1	101,1	98,7	101,3	0,0217
Июль	96,9	99,1	96,8	99,1	97,1	99,1	0,0214
Август	97,9	98,8	97,7	98,5	98,3	99,1	0,0215
Сентябрь	100,2	98,9	100,5	99,3	99,7	98,3	0,0214
Октябрь	101,3	98,0	101,9	98,8	100,4	97,0	0,0214
Ноябрь	103,8	98,3	104,8	99,5	102,4	96,7	0,0214
Декабрь	105,5	98,3	105,9	99,2	105,0	97,2	0,0213
Январь '11	104,6	96,4	103,5	96,5	105,9	96,3	0,0211
Февраль	103,6	95,1	101,7	94,4	106,0	96,0	0,0211
Март	103,8	93,7	101,0	92,3	107,6	95,7	0,0211
Апрель	103,5	93,5	100,5	91,9	107,5	95,7	0,0212
Май	103,9	94,9	100,6	93,1	108,3	97,1	0,0216
Июнь	107,9	98,2	105,1	97,2	111,7	99,6	0,0221
Июль	107,9	98,7	104,8	97,6	111,9	100,3	0,0222
Август	108,7	101,0	106,7	100,8	111,4	101,2	0,0224
Сентябрь	108,1	102,1	107,6	103,4	108,9	100,5	0,0222
Октябрь	109,0	104,1	110,1	107,1	107,7	100,2	0,0221
Ноябрь	107,1	102,0	107,8	105,0	106,2	98,3	0,0217
Декабрь	107,9	102,3	109,0	105,7	106,5	97,9	0,0214
Январь '12	107,6	101,8	108,7	105,2	106,0	97,6	0,0214
Февраль	104,9	99,7	104,8	101,8	105,1	97,0	0,0214
Март	103,9	99,2	102,9	100,5	105,3	97,5	0,0214
Апрель	103,2	99,1	102,0	100,4	104,7	97,4	0,0214
Май	104,6	100,0	104,1	102,4	105,3	97,1	0,0213
Июнь	107,2	103,2	108,3	107,8	105,8	97,4	0,0212
Июль	106,4	102,8	106,7	107,2	106,0	97,4	0,0212
Август	107,4	103,1	107,5	107,2	107,3	98,1	0,0214
Сентябрь	106,7	101,8	106,3	105,5	107,2	97,3	0,0213
Октябрь	107,2	100,7	106,4	104,3	108,2	96,4	0,0212
Ноябрь	108,0	101,0	107,5	105,0	108,8	96,2	0,0212
Декабрь	107,9	99,9	106,5	103,0	109,7	96,0	0,0211
Январь '13	106,9	99,1	104,8	101,7	109,7	96,0	0,0210
Февраль	106,0	98,6	103,7	100,8	109,1	95,9	0,0209
Март	107,0	99,7	104,8	102,3	109,9	96,5	0,0209
Апрель	106,4	99,6	104,6	102,7	108,8	95,8	0,0208
Май	106,4	99,5	104,3	102,7	109,3	95,7	0,0207
Июнь	107,1	100,3	105,9	104,6	108,7	95,3	0,0206
Июль	106,5	100,5	105,4	105,1	108,0	95,0	0,0205
Август	106,9	101,1	106,2	106,2	107,7	95,3	0,0205
Сентябрь	106,3	100,5	105,4	105,1	107,5	95,2	0,0204
Октябрь	105,9	100,2	104,5	104,4	107,7	95,4	0,0206
Ноябрь	106,9	100,8	105,6	105,4	108,6	95,5	0,0205
Декабрь	107,3	100,5	106,1	105,4	108,8	94,9	0,0203
Январь '14	106,6	100,1	105,7	105,0	107,9	94,5	0,0201
Февраль	107,5	100,8	109,1	108,6	105,7	92,3	0,0195
Март	108,8	100,5	113,5	111,7	103,4	88,5	0,0184
Апрель	107,9	99,4	110,5	108,6	105,1	89,5	0,0184
Май	109,2	100,3	109,5	107,6	109,0	92,4	0,0189
Июнь	110,2	101,0	109,5	107,6	111,1	93,8	0,0192
Июль	109,5	101,6	108,9	108,4	110,4	94,3	0,0193
Август	110,3	102,9	110,8	110,9	109,8	94,3	0,0192
Сентябрь	108,8	101,7	110,3	110,6	107,2	92,2	0,0186
Октябрь	110,6	102,0	113,9	113,0	107,0	90,6	0,0182
Ноябрь	113,0	102,7	119,7	117,6	105,7	87,8	0,0174
Декабрь	120,2	108,8	132,2	130,5	107,7	88,3	0,0172
Январь '15	123,6	112,2	139,4	139,5	107,7	87,3	0,0168
Февраль	124,1	113,8	140,5	142,3	107,6	88,0	0,0165
Март	117,9	109,2	129,5	132,4	105,8	87,4	0,0161
Апрель	110,8	102,9	117,6	120,1	103,5	86,1	0,0158
Май	114,8	107,9	120,4	124,4	108,7	91,5	0,0169
Июнь	115,6	109,6	123,6	128,8	106,9	90,9	0,0167
Июль	112,1	107,3	120,8	127,0	102,7	87,9	0,0161
Август	119,7	114,6	135,6	142,5	103,1	88,3	0,0159
Сентябрь	117,1	111,4	137,0	143,4	97,1	82,6	0,0148
Октябрь	112,9	108,2	130,6	138,9	95,2	80,7	0,0145
Ноябрь	111,0	106,2	130,1	139,3	92,5	77,8	0,0139
Декабрь	109,3	104,3	130,7	139,9	89,0	74,5	0,0132
Январь '16	114,0	109,6	141,0	152,5	89,4	75,2	0,0132
Февраль	115,8	112,5	145,1	158,4	89,3	76,0	0,0134
Март	113,8	111,8	138,6	153,4	90,8	78,0	0,0138
Апрель	113,9	113,0	136,1	152,3	93,2	80,8	0,0144
Май	114,5	113,5	135,4	151,9	94,9	82,0	0,0146

I.33-таблица (уландысы)

	РЭАК	НЭАК	РЭАК (ЕАЭБ өлкөлөрү)	НЭАК (ЕАЭБ өлкөлөрү)	РЭАК (ЕАЭБден тышкаркы өлкөлөр)	НЭАК (ЕАЭБден тышкаркы өлкөлөр)	Сомдун алмашуу курсу (1 сом үчүн АКШ долл.)
Июнь	115,3	114,4	136,5	153,7	95,7	82,6	0,0147
Июль	115,0	115,1	135,6	154,2	96,1	83,7	0,0148
Август	112,8	113,3	133,5	152,4	93,9	82,1	0,0146
Сентябрь	111,9	112,3	131,8	150,5	93,8	82,0	0,0145
Октябрь	111,8	112,1	129,4	147,7	95,6	83,4	0,0146
Ноябрь	113,2	113,3	130,7	149,3	97,1	84,5	0,0145
Декабрь	113,2	112,7	127,9	145,5	99,5	86,1	0,0144
Январь '17	111,7	111,1	124,4	141,0	100,0	86,6	0,0144
Февраль	110,6	109,6	121,8	137,9	100,1	86,3	0,0144
Март	110,5	109,1	121,0	136,6	100,8	86,5	0,0145
Апрель	110,6	109,5	119,6	135,5	102,2	88,0	0,0147
Май	111,2	110,3	120,8	137,2	102,2	88,2	0,0148
Июнь	110,4	109,4	120,6	137,1	101,1	86,9	0,0146
Июль	110,6	109,7	122,8	140,0	99,5	85,7	0,0145
Август	110,8	110,3	124,6	142,1	98,4	85,4	0,0145
Сентябрь	111,6	111,9	123,1	141,1	101,3	88,7	0,0146
Октябрь	113,1	113,2	123,3	141,3	104,0	90,9	0,0146
Ноябрь	112,9	112,6	123,0	140,4	103,9	90,5	0,0144
Декабрь	112,6	112,3	122,6	139,8	103,5	90,4	0,0144
Январь '18	110,9	110,4	120,8	137,4	102,1	89,3	0,0145
Февраль	110,8	110,0	121,6	137,7	101,5	88,8	0,0146
Март	110,9	110,1	121,5	138,5	101,9	88,8	0,0147
Апрель	111,2	111,2	124,0	142,6	100,5	88,2	0,0146
Май	112,7	113,4	126,3	146,4	101,4	89,7	0,0146
Июнь	114,0	115,4	127,4	148,4	103,0	91,5	0,0146
Июль	115,5	117,8	128,1	150,7	105,1	94,2	0,0147
Август	118,2	121,6	131,8	155,8	107,4	97,5	0,0146
Сентябрь	118,9	123,3	134,1	158,9	106,8	98,4	0,0145
Октябрь	117,7	122,5	132,1	156,7	106,2	98,3	0,0144
Ноябрь	117,2	121,5	131,3	155,6	105,9	97,2	0,0143
Декабрь	117,7	121,4	132,8	157,4	105,6	96,2	0,0143
Январь '19	117,4	121,4	134,1	159,6	104,3	95,2	0,0143
Февраль	115,3	120,3	131,3	157,3	102,8	95,1	0,0143
Март	114,2	119,7	129,4	155,9	102,4	95,0	0,0143
Апрель	113,7	120,3	127,9	155,4	102,5	96,0	0,0143
Май	114,6	121,8	127,8	155,8	104,2	98,0	0,0143
Июнь	115,7	122,3	127,8	154,9	105,8	99,0	0,0143
Июль	114,7	121,8	126,4	153,5	105,0	98,9	0,0144
Август	116,4	124,3	129,1	156,7	105,9	100,6	0,0143
Сентябрь	117,1	125,2	129,4	156,5	106,9	102,1	0,0143
Октябрь	116,7	125,2	129,0	155,7	106,6	102,5	0,0143
Ноябрь	116,4	124,4	128,8	154,8	106,2	101,7	0,0143
Декабрь	116,5	123,8	127,8	152,9	107,0	101,9	0,0143
Январь '20	115,2	122,9	125,9	150,6	106,0	101,6	0,0143
Февраль	117,2	125,0	129,1	154,0	107,1	102,9	0,0143
Март	117,6	124,1	134,9	159,6	103,3	98,0	0,0133
Апрель	115,5	120,1	133,1	155,3	101,0	94,1	0,0124
Май	118,2	124,5	132,6	157,1	106,0	99,8	0,0130
Июнь	118,2	125,8	129,7	155,0	108,4	103,3	0,0134
Июль	114,9	123,2	126,8	152,7	104,8	100,5	0,0130
Август	115,1	124,4	129,5	156,1	102,8	100,2	0,0129
Сентябрь	114,8	123,7	130,5	156,1	101,3	98,9	0,0127
Октябрь	116,3	123,5	133,7	156,9	101,5	97,8	0,0124
Ноябрь	112,5	118,2	128,8	149,5	98,6	93,9	0,0119
Декабрь	112,8	116,8	127,3	145,6	100,2	94,2	0,0120
Январь '21	112,5	116,9	127,3	145,1	99,2	94,0	0,0119
Февраль	112,0	116,3	126,7	144,1	98,6	93,6	0,0118
Март	113,4	117,4	126,8	143,5	101,1	95,5	0,0118
Апрель	116,2	120,2	129,6	146,4	103,5	97,7	0,0118
Май	116,0	119,9	128,1	144,7	104,4	98,3	0,0119
Июнь	117,4	119,2	128,1	142,6	107,2	98,9	0,0118
Июль	117,2	120,0	127,9	143,3	106,8	99,5	0,0118
Август	115,9	120,1	126,4	143,1	105,7	99,7	0,0118
Сентябрь	115,3	119,9	125,4	142,3	105,6	99,9	0,0118
Октябрь	115,5	119,8	124,4	140,7	106,9	100,9	0,0118
Ноябрь	117,9	121,5	126,5	142,0	109,6	103,0	0,0118
Декабрь	121,2	124,9	129,4	144,4	113,2	107,2	0,0118
Январь '22	122,0	126,4	131,9	146,9	112,1	107,4	0,0118
Февраль	120,0	124,6	130,7	146,0	109,3	104,9	0,0115
Март	118,1	123,5	137,6	158,3	99,1	93,4	0,0101
Апрель	126,6	131,7	136,9	156,9	116,6	109,3	0,0117
Май	122,1	127,0	120,7	138,7	125,2	117,3	0,0123
Июнь	122,0	125,6	117,4	133,2	129,2	120,3	0,0125
Июль	121,3	124,6	117,2	132,4	128,0	119,2	0,0124
Август	123,0	125,2	119,8	134,5	128,5	118,8	0,0122
Сентябрь	124,0	126,6	119,7	135,0	130,9	121,6	0,0123
Октябрь	124,9	126,7	119,8	134,1	132,8	122,6	0,0122
Ноябрь	122,5	123,4	117,0	130,1	130,8	120,0	0,0119
Декабрь	123,8	123,8	121,5	134,9	128,2	116,5	0,0118

1.1-график. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекстери

I.34-таблица. Кыргыз Республикасына тике чет өлкө инвестицияларынын таза агылып кирүүсүнүн географиялык түзүмү*

(млн АКШ долларында)

	2018	2019	2020	2021	2022
Бардыгы болуп	49,2	341,4	-580,5	562,7	290,9
ЕАЭБден тышкаркы өлкөлөр	89,3	341,2	-647,2	436,6	138,3
Түркия	-20,2	-6,8	-21,3	218,3	54,2
Нидерланд	48,2	57,7	54,0	89,7	53,6
Кипр	1,0	-25,3	4,2	23,7	27,2
Венгрия	0,0	0,0	0,0	0,0	15,8
Германия	7,2	-1,0	-11,5	20,9	15,3
Швейцария	13,8	102,9	-0,1	2,1	15,1
БАЭ	-2,1	0,0	-0,3	4,7	10,4
Виргин аралдары, Улуу Британия	5,9	1,7	0,5	10,5	7,8
Корея Республикасы	2,3	-3,3	-23,0	-5,8	6,4
Люксембург	-5,3	0,5	4,0	8,0	5,8
АКШ	-10,0	5,0	4,5	-19,4	4,7
Иордания	0,4	0,0	-0,1	2,9	4,0
Пакистан	1,5	1,3	1,4	-2,2	3,7
Улуу Британия	-21,6	42,4	-52,8	46,6	-1,0
Кытай	67,2	-32,2	-456,6	-14,1	-13,9
Башка эл аралык уюмдар	-5,7	7,5	0,5	6,3	-4,7
Канада	-2,8	191,6	-30,5	23,1	-82,0
Башка өлкөлөр	3,8	6,7	-119,6	27,9	11,1
ЕАЭБ өлкөлөрү	-40,1	0,2	66,7	126,1	152,5
Армения	—	—	—	—	—
Россия	-6,9	8,0	-10,7	59,6	118,0
Казакстан	-33,2	-8,1	75,4	64,2	33,3
Беларусь	—	0,4	1,9	2,3	1,3

* Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен УСКнын маалыматтары.

I.35-таблица. Кыргыз Республикасына экономикалык иштин түрлөрү боюнча тике чет өлкө инвестициялары*

(млн АКШ долларында)

	2018	2019	2020	2021	2022
Бардыгы болуп	49,2	341,4	-580,5	562,7	290,9
Айыл чарба, токой чарбасы жана балык уулоочулук	2,2	-2,4	-15,8	-1,1	256,2
Пайдалуу кендерди казып алуу	28,8	35,3	-105,3	172,0	-358,2
Иштетүү өндүрүшү (иштетүү өнөр жайы)	57,2	164,0	-66,3	564,4	645,6
Электр энергиясы, газ, буу жана тазаланган аба менен камсыздоо	-5,0	4,0	-27,0	6,7	-151,8
Суу менен камсыздоо, тазалоо, калдыктарды иштетүүчү жана кайра пайдалануучу чийки затты алуу	—	—	-3,8	0,1	-4,8
Курулуш	10,1	-38,9	-9,1	-32,0	0,2
Дүң жана чекене соода; автоунаа жана мотоциклдерди оңдоо	7,6	16,7	-22,0	50,9	31,5
Транспорт ишмердиги жана жүктөрдү сактоо	3,2	18,5	-1,8	-45,8	23,2
Мейманканалар менен ресторандардын ишмердиги	-12,1	0,1	-1,2	-16,6	-3,2
Маалымат жана байланыш	42,1	127,2	9,5	49,7	16,0
Финансылык ортомчулук жана камсыздандыруу	11,8	28,8	21,8	35,9	79,7
Кыймылсыз мүлк операциялары	-28,4	0,5	8,4	6,5	18,8
Кесиптик, илимий жана техникалык ишмердик	-65,0	-14,7	-367,2	116,9	-18,4
Администрациялык жана көмөкчү иш	-2,0	2,1	-16,5	-0,8	3,9
Билим берүү	—	—	0,3	—	1,5
Саламаттыкты сактоо жана калкты социалдык тейлөө	-1,1	—	-0,2	-2,8	0,1
Искусство, көңүл ачуу жана эс алуу	-0,2	0,1	-0,4	-3,3	0,3
Башка тейлөө иши	0,1	0,1	-0,1	-1,8	—

* Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен УСКнын маалыматтары. "Экономикалык иштин түрлөрү боюнча мамлекеттик классификаторго" (3-версиясы) ылайык.

I.36-таблица. Эл аралык камдар (бир мезгилдин акырына карата)¹

	2018	2019	2020	2021	2022
Дүң камдар, млн АКШ долларында	2 155,5	2 424,1	2 808,1	2 977,6	2 798,1
Камдык активдер*, млн АКШ долларында	1 919,2	2 176,4	2 628,0	2 779,1	2 632,8
Дүң камдар, товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрдүн импорт айларында	4,5	7,2	5,7	5,7	3,2
Камдык активдер, товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрдүн импорт айларында	4,0	6,4	5,3	3,2	3,0

¹ ЭВФтеги камдык позицияны кошо алганда.

* ЭВФтин методологиясына ылайык эл аралык резервдик активдерде конвертацияланган валютада гана болгон активдер камтылат (АКШ доллары, евро, фунт стерлинг, кытай юаны, япон йенасы, швейцария франкы, австралия доллары жана канада доллары).

I.37-таблица. Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестицияларынын балансы

(млн АКШ долларында)

	31.12.21	Жүргүзүлгөн	Баалардын	Курстардын	Башка	31.12.22
	карата	операциялардан	өзгөрүүсү	өзгөрүүсү	өзгөрүүлөр	карата
	калдык	улам өзгөрүүлөр				калдык
A	1	2	3	4	5	6
А. Активдер	5 747,3	291,7	-77,9	-224,6	323,8	6 060,3
Чет өлкөгө тике инвестициялар ¹	893,3	-457,9	-102,7	-25,6	—	307,0
Капиталда катышуу						
инструменттери	874,7	-460,1	-102,7	-25,7	—	286,1
Карыздык инструменттер	18,6	2,1	—	0,2	—	20,9
Портфельдик инвестициялар	155,1	—	—	—	—	155,1
Туунду финансылык инструменттер	4,1	3,2	—	-0,4	—	7,0
Башка инвестициялар	1 915,7	1 053,4	—	-147,1	136,5	2 958,4
Накталай акча жана депозиттер	1 362,7	818,9	—	-150,5	-5,2	2 026,0
АКЖО	198,5	-63,4	—	30,2	—	165,3
Депозиттик уюмдар	910,7	676,2	—	-174,9	-5,2	1 406,9
Башка секторлор	253,6	206,1	—	-5,8	—	453,8
Кредиттер	11,5	-0,9	—	0,2	—	10,8
АКЖО	—	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—	—
Депозиттик уюмдар	6,1	-0,6	—	0,2	—	5,6
Башка секторлор	5,4	-0,3	—	—	—	5,1
Соода кредиттери жана аванстар	541,5	235,4	—	0,7	-7,4	770,1
Башка активдер	—	—	—	2,5	149,1	151,5
Камдык активдер	2 779,1	-307,0	24,9	-51,6	187,4	2 632,8
Монетардык алтын	591,8	—	26,9	—	336,5	955,1
АКУ (SDR)	375,1	24,7	—	-22,1	-149,1	228,6
ЭВФтеги резервдик позиция	—	—	—	—	—	—
Жана башка камдык активдер	1 812,2	-331,7	-2,0	-29,4	—	1 449,1
Б. Милдеттенмелер	13 073,8	1 201,9	—	-221,2	-215,7	13 838,8
Кыргыз Республикасына тике инвестициялар ¹	5 637,2	290,9	—	-0,3	78,7	6 006,4
Капиталда катышуу						
инструменттери	3 820,0	374,9	—	-0,3	112,5	4 307,2
Карыздык инструменттер	1 817,2	-84,1	—	—	-33,8	1 699,2
Портфельдик инвестициялар	3,3	0,4	—	-0,7	0,2	3,3
Туунду финансылык инструменттер	4,1	2,5	—	0,7	—	7,3
Башка инвестициялар	7 429,2	908,1	—	-220,9	-294,7	7 821,8
Накталай акча жана депозиттер	224,7	424,3	—	-19,5	—	629,6
Кредиттер	5 896,3	188,4	—	-184,2	27,1	5 927,6
АКЖО	—	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	4 298,3	179,2	—	-146,1	—	4 331,4
Депозиттик уюмдар	97,2	-36,6	—	-4,6	—	56,0
Башка активдер	1 500,8	45,8	—	-33,4	27,1	1 540,2
Соода кредиттери жана аванстар	951,3	295,4	—	0,5	-321,7	925,4
Бөлүштүрүлгөн АКУ ²	357,0	—	—	-17,7	—	339,3
С. Таза эл аралык инвестициялык позиция (А-Б)	-7 326,6	-910,2	-77,9	-3,5	539,6	-7 778,5

¹ Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен.² Мында өлкөлөрдүн төлөм теңдемин колдоого алуу үчүн ЭВФке мүчө болгон өлкөлөр арасында АКУну (SDR) бөлүштүрүү камтылат.

II тиркеме. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү ыкмасы

1. Киришүү

Төлөм теңдеми Кыргыз Республикасынын белгилүү бир мезгил ичиндеги башка өлкөлөр менен тышкы экономикалык операцияларын чагылдырат. Бул товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр, кирешелер менен операциялар, финансылык активдер жана милдеттенмелер менен операциялар өлкөнүн резиденттери жана резидент эместери менен ишке ашырылат.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми ЭВФ тарабынан иштелип чыккан Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун 6-чыгарылышына ылайык түзүлөт.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин, Улуттук банктын, коммерциялык банктардын, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине караштуу Мамлекеттик бажы кызматынын, Кыргыз Республикасынын Тышкы иштер министрлигинин, ошондой эле башка министрликтердин, уюмдардын жана ишканалардын маалыматынын негизинде түзүлөт.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамы жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин жана Улуттук банктын ченемдик актылары маалыматтарды топтоо жана алардын купуялыгын сактоонун мыйзамдык негизин камсыз кылат.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми чейрек сайын отчеттук мезгил аяктагандан бир чейрек өткөндөн кийин млн АКШ долларында түзүлөт. Ушул басылмадан тышкары, төлөм теңдеминин маалыматтары Улуттук банктын төмөнкү басылмаларында жарыяланат: ар айлык негизде чыгарылуучу “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бюллетени” жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын жылдык отчету. Ошондой эле төлөм теңдеминин маалыматтары Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин “Кыргыз Республикасынын тышкы соодасы”, “Кыргыз Республикасынын статистикалык жылдыгы” деген жылдык басылмаларында жарыяланат. Төлөм теңдеми жана эл аралык инвестициялык позиция боюнча маалыматтар “Төлөм теңдеминин статистикасы боюнча жылдык жыйынтыгы” жана “Эл аралык финансылык статистика” басылмаларына жарыялоо үчүн ЭВФке берилет.

2. Төлөм теңдемин түзүүнүн негизги эрежелери

Төлөм теңдемин түзүүдө колдонулуучу резиденттиктин аныктамасына ылайык, бир жыл же андан көп мезгил аралыгында республиканын экономикалык аймагында жайгашкан же жайгашууга ниеттенген жеке адамдар, ошондой эле Кыргызстанда олуттуу көлөмдө товарларды өндүргөн жана/же кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштаган же болбосо республиканын аймагында жайгашкан жер тилкесине, курулмаларга жана өндүрүш ишканаларына ээ болгон юридикалык жактар резиденттер болуп саналат.

Төлөм теңдемин түзүү эрежелерине ылайык, ар бир операция эки жазуу менен чагылдырылат, биринчиси – бир статьянын кредитине, ал эми экинчиси – башка статьянын дебетине кирет. Финансылык операциялар чегерүү методу менен чагылдырылат, б.а. чегерилген, бирок, балким али төлөнө элек суммалар чагылдырылат.

II.1-таблица. Төлөм тендемин түзүүнүн негизги эрежелери

		<i>Кредит</i>	<i>Дебет</i>
Күндөлүк операциялар эсеби жана капитал менен операциялар эсеби	Өткөрүүлөр боюнча операцияларды чагылдыруу	Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту, алууга баштапкы киреше, алууга экинчилик киреше жана өндүрүлбөгөн финансылык эмес активдердин колдонуудан калышы	Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн импорту, төлөөгө баштапкы киреше, төлөөгө экинчилик киреше жана өндүрүлбөгөн финансылык эмес активдерди сатып алуу
	Өткөрүүлөрдө белгилерди колдонуу	Кредит боюнча чагылдырылган операциялар “плюс” (+) белгиси менен белгиленет	Дебет боюнча чагылдырылган операциялар “плюс” (+) белгиси менен белгиленет
	Сальдо аныктамасы	Жыйынтык сальдо = кредит – дебет	
Финансылык эсеп		<i>Финансылык активдерди таза сатып алуу</i>	<i>Милдеттенмелерди таза кабыл алуу</i>
	Өткөрүүлөр боюнча операцияларды чагылдыруу	Активдердин азайышын эсептен чыгаруу менен активдерди сатып алуу (финансылык активдердин таза өзгөрүшү)	Милдеттенмелердин азайышын эсептен чыгаруу менен милдеттенмелерди кабыл алуу (финансылык милдеттенмелердин таза өзгөрүшү)
	Өткөрүүлөрдө белгилерди колдонуу	Активдер: “плюс” (+) белгиси – көбөйүү, “минус” (–) белгиси – азаюу Милдеттенмелер: “плюс” (+) белгиси – көбөйүү, “минус” (–) белгиси – азаюу	
Сальдо аныктамасы	Таза кредиттөө (+)/таза карыз алышуу (–) = активдердин өзгөрүшү – милдеттенмелердин өзгөрүшү		

Кош жазуу киргизүү принцибине ылайык, бардык кредит жазууларынын суммасы бардык дебет жазууларынын суммасына барабар болууга тийиш, жана ошондуктан, теориялык жактан, жалпы сальдо дайыма нөлгө барабар болуусу зарыл экендигин белгилеп кетүү керек. Бирок иш жүзүндө баланстын жыйынтык сальдосу эч качан нөлгө жетпейт. Буга төлөм тендемин түзүү үчүн колдонулган маалыматтар ар башка булактардан алынгандыгы себеп болот. Мисалы, товарлардын экспорту боюнча маалыматтар бажы статистикасынын негизинде түзүлөт, ал эми экспорттон түшкөн валюта боюнча маалыматтар банктык отчеттордон алынат. Ошентип, бири-биринен көз карандысыз булактардан алынган маалыматтарды колдонуудан келип чыккан нөлдүк эмес сальдо “таза каталар жана калтырып кетүүлөр” деп аталган кошумча статья менен баланска келтирилет, ал көлөмү боюнча сальдого барабар, бирок терс белгиде болот.

3. Төлөм тендеминин түзүмү жана аны түзүүнүн маалымат базасы

Кыргыз Республикасынын төлөм тендемин түзүү үчүн көлөмдүү маалымат колдонулат, мында бир статья үчүн бир эле учурда бир нече маалымат булагы пайдаланылышы мүмкүн. II.2-таблицада Кыргыз Республикасынын төлөм тендемин түзүүдө кандай маалымат жана кайсы булактан алынгандыгы тууралуу маалымат камтылат.

Төлөм тендеминин операциялары эсептердин төмөнкү негизги топторуна бириктирилет: күндөлүк операциялар эсеби, капитал менен операциялар эсеби жана финансылык эсеп. Күндөлүк операциялар эсебинде товарлар, кызмат көрсөтүүлөр, баштапкы жана экинчилик кирешелер менен операциялар чагылдырылат. Капитал менен операциялар эсебинде резиденттер менен резидент эместер ортосундагы өндүрүлбөгөн финансылык эмес активдер жана капиталдык трансферт менен операциялар камтылат. Ал эми финансылык эсепте резиденттердин чет өлкөлүк финансылык

активдерин сатып алуусу жана резиденттердин резидент эместерге карата милдеттенмелерди кабыл алуусу тууралуу маалымат көрсөтүлөт.

Соода балансы. Соода балансында товарлардын экспорту менен импортунун наркынын ортосундагы айырма FOB баасында көрсөтүлөт. Товарлардын экспортунун FOB баасындагы жана товарлардын импортунун СИФ баасындагы наркы жөнүндө маалымат Улуттук статистика комитетинен келип түшөт жана бажы маалыматтарына, ташылып келиши жана ташылып чыгышы бажы органдары тарабынан эсепке алынбаган газ экспорту менен импорту, электр энергиясы, бункер отуну боюнча маалыматты кошо алганда, ишканалардын маалыматына, ошондой эле Улуттук статистика комитетинин коңшу өлкөлөр менен чектеш аймакта жайгашкан мал базарлардагы жеке изилдөөлөрүнө негизделет. Улуттук статистика комитети товарлар экспорту боюнча маалыматтарга чет өлкөлүк авиакомпаниялар тарабынан Кыргыз Республикасынын аэропортторунан сатып алынуучу товарлар боюнча маалыматты, ал эми импорт боюнча маалыматка – Кыргыз Республикасынын авиа-темир жол компаниялары-резиденттери тарабынан чет мамлекеттердин портторунан сатып алынуучу товарларды кошот. Импорттун СИФ баасындагы наркы Улуттук статистика комитетинин жеке изилдөөлөрүнүн негизинде, товарлардын импортуна байланышкан транспорт жана камсыздандыруу чыгашаларын бөлүү жолу менен FOB баасына кайра эсептелет.

2006-2015-жылдар аралыгында Улуттук статистика комитети товарлар экспорту боюнча статьяны айыл чарба продукцияларынын негизги түрлөрүнүн экспортунун бажы статистикасында эсепке алынбаган көлөмүн кошумчалоо менен кайра эсептеген. Ошол эле учурда кошумча маалыматтардын негизинде кайра эсептөө ыкмасы отчеттук жыл ичиндеги маалыматтарга да колдонулган жана баланстык методго таянган: “ресурстар” кемитүү “колдонуу”, мында “ресурстар – өндүрүш кошуу импорт, ал эми “колдонуу” – жеке керектөө кошуу өндүрүшкө керектөө кошуу экспорт кошуу жоготуулар. Кыргыз Республикасынын ЕАЭБге киришине жана бирдиктүү бажы мейкиндигинин түзүлүшүнө байланыштуу, Улуттук статистика комитети 2015-жылдын 3-чейрегинен тартып, азыркы учурга чейин товарлардын экспортунун жана импортунун жалпы көлөмүнө Улуттук статистика комитетинин ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соода жүргүзүү боюнча жеке адамдарды тандалма изилдөөсүнүн жыйынтыгын кошуп келет.

Улуттук статистика комитети тарабынан төлөм теңдеминин методологиясы боюнча товарлардын импортуна жана экспортунан кирбеген операциялар эсепке алынган товарлардын экспортунан жана импортунан алып салынат жана кайра иштеп чыгууга жөнөтүлгөн жана кайра иштелип чыккандан кийин кайтарылып берилген сыяктуу товарларды кайра иштеп чыгуунун бажы режимдерине ылайык эсепке алынат.

Улуттук банк Улуттук статистика комитетинин тышкы соода боюнча расмий маалыматтарын төлөм теңдемин түзүү методологиясынын талаптарына ылайык кошумча баа берүү менен толукташы мүмкүн.

Кызмат көрсөтүүлөр. Эл аралык кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту жана импорту Улуттук статистика комитети тарабынан чогултулган маалыматтын (“Кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту жана импорту жөнүндө отчет” 8-ВЭС формасы жана баалоочу маалыматтар) жана Улуттук банк камсыздаган банктык статистиканын маалыматынын негизинде эсептелет.

Транспорт кызмат көрсөтүүлөрү, негизинен, Улуттук статистика комитетинин негизинде аныкталат. Улуттук банк банктык статистиканын маалыматтарынын негизинде, жүргүнчүлөрдү автоунаа менен ташуу, башка темир жол кызматтары, транспорттун башка түрлөрү менен ташуу жана жүк ташуу транспорттук агенттиктеринин кызматы боюнча маалыматтарды топтойт.

“Кыдыруулар” статьясына республикага кирген же андан чыккан жарандардын санына негизделген методикага ылайык Улуттук статистика комитети баа берет. Бул маалыматтарга кошумчаланып, банктык статистиканын жана Улуттук статистика комитети тарабынан топтолгон ишканалардын маалыматтарынын негизинде түзүлүүчү билим берүү жана саламаттыкты сактоо жагындагы кызмат көрсөтүүлөр тууралуу маалымат эсепке алынат.

Курулуш, компьютердик жана маалымат, мамлекеттик, финансылык жана башка ишкердик кызмат көрсөтүүлөрү боюнча маалымат коммерциялык банктардын отчетторунун, ишканалардын, Тышкы иштер министрлигинин жана Улуттук банктын ички булактарынын маалыматынын негизинде түзүлөт.

Башка кызмат көрсөтүүлөрдө Улуттук статистика комитетинин жана банктык статистиканын маалыматтарынан алынган, жогорудагы статьяларда камтылбаган эл аралык кызмат көрсөтүүлөрдүн ар башка түрлөрү келтирилген.

Баштапкы кирешелер. Бул статьяда колдонуу үчүн же болбосо өндүрүш факторлорун, атап айтканда, эмгек жана капиталды сунуштоо үчүн төлөмдөр жана түшүүлөр камтылат, жана эки эсепке бөлүнөт: эмгекке төлөө жана инвестициялардан кирешелер. Эмгекке төлөөгө резидент эместердин Кыргыз Республикасынын резиденттеринен же тескерисинче, резиденттердин резидент эместерден алынуучу эмгек акысы кирет. Тике, портфельдик жана башка инвестициялардан кирешелерде чет өлкөнүн финансылык активдерине жана резиденттердин милдеттенмелерине чегерилүүчү түшүүлөр жана төлөмдөр камтылат. Тике жана портфельдик кирешелер боюнча маалыматтар ишканалардын жана банк эмес финансы-кредит уюмдарынын отчетторунун негизинде, Улуттук статистика комитетинен, ошондой эле банктык статистикадан келип түшөт. Башка инвестициялардан алынган кирешелер боюнча маалыматтар Улуттук банктын ички булактарынан (ЭВФ кредиттери боюнча жана Улуттук банк тарабынан тейленген кредиттер боюнча пайыздар), Финансы министрлигинен (мамлекеттик кредиттер боюнча пайыздар) жана ишканалардан (мамлекеттик эмес кредиттер боюнча пайыздар) чогултулат. Ал эми эмгекке төлөө боюнча маалыматтар Улуттук статистика комитети жана Улуттук банк тарабынан чет өлкөлүк жумушчуларды ишке тарткан ишканалардан топтолот.

Экинчилик кирешелер. Трансферттер күндөлүк жана капиталдык трансферттер болуп бөлүнөт. Күндөлүк трансферттер – күндөлүк эсепте, ал эми капиталдык трансферттер – капиталдык эсепте чагылдырылат. **Капиталдык трансферттерге:** негизги капиталга менчик укугун өткөрүп берүүнү; кредитор тарабынан карызды жокко чыгарууну; негизги капиталды сатып алууга жана сатууга байланышкан акча активдерин өткөрүп берүүнү камтыган трансферттер; калктын миграциясына байланыштуу, мигранттардын өз резиденттигин алмаштыруу менен жер которуусуна байланышкан мүлктүн жана финансылык активдердин агымы тууралуу жазуу менен компенсациялоочу трансферттер кирет. Трансферттердин калган түрлөрү **күндөлүк трансферттерге** кирет. Күндөлүк трансферттердин ичинен өлкөбүзгө мүнөздүүсү алынуучу гуманитардык жардам болуп эсептелет, ал төлөм теңдеминде дебет боюнча – товарлардын импорту катары, кредит боюнча – компенсациялоочу өткөрүү, трансферт катары чагылдырылат. Күндөлүк расмий трансферттерге товарлар жана техникалык жардам түрүндөгү гранттар, ошондой эле эл аралык уюмдардын фондуна чегерүүлөр кирет. Гуманитардык жардам боюнча маалыматтар товарлардын импорту жөнүндө маалыматтар менен бирге Улуттук статистика комитетинен алынат. Техникалык жардамга баа берүүдө ЭВФтин маалыматтары пайдаланылат. Эл аралык уюмдардын фондоруна чегерүүлөр боюнча маалымат Улуттук банк тарабынан түзүлөт. Жеке күндөлүк трансферттер, эң башкысы, калктын чет өлкөгө жана чет өлкөдөн акча которууларынан турат. Улуттук банк бул маалыматтарды банктык статистиканын жана Улуттук статистика комитетинин почта аркылуу которуулар боюнча берген маалыматынын негизинде түзөт. Капиталдык расмий трансферттердин көлөмүн аныктоо максатында, Улуттук банк капиталдык товарларды товарлар түрүндө гранттардын жалпы көлөмүнөн бөлүп көрсөтөт. Көрсөтүлгөн маалымат Улуттук статистика комитетинен келип түшөт. Улуттук банк Улуттук статистика комитетинен алынган мигранттардын саны жөнүндө маалыматтын негизинде баа берүү жана мигранттар ташып келген/чыккан активдердин орточо наркын баалоо жолу менен мигранттардын трансферттерин аныктайт.

2000-жылдан тартып Улуттук банк “чет өлкөдө иштегендердин акча которуулары” статьясы боюнча кошумча баа берип келет. Кошумча баа берүү суммасы расмий катталган акча которуулардын жана кошумча эсептөө коэффициентинин көбөйтүндүсү катары аныкталат. Дүйнөлүк коомчулук иштегендердин акча которуулары боюнча көптөгөн изилдөөлөрдү жүргүзүп жатат жана ар бир изилдөөдө накталай түрдөгү капиталдын агылып кирүүсүнө баа берилет. Улуттук банк өз баа берүүсүндө изилдөөлөрдүн маалыматына таянышы жана коэффициентти жыл сайын өзгөртүшү мүмкүн.

Финансылык эсеп. Финансылык эсепте финансылык эсептер жана резиденттер менен резидент эместердин ортосундагы милдеттенмелер менен операциялар чагылдырылат. Финансылык эсепте таза эл аралык каржылоо операцияларында колдонулуучу функционалдык категориялар, секторлор, инструменттер жана төлөө мөөнөттөрү жөнүндө маалымат берилет.

Финансылык эсептин жалпы сальдосу катары таза кредиттөө/таза карыз алышуу саналат. Таза кредиттөө деген түшүнүк экономика таза маанисинде тышкы дүйнөгө чет өлкөлүк финансылык активдерди сатып алуу жана/же тышкы милдеттенмелердин ордун жабуу түрүндө каражаттарды сунуштай тургандыгын билдирет. Ал эми таза карыз алышуу чет өлкөлүк финансылык активдердин колдонуудан калган (кыскарган) суммасын жана/же тышкы милдеттенме болуп саналган инвестициялардын резидент эместерден таза кабыл алынган суммасын чагылдырат. Финансылык эсепте активдер жана милдеттенмелер төмөнкү негизги компоненттер боюнча функционалдык белгиси боюнча классификацияланат: тике инвестициялар, портфелдик инвестициялар, туунду финансылык инструменттер, башка инвестициялар жана резервдик активдер.

Тике инвестициялар – бул, чек ара аркылуу өтүүчү инвестициялардын категориясы, мында бир өлкөнүн резиденти башка өлкөнүн резиденти болуп саналган ишкананы контролдойт же аны башкарууга олуттуу деңгээлде таасирин тийгизе алат (капиталдын курамында ага тике инвестициялоо ишканасын башкарууда добуштардын 10 же андан көп пайызын камсыз кылган инструменттерге ээ).

Тике инвестициялар капиталдын салымдарынын багыты боюнча төмөнкүдөй классификацияланат:

- чет өлкөгө тике инвестициялар – Кыргыз Республикасынын тике инвесторлору – резиденттеринин жана алардын тике инвестициялоо ишканалары ортосундагы активдерди жана милдеттенмелерди камтыйт;
- Кыргыз Республикасына тике инвестициялар – тике инвестициялоо ишканалары – Кыргыз Республикасынын резиденттери жана алардын тике инвесторлору ортосундагы бардык милдеттенмелерди жана активдерди камтыйт.

Тике инвестициялар менен операциялар финансылык инструменттин түрү боюнча капиталда катышуу жана инвестициялык фонддордогу үлүш инструменттерине (анын ичинде кирешелерди кайра инвестициялоо) жана карыздык инструменттерге бөлүнөт.

Улуттук банк тике инвестициялар боюнча маалыматтарды Улуттук статистика комитетинен, ошондой эле түздөн-түз биргелешкен айрым ири ишканалардан алат. 2015-жыл үчүн төлөм тендемнин жылдык басылмасынан тартып (2011-жылдан тартып кайра каралып чыккан), Улуттук статистика комитетинин өлкөгө, ошондой эле чет өлкөгө тике чет өлкө инвестициялары боюнча маалыматтарына Улуттук банк тарабынан кошумча баа берилген.

Портфелдик инвестициялар чек ара аркылуу өтүүчү операциялар жана карыздык баалуу кагаздарга жана баалуу кагаздарга байланышкан, түз инвестицияларга же резервдик активдерге киргендерден тышкары, капиталда катышууну камсыз кылган калдыктар катары аныкталат. Портфелдик инвестициялар боюнча маалыматтарды Улуттук банк ички булактардан, Улуттук статистика комитетинен, коммерциялык банктардан, Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлигине караштуу Финансы рыногун жөнгө салуу жана көзөмөлдөө мамлекеттик кызматынан жана биргелешкен ири ишканалардан алат.

Туунду финансы инструменттери башка өзгөчө инструменттерге, көрсөткүчтөргө же биржа товарларына байланган финансы инструменттери болуп саналат жана алардын жардамы менен, базалык инструменттерге карабастан, финансы рынокторунда өзгөчө финансылык тобокелдиктер кайра сатылышы мүмкүн. Төлөм теңдеминде бул категория опциондор менен жүргүзүлгөн операциялар жана форвард түрүндөгү келишимдер болуп бөлүнөт. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминде финансылык деривативдер коммерциялык банктардын туунду инструменттери катары берилген.

Башка инвестициялар түз жана портфельдик инвестицияларга, туунду финансылык инструменттерге жана резервдик активдерге тийиштүү болгондон башка операцияларды камтыйт. Башка инвестицияларга капиталда катышуучу башка инструменттер; накталай валюта жана депозиттер; кредиттер жана карыздык каражаттар; адамдын жашоосун камсыздандырууга, адамдын жашоосун камсыздандыруу боюнча төлөм укугуна жана ануитеттерге, пенсиялык төлөм укугуна жана стандарттык кепилдиктер боюнча талаптарды төлөө резевдерине байланышпаган камсыздандыруунун техникалык резервдери; соода кредиттери жана аванстар; башка дебитордук/кредитордук карыздар кирет.

Капиталда катышуучу башка инструменттер түз инвестициялар же резервдик активдер болбогон учурларда башка инвестицияларга кирет. Капиталда катышуучу башка инструменттер баалуу кагаздар формасына ээ эмес, ошондуктан алар портфельдик инвестицияларга кирбейт.

Накталай валюта номиналдык наркы белгиленген банкноттор менен монеталардан турат жана чыгарылат же чыгарылышы борбордук банктар же өкмөттөр тарабынан санкцияланат.

Кредиттер жана карыздык каражаттар, кредитор каражаттарды карыз алуучуга түздөн-түз берген жана күбөлүк катары жүгүртүлбөгөн документтерди алган учурда түзүлгөн финансылык активдер болуп саналат.

Соода кредиттерине жана аванстарга товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоочулар тарабынан кардарларына түздөн-түз берилген кредит, бүткөрүлө элек өндүрүш стадиясындагы (же аткарыла турган) иштер үчүн аванстар жана сунуштала элек товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн алдын ала төлөмдөр кирет.

Башка дебитордук/кредитордук карыздарда соода кредиттерине жана аванстарга же башка инструменттерге кирбеген дебитордук же кредитордук карыздар камтылат. Ал салык, баалуу кагаздарды сатып алуу-сатуу, баалуу кагаздарды карызга берүү үчүн төлөм, алтын түрүндөгү кредит үчүн төлөм боюнча милдеттенмелерди, чегерилген, бирок төлөнө элек эмгек акы, дивиденддер жана социалдык муктаждыктарга салымдар/чегерүүлөр боюнча милдеттенмелерди камтыйт. Категория ошондой эле ушул статьялар боюнча алдын ала төлөмдөрдү камтыйт.

Чет өлкөлүк активдер/коммерциялык банктардын милдеттенмелери боюнча маалыматтарды Улуттук банк коммерциялык банктардын отчетторунан алат. Министрлер Кабинети алуучу, же анын кепилдиги менен алынуучу чет өлкө кредиттери, ошондой эле аларды тейлөө боюнча маалыматтарды Улуттук банк Финансы министрлигинен, ишканалардан жана ички булактардан алат. Улуттук банк тейлеген кредиттер боюнча маалыматтар ички булактардан алынат. Мамлекеттик эмес кредиттер боюнча маалыматтар кредит алуучу ишканалардын отчетторунун негизинде Улуттук статистика комитети тарабынан берилет. Резидент ишканалардын кредитордук жана дебитордук карыздары боюнча (соода кредиттери) маалыматтарды жана ишканалардын чет өлкөдөгү эсептери жөнүндө маалыматты Улуттук банк Улуттук статистика комитетинен алат, ал бул маалыматтарды ишканалардан алып топтойт. Кыргызстандын эл аралык финансы институттарынын фонддоруна төгүмү болуп саналган башка активдер боюнча маалыматтарды Улуттук банк Финансы министрлигинен жана Улуттук банктын ички булактарынан алат.

Резервдик активдер – бул Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын тышкы активдери, алар төлөм теңдеминин тартыштыгын каржылоо, валютанын алмашуу курсуна таасир этүү үчүн валюта рыногуна интервенцияларды жүргүзүү жана башка тиешелүү максаттар үчүн пайдаланылат. Төлөм теңдеминде резервдик активдердин өзгөрүүсү чагылдырылат, алар монетардык алтын менен жүргүзүлгөн операциялар (Улуттук банк менен чет өлкөлүк акча-кредиттик жөнгө салуучу органдардын жана/же эл аралык уюмдардын ортосундагы гана операциялар), АКУ (атайын карыз алышуу укугу), эркин конвертациялануучу валютадагы активдер, чет өлкөлүк ликвиддүү баалуу кагаздары жана чет өлкөлүк башка ликвиддүү активдери менен байланышкан. ЭВФ резервдик активдери жана кредиттери, ошондой эле төлөм теңдеминде чагылдырылган Улуттук банктын башка активдери жана милдеттенмелери боюнча маалымат Улуттук банктын ички булактарынан алынган маалыматтарга негизделген. Төлөм теңдеминин 2015-жыл үчүн жылдык басылмасынан баштап (2011-жылдан тартып кайра каралган), ЭВФтин методологиясына ылайык Улуттук банктын эл аралык резервдери боюнча маалыматтар кайра каралган, ага ылайык эл аралык резервдик активдерге конвертациялануучу валютадагы активдер гана киргизилген. Башка валютадагы активдер “башка инвестициялар” статьясы боюнча башка активдер катары чагылдырылган.

“Кыргыз Республикасынын 2018-жыл үчүн төлөм теңдеми” жылдык басылмасынан баштап, ЭВФ методологиясына ылайык, Кыргыз Республикасынын резиденттеринин резервдик активдеринин курамына киргизүү үчүн куйма түрүндөгү алтынды сатып алуу боюнча операциялар резервдик активдерден алынып салынган.

4. Төлөм теңдемин сунуштоо формасы

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми нейтралдуу жана аналитикалык формада түзүлөт. **Нейтралдуу формада** сунуштоо (I тиркеме, I.1-таблица) төлөм теңдеминин бардык статьялары эки мамыча түрүндө, кредит жана дебет өз алдынча чагылдырылат, мында кредит боюнча өткөрүүнүн суммасы каталарды жана калтырып кетүүлөрдү эске алуу менен, дебет боюнча өткөрүүнүн суммасына барабар болот, же болбосо сальдо түрүндө чагылдырылат. Нейтралдуу формада сунуштоодо төлөм теңдеминин жалпы сальдосу дайыма нөлгө барабар болот. **Аналитикалык формада** (5-таблица) бардык статьялар сальдо түрүндө берилет. Төлөм теңдеминин жалпы сальдосу белгилүү бир статьялардын суммасы катары түзүлөт, алар конкреттүү өлкөнүн өзгөчөлүктөрүнө жараша аныкталат. Бул статьялар көз карандысыз жүзөгө ашырыла турган (б.а. жеке максаттарга жооп берген) операцияларды жана натыйжада төлөм теңдеминин жыйынтык сальдосунун өлчөмү аларга жараша боло турган операцияларды чагылдырууга тийиш. Бул статьялар “сызыктын үстүндөгү” статьялар деп аталат. “Сызыктын астындагы” статьяларда көрсөтүлгөн калган бардык операциялар төлөм теңдеминин сальдосун каржылоо максатында жүзөгө ашырылат. Бул операциялар мажбурланган, көз каранды жана Улуттук банктын жана Министрлер Кабинетинин жөнгө салуучу иш-аракеттерине байланышкан операциялар болуп саналат. Натыйжада, төлөм теңдеминин сальдосу субъективдүү пикирлердин элементтерин камтыйт, бирок төлөм теңдеминин сальдосунун өлчөмүн ченөөгө, анын каржылоого муктаждыгын аныктоого мүмкүндүк берет.

II.2-таблица. Улуттук банк Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү үчүн пайдаланган маалымат булактары

Төлөм теңдеменин статьялары	Маалымат булактары	Маалыматтардын мазмуну
Күндөлүк операциялар эсеби		
Товарлар		
Товарлардын экспорту (ФОБ)		
экспорт	УСК, Улуттук банктын эсептөөлөрү	
порттордон алынуучу товарлар	УСК	
монетардык эмес алтын	УСК, Улуттук банктын эсептөөлөрү	
Товарлардын импорту (ФОБ)		
импорт (СИФ)	УСК	
нарк боюнча ондоолор	УСК	ишканаларды иликтөөнүн негизинде СИФ наркы боюнча импортогу транспорттук жана камсыздандыруу кызмат көрсөтүүлөрдүн улушу боюнча УСКнын баа берүүсү
порттордон алынуучу товарлар	УСК	ишканалардын отчетторунун негизинде бункердик отундун импорту боюнча маалыматтар
Кызмат көрсөтүүлөр		
Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр	УСК, КБ	
Кыдыруулар	УСК, КБ	республикага (республикадан) келген (кеткен) жарандардын санынын негизинде түзүлгөн ыкмага ылайык баа берүү
Телекоммуникациялык кызмат көрсөтүүлөрү	УСК	
Курулуш кызмат көрсөтүүлөрү	КБ	
Камсыздандыруу кызмат көрсөтүүлөрү	КБ	
Финансылык кызмат көрсөтүүлөр	КБ	
Компьютердик жана маалымат кызмат көрсөтүүлөрү	КБ	
Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр	ТИМ, КБ, Улуттук банк	Кыргыз Республикасынын чет өлкөлөрдөгү өкүлчүлүктөрүн күтүүгө кеткен чыгашалар боюнча маалыматтар; чет өлкөлөрдүн Кыргыз Республикасындагы өкүлчүлүктөрүнүн чыгашалары жөнүндө маалыматтар
Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр анын ичинен Техникалык жардам	КБ	
Жана башка кызмат көрсөтүүлөр	ЭВФ, ФМ	баа берүү маалыматтары
Кирешелер		
Эмгек акылар	УСК, КБ, ишканалар	
Инвестициялардан кирешелер		
Тике инвестициялар боюнча кирешелер	УСК, КБ	1-ИНВЕСТ отчеттуулук формасы боюнча биргелешкен жана чет өлкө ишканаларынан алынган тике инвестициялардан кирешелер тууралуу маалыматтар
Портфельдик инвестициялар боюнча кирешелер	Улуттук банк, КБ	
Башка инвестициялар боюнча кирешелер		
Кредиттер боюнча пайыздар		
АКЖО	Улуттук банк	
Мамлекеттик башкаруу сектору	ФМ, Улуттук банк, УСК	
Банктар	КБ	
Башка секторлор	УСК	
Башка инвестициялар боюнча ж.б. кирешелер	Улуттук банк, КБ	Улуттук банктын эл аралык камдарды тескөөгө байланыштуу кирешелери жана чыгашалары боюнча маалыматтар; коммерциялык банктардын жана ишканалардын чет өлкөлөрдөгү активдеринен кирешелер

II.2-таблица. (уландысы)

Төлөм теңдеменин статьялары	Маалымат булактары	Маалыматтардын мазмуну
Күндөлүк трансферттер		
Гуманитардык жардам	УСК, ишканалар	баа берүү маалыматтары
Техникалык жардам	ЭВФ	
Башка гранттар	Улуттук банк	
Эл аралык уюмдарга төлөмдөр	Улуттук банк	
Иштеп жүргөндөрдүн акча которуулары	КБ, УСК, Улуттук банктын эсептөөлөрү	
Капитал менен операциялар эсеби жана финансылык операциялар эсеби		
Капиталдык трансферттер		
Товарлар турундөгү гранттар	УСК	товарлар түрүндөгү гранттардын жалпы көлөмүндөгү капиталдык товарлардын үлүшүнө баа берүү
Миграцияга байланыштуу трансферттер	УСК	көчүп кетип-келип жаткандардын саны боюнча расмий маалыматтардын негизинде, көчүп кетип жаткандардын трансферттерине КРУБнын баасы
Карызды кечүү	ишканалар, ФМ	
Тике инвестициялар		
Чет өлкөгө	УСК	
Кыргыз Республикасына	УСК, КБ	1-ИНВЕСТ отчеттуулук формасы боюнча биргелешкен жана чет өлкө ишканаларынан алынган тике инвестициялар боюнча маалыматтар
Портфельдик инвестициялар		
Карыздык баалуу кагаздар	Улуттук банк, УСК, КБ	
Финансы деривативдери		
Башка инвестициялар		
Активдер		
Нак акчалар жана депозиттер		
Банктар	КБ	
Башка секторлор	УСК	
Соода кредиттери	УСК	
Башка активдер		
АКЖО	Улуттук банк	
Мамлекеттик башкаруу сектору	ФМ	
Милдеттенмелер		
Нак акчалар жана депозиттер		
Банктар	КБ	
Соода кредиттери	УСК	
Кредиттер		
АКЖО	Улуттук банк	ЭВФтин кредиттери жөнүндө маалыматтар мамлекеттик сектор тарабынан же анын гарантиясы астында алынган/төлөнгөн кредиттер жөнүндө маалыматтар
Мамлекеттик башкаруу сектору	ФМ, Улуттук банк	коммерциялык банктар тарабынан алынган кредиттер боюнча банк статистикасынан алынган маалыматтар
Банктар	КБ	өкмөттүн кепилдиксиз алынган/төлөнгөн кредиттер жөнүндө маалыматтар
Башка секторлор	УСК	
Мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген карыз	ФМ, КБ, УСК	
Камдык активдер	Улуттук банк	

III тиркеме. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсун эсептөө ыкмасы

Номиналдуу алмашуу курсунун салмактанып алынган орточо маанисин билдирген жана кароого алынып жаткан өлкөнүн бааларынын соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү бааларга карата өзгөрүү тенденциясын эске албаган алмашуу курсу **номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу** деп аталат (НЭАК-NEER, nominal effective exchange rate).

Номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу белгилүү бир өлкөдөгү алмашуу курсу соода боюнча өнөктөш өлкөдөгү курска салыштырмалуу базалык мезгилге карата канчалык өзгөрүүгө дуушар болгондугун аныктоого мүмкүндүк берет. Бирок, номиналдуу эффективдүү алмашуу курсунун өзгөрүүсү валютанын сатып алуу жөндөмдүүлүгүн же кандайдыр бир мезгил аралыгында ошол өлкөдө өндүрүлгөн жана экспорттук потенциалга ээ болгон товарлардын атаандашууга жөндөмдүүлүгү канчалык деңгээлде өзгөрүүгө дуушар болгондугун көрсөтпөйт. Кандайдыр бир мезгил ичинде белгилүү бир валютанын сатып алуу жөндөмдүүлүгү канчалык өзгөрүүгө дуушар болгондугун аныктоо үчүн реалдуу эффективдүү алмашуу курсу эсептелинет (РЭАК-REER, real effective exchange rate).

Соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү баалардын салыштырмалуу өзгөрүүсүнө дал келген чоңдукка жараша корректировкаланган номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу **реалдуу эффективдүү алмашуу курсу** деп аталат.

Реалдуу эффективдүү алмашуу курсу өлкөлөрдүн валюталарынын салмактанып алынган реалдуу алмашуу курсунун анын негизги соода боюнча өнөктөш өлкөлөрүнүн валюталарына карата катышын эсептөөдөн улам аныкталат. Мисалы, эгерде, белгилүү бир өлкөнүн валютасынын курсу коңшу өлкөнүн валютасына карата инфляциянын жогору деңгээлинен улам жогорулап жана ошол эле учурда башка өнөктөш өлкөнүн валютасына карата инфляция деңгээлинин басаңдашынан улам төмөндөсө, реалдуу эффективдүү алмашуу курсу улуттук валютанын курсун ошол өзгөрүүлөрдүн орточо өлчөмү катары билдирет.

Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексин эсептөөнүн кеңири колдонулган формуласы катары белгилүү бир мезгил аралыгында тиешелүү эки тараптуу алмашуу курсунун базалык мезгилге карата өзгөрүүлөрүнүн салмактанып алынган орточо өлчөмүн эсептеп чыгаруу формуласы саналат.

Эффективдүү алмашуу курсунун индексин эсептөө үчүн өлкөнүн тышкы соодасындагы салыштырмалуу салмагы аныкталат. Мына ошол салмактар белгилүү бир өлкө үчүн бул же тигил валютанын салыштырмалуу маанилүүлүгүн чагылдырат. Эки тараптуу соода үлүшүн салмактоо менен эффективдүү алмашуу курсу эсептелинет (ошондой эле, экспорт менен импорттун үлүшүн же алардын суммардык орточо көрсөткүчүн пайдаланууга болот). Сомдун реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексин эсептөөдө экспорт менен импорттун орточо көрсөткүчү пайдаланылат. Салмак төмөнкүдөй формула боюнча эсептелинет:

$$W_i = \frac{M_i + X_i}{\sum_{i=1}^n X_i + \sum_{i=1}^n M_i} \quad (1)$$

мында, W_i – өлкөнүн жалпы тышкы товар жүгүртүүсүндөгү i өлкөсүнүн салмагы, $\sum_{i=1}^n W_i = 1$.

M_i – Кыргыз Республикасынын i өлкөсүнөн импорту,

X_i – Кыргыз Республикасынан i өлкөсүнө экспорту,

$\sum_{i=1}^n X_i$ – Кыргыз Республикасынын соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөргө экспортунун жалпы көлөмү,

$\sum_{i=1}^n M_i$ – Кыргыз Республикасынын соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдөн импортунун жалпы көлөмү.

n – кароого алынган өлкөлөрдүн саны.

Соода боюнча өнөктөш катары Кыргыз Республикасынын тышкы соодасынын жалпы көлөмүндө көбүрөөк салыштырмалуу салмакты ээлеген өлкөлөр каралууда, аларды тандап алуу тышкы соода жүгүртүүнүн 90 пайызын камтууга тийиш. Мындан алар боюнча соода салыштырмалуу артыкчылык принцибинде жүзөгө ашырылбаган айрым импорттук жана экспорттук товарлар алынып салынат (аларга алтын, жаратылыш газы, электр энергиясы, товардык гранттар, б.а. мамлекет мындай товарларды келишимде каралган баа боюнча сатат). Улуттук банк өлкөлөрдүн куржунун беш жыл сайын кайра карап турат.

2016-жылы индекстерди эсептөө үчүн базалык мезгил катары 2010-жыл кабыл алынган.

Номиналдык эки тараптуу алмашуу курсунун индекси төмөнкүчө эсептелинет (мисалы, АКШ доллары үчүн).

$$NBER_{US_t} = 100 \times \left(\frac{ER_{US_t}}{ER_{US_0}} \right) \quad (2)$$

мында, ER_{US_t} – сомдун t мезгил аралыгында (1 сом үчүн АКШ долларынын бирдиги) номиналдык алмашуу курсунун орточо геометриялык мааниси. t эсептешүү мезгил аралыгындагы сомдун алмашуу курсунун орточо мааниси t мезгил аралыгындагы бардык календардык күндөрдүн ичинде аракеттенүүчү сомдун номиналдуу алмашуу курсунун орточо геометриялык мааниси катары аныкталат.

$ER_{US_0} - 0$ базалык мезгил ичиндеги номиналдык алмашуу курсунун тиешелүү орточо геометриялык мааниси.

Реалдуу эки тараптуу алмашуу курсунун индекси төмөнкү формула боюнча эсептелет (мисалы, АКШ доллары үчүн):

$$RBER_{US_t} = 100 \times \left(\frac{ER_{US_t}}{ER_{US_0}} \right) \times \left(\frac{CPI_{KYR_t}}{CPI_{US_t}} \right) \quad (3)$$

мында, ER_{US_t} – сомдун t мезгил аралыгындагы номиналдык алмашуу курсунун (1 сом үчүн АКШ доллары бирдигинде) орточо геометриялык мааниси.

$ER_{US_0} - 0$ базалык мезгил ичиндеги номиналдык алмашуу курсунун тиешелүү орточо геометриялык мааниси.

CPI_{KYR_t} жана $CPI_{US_t} - t$ мезгил аралыгында 0 базалык мезгилине карата Кыргыз Республикасында жана АКШда баа индексинин өзгөрүүсү.

Номиналдык эффективдүү алмашуу курсу – бул, соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн кароого алынып жаткан куржунуна кирген номиналдык эки тараптуу алмашуу курсунун индекстеринин орточо салмактанып алынган геометриялык мааниси. t мезгил аралыгы ичинде ал төмөнкүчө эсептелинет:

$$NEER_t = (NBER_{1_t})^{W_{1_t}} \times (NBER_{2_t})^{W_{2_t}} \dots (NBER_{n_t})^{W_{n_t}} \quad (4)$$

мында, $NBER_{i_t}$ – t мезгилинде i өлкөсүнүн формула (2) боюнча эсептелинген номиналдык эки тараптуу индекси.

W_{i_t} – тиешелүү салмак.

Өлкөлөрдүн кароого алынып жаткан куржунуна камтылган негизги өнөктөш өлкөлөрдүн эки тараптуу реалдуу алмашуу курсунун геометриялык индекстеринин орточо салмактанып алынган мааниси сомдун реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекси болуп саналат. t мезгил ичинде ал төмөнкүчө эсептелинет:

$$REER_t = (RBER_{1_t})^{W_{1_t}} \times (RBER_{2_t})^{W_{2_t}} \dots (RBER_{n_t})^{W_{n_t}} \quad (5)$$

мында, $RBER_{i_t}$ – t мезгил аралыгындагы i өлкөсүнүн (3) формула боюнча эсептелинген реалдуу эки тараптуу индекси.

W_{i_t} – өлкөнүн (1) формула боюнча эсептелинген тиешелүү салмагы.

Номиналдык жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун динамикасы үч фактордон көз каранды. Номиналдык алмашуу курсу биринчи фактор болуп саналат. Сомдун башка валюталарга карата бекемделиши (нарксызданышы) номиналдык жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексинин жогорулоосуна (төмөндөөсүнө) алып келет. Экинчи фактор – кароого алынып жаткан өлкөдөгү жана соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү баа деңгээлинин өзгөрүүсү. Кыргыз Республикасындагы баанын өсүш арымынын соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү баалардын өсүш арымдарына салыштырмалуу артып туруусу, реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун жогорулашына, же тескерисинче, төмөндөшүнө алып келет. Баа индекси реалдуу эффективдүү алмашуу курсун эсептөөдө гана колдонулат. Үчүнчү таасир берүүчү фактор катары соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрүнүн Кыргыз Республикасынын тышкы товар жүгүртүү көлөмүндөгү салыштырма салмактары саналат. Кыргызстандын тышкы товар жүгүртүүсүндө өлкөлөрдүн үлүшү канчалык көп болсо, сомдун алмашуу курсунун ошол өлкөнүн валютасына жана ошол өлкөдөгү баанын өзгөрүүсү сомдун эффективдүү алмашуу курсунун индексине ошончолук таасирин тийгизет.

Ошентип, реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексинин төмөндөшү, эрежеге ылайык, ошол өлкөлөрдүн рыногунда жергиликтүү товарларга баанын атаандашуу жөндөмдүүлүгү жогорулагандыгын, же тескерисинче, төмөндөгөндүгүн тастыктайт.

Реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун Кыргызстанда өндүрүлгөн товарларга баанын атаандашуу жөндөмдүүлүгүнө таасири 1-таблицада көрсөтүлгөн.

$$\varepsilon = \frac{E \times P}{P^*} \quad (6)$$

мында,

ε – сомдун реалдуу эффективдүү алмашуу курсу,

E – сомдун номиналдык алмашуу курсу (1 сом үчүн чет өлкө валютасынын бирдиги),

P – Кыргызстандагы баа деңгээли,

P^* – чет өлкөдөгү баа деңгээли.

IV.1-таблица. РЭАКтын аракеттенүүсү боюнча негизги тыянактар

Көрсөткүч	Көрсөткүчтүн өзгөрүүсү	РЭАКтын аракеттенүүсү	Кыргызстандын товарларынын атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн өзгөрүүсү	Эскертүү (башка бирдей шарттарда)
E , алмашуу курсу	↑ номиналдык бекемдөө	↑ реалдуу бекемдөө	↓ атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн начарлашы	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу арзандайт, Кыргызстан товарлары салыштырмалуу кымбаттайт
E , алмашуу курсу	↓ номиналдык нарксыздануу	↓ реалдуу нарксыздануу	↑ атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн жакшыруусу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу кымбаттайт, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу арзандайт
P , Кыргыз Республикасында баа деңгээли (сом түрүндө туюндурулган)	↑	↑ реалдуу бекемдөө	↓ атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн начарлашы	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу арзандайт, Кыргызстан товарлары салыштырмалуу кымбаттайт
P , Кыргыз Республикасында баа деңгээли (сом түрүндө туюндурулган)	↓	↓ реалдуу нарксызданышы	↑ атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн жакшыруусу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу кымбаттайт, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу арзандайт
* P , чет өлкөлөрдө баа деңгээли (өз валютасында туюндурулган)	↑	↓ реалдуу нарксызданышы	↑ атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн жакшыруусу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу кымбаттайт, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу арзандайт
* P , чет өлкөлөрдөгү баалардын деңгээли (өзүнүн валютасында туюндурулган)	↓	↑ реалдуу бекемдөө	↓ атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн начарлашы	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу арзандайт, Кыргызстан товарлары салыштырмалуу кымбаттайт

IV тиркеме. Коммерциялык банктарда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан 1997-жылдын февраль айында коммерциялык банктарда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы колдонууга киргизилген¹. Бул система, төлөм тендемнин банк тутуму аркылуу жүргүзүлүүчү операцияларын чагылдыруу үчүн кызмат кылат жана тышкы экономикалык операциялардын кеңири жана өз убагындагы статистикасын алууну камсыз кылат. Система өзүнө коммерциялык банктардын алар тарабынан жүзөгө ашырылуучу чет өлкө банктарындагы корреспонденттик эсептери, чет өлкө банктарынын кыргыз банктарындагы эсептери аркылуу нак чет өлкө валютасы менен операцияларды жана резидент эместердин чет өлкө валютасындагы жана улуттук валютадагы операцияларын камтыйт. Кыргызстанда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасынын айырмалануучу өзгөчөлүгү болуп, коммерциялык банктардын чет өлкөлүк өнөктөштөр менен корреспонденттик эсептер аркылуу жүзөгө ашырылган эл аралык операциялары толук камтылгандыгы саналат, бул андан төмөн болгон учурда операциялар эске алынбаган, минималдуу баштапкы (чектүү) сумманын жоктугунан улам шартталган. Алынган маалымат маанилүү булак болуп саналат жана төлөм тендемдин түзүү жана Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестициялык позициясын аныктоо үчүн пайдаланылат.

Отчеттук маалыматтар төлөм тендемнин стандарттык компоненттеринин негизинде аныкталган операциялардын тизмесине ылайык классификацияланат жана чагылдырылат. Азыркы учурда Кыргыз Республикасынын төлөм тендемнин статистикасын түзүү максатында, Улуттук банктын төлөмдөрүнүн багыты боюнча маалыматты топтоо жана эсепке алуу талаптары Банктардагы төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу боюнча нускоо² (мындан ары - Нускоо) аркылуу жөнгө салынат.

Коммерциялык банктар тарабынан Кыргыз Республикасынын Улуттук банкына берилүүчү ар айлык отчеттор электрондук жана кагаз түрүндө, отчеттук айдан кийинки айдын 15не чейин берилет. Отчеттогу ар бир эсеп боюнча маалыматтар бир мезгилдин башталышына жана акырына карата эсептеги калдыктардын суммасын көрсөтүү менен башталат жана аяктайт, демек, ал жерде эсептердеги каражаттардын отчеттук мезгил ичиндеги жылышы катталат. Отчеттук мезгилдин башталышына жана акырына карата сальдо эсептин мүнөзүнө жараша: ностро-эсептери жана нак чет өлкө валютасы үчүн бир мезгилдин башталышына жана акырына карата сальдо кредит боюнча, ал эми лоро-эсептери жана резидент эместердин чет өлкө валютасындагы жана улуттук валюта түрүндөгү эсептери үчүн, тескерисинче, дебет боюнча көрсөтүлөт. Бардык отчеттор иштелип чыккандан кийин маалыматтардын жалпы базасына топтоштурулат да, төлөм тендемнин стандарттык компоненттери боюнча классификацияланат.

Ушул система боюнча коммерциялык банктар толтурушкан электрондук формадагы ар бир операция банк-корреспондент, операциялардын валютасы, операциялардын күнү, операциялардын түрү, банктын кардарлары болгон өнөктөш өлкөлөр (контрагенттер), экономиканын белгилүү бир секторуна таандык экендиги, анын эсеби боюнча операциялар жүргүзүлгөн кардар өлкө боюнча классификацияланат. Операциялардын түрү, өлкөнүн аталышы, валютанын аталышы жана экономика сектору коддорго салынган формада көрсөтүлөт. ПБ-1 формасы боюнча отчеттун электрондук формасы 14-тилкеде берилген жана түшүндүрмөсү төмөндө келтирилген.

¹ International Translation Reporting System (ITRS)

² Улуттук банк Башкармасынын 2004-жылдын 25-ноябрындагы N 30/5 токтому менен бекитилген, Улуттук банктын расмий сайтына жайгаштырылган, Улуттук банк Башкармасынын 2013-жылдын 23-декабрындагы № 52/10, 2017-жылдын 14-июнундагы № 2017-П-10/24-1, 2017-жылдын 15-июнундагы № 2017-П-12/25-12, 2018-жылдын 17-октябрындагы № 2018-П-12/43-2 токтомдорунун редакциясында.

Тилке номери	Тилкенин аталышы	Тилкенин мазмуну
1	Өнөктөштүн аталышы	Бул жерде чет өлкөдөгү банк-корреспонденттин аталышы көрсөтүлөт. Накталай валюта менен операцияларды эсепке алууда бул тилкеде: “нак чет өлкө валютасы” деп көрсөтүү зарыл. Кыргыз Республикасындагы резидент эместердин операцияларын эсепке алууда “резидент эмес кардарлардын эсептери” көрсөтүлөт.
2	Өнөктөш жайгашкан өлкөнүн коду	Бул жерде банк-корреспондент жайгашкан өлкөнүн коду көрсөтүлөт. Мында Улуттук Статистика комитетинин өлкөлөрдүн кодификаторунда келтирилген өлкөлөрдүн коддору колдонулат. Нак чет өлкө валюталары менен ишке ашырылган операцияларды же болбосо Кыргыз Республикасындагы резидент эместердин улуттук валютадагы жана чет өлкө валютасындагы операцияларын эске алууда, Кыргыз Республикасынын кодун көрсөтүү зарыл.
3	Эсеп	Бул жерде анын классификациясына ылайык эсептин коду көрсөтүлөт (“1-ностро”, “2-лоро”, “3-нак чет өлкө валютасы”, “4-резидент эмес кардарлардын эсептери”).
4	Валютанын аталышы	Бул жерде операция жүргүзүлүп жаткан валютанын коду көрсөтүлөт. Мында Улуттук банк Башкармасынын 2000-жылдын 5-июлундагы N26/9 токтому менен бекитилген ЭК валюталардын мамлекеттер аралык классификаторунда (ИСО 4217003-97) келтирилген валюталардын тамга түрүндөгү коддору колдонулат.
5	Операция ишке ашырылган күн	Бул жерде банктын бухгалтердик отчетунда операциянын чагылдырылган күнү көрсөтүлөт.
6	Операциянын коду	Бул жерде операциялардын коддорунун тизмесине ылайык, операциянын коду көрсөтүлөт.
7	Төлөөчү өлкө-алуучунун коду	Нак эмес операцияларды эсепке алууда: чыккан төлөмдөр боюнча бенефициар (алуучу) өлкөнүн коду, ал эми кирген төлөмдөр боюнча – жөнөтүүчү өлкөнүн коду көрсөтүлөт. Ушул сыяктуу эле, нак чет өлкө валюталары менен ишке ашырылган операциялар эске алынат. Мисалы, ар түрдүү системалар (WesternUnion, Contact, MoneyGram, Anelik ж.б.) боюнча акча которуу үчүн накталай акча салууда – алуучу өлкөнүн коду, ал эми ар түрдүү системалар (WesternUnion, Contact, MoneyGram, Anelik ж.б.) боюнча накталай акча алууда – жөнөтүүчү өлкөнүн коду. Мында, Улуттук статистика комитетинин өлкөлөр кодификаторунда келтирилген өлкөлөрдүн коддору колдонулат.
8	Сектордун коду	Бул жерде анын эсеби боюнча банкта операция ишке ашырыла турган, Кыргыз Республикасындагы банктын кардары тиешелүү болгон, экономика секторунун коду көрсөтүлөт. Мында, Төлөм тендеми боюнча колдонмого ылайык иштелип чыккан классификатордо көрсөтүлгөн экономика секторлорунун коддору колдонулат.
9	Кардар өлкөнүн коду	Бул жерде анын эсеби боюнча банкта операция ишке ашырыла турган, резиденти Кыргыз Республикасындагы банктын кардары болуп эсептелген өлкөнүн коду көрсөтүлөт. Мында Улуттук Статистика комитетинин өлкөлөр кодификаторунда келтирилген өлкөлөрдүн коддору колдонулат.
10 11	Кредит Дебет	Эсептердеги каражаттардын жылышы кредит жана дебет саптарында чагылдырылат. Маалыматтарды төмөнкү мүнөздө чагылдыруу зарыл: ностро-эсептери жана накталай чет өлкө валютасы менен ишке ашырылган операциялар үчүн – каражаттардын келип түшүүсү – кредит боюнча, дебет боюнча – аларды эсептен алып салуу, лоро-эсептери жана кардар-резидент эместердин улуттук валютадагы жана чет өлкө валютасындагы эсептери боюнча операциялар үчүн, тескерисинче: кредит боюнча – эсептен алып салуу, дебет боюнча – каражаттардын эсепке келип түшүүсү. Сумма үтүрдөн кийин эки белги менен валюталардын номиналында, бирдигинде көрсөтүлөт.
12	Сумма сом түрүндө	Бул жерде банктын бухгалтердик отчетунда операцияларды чагылдыруу күнүндөгү абал боюнча Улуттук банктын курсу боюнча сомго эквиваленттүү сумма көрсөтүлөт. Сумма үтүрдөн кийин эки белги менен көрсөтүлөт.
13	Сумма АКШ долларында	Бул жерде банктын бухгалтердик отчетунда операцияларды чагылдыруу күнүндөгү абал боюнча Улуттук банктын курсу боюнча АКШ долларына эквиваленттүү сумма көрсөтүлөт. Сумма үтүрдөн кийин эки белги менен көрсөтүлөт.
14	Операция	Бул жерде акча каражатынын ар бир которулушунун багыты жөнүндө толук маалымат көрсөтүлөт. Бул тилкедеги маалымат төлөм тендеминин стандарттык классификациясы боюнча операциянын аталышын кайталабастан, белгилүү бир операциянын мазмунун чагылдырат. Бул операциялардын кодировкасынын тууралыгын контролдоо үчүн зарыл. Ошентип, “финансылык кызмат көрсөтүүлөр”, “башка ишкердик кызмат көрсөтүүлөр”, “товардын экспорту” ж.б. түшүндүрмөлөр отчеттун толуктугуна коюлган талаптарды канааттандырбайт. Мисалы, товарды берүү үчүн төлөө эсебине акча каражаттарын которууда кайсы товар үчүн төлөнүп жатканын көрсөтүү зарыл.

ПБ-1 формасы боюнча отчетко кошумча, отчеттук айдын башындагы жана акырындагы каражаттардын калдыктары боюнча маалымат жазуу түрүндө берилет. Бул маалыматтар ПБ-1 отчетунун электрондук формасында чагылдырылган, ал мезгил аралыгынын башына жана акырына карата каражаттардын калдыктары боюнча маалыматтарга дал келүүгө тийиш. Кошумча отчет төмөнкү формалар боюнча берилет:

- ПБ-1К формасы боюнча – чет өлкө банктарынын корреспонденттик эсептериндеги жана чет өлкө банктарынын кыргыз банктарындагы эсептериндеги каражаттардын калдыктары боюнча маалымат;
- ПБ-1Н формасы боюнча – нак чет өлкө валютасындагы каражаттардын калдыктары боюнча маалымат;
- ПБ-1СИ формасы боюнча – кардар-резидент эместердин улуттук валютадагы жана чет өлкө валютасындагы эсептериндеги каражаттардын калдыктары боюнча маалымат.

V тиркеме. Кыргыз Республикасынын тышкы карызын мүнөздөөчү коэффициенттерди эсептөө ыкмасы

Тышкы карыз (EDT) – резидент эместердин алдында чет өлкө валютасы, товар же кызмат көрсөтүү түрүндө төлөнүүгө тийиш болгон карыздык милдеттенмелердин жыйындысы.

Алынган каражаттар (DISB) – кредитордун отчеттук мезгил ичиндеги кредиттик гарантиясынын көлөмүнөн суммаларды пайдалануу.

Амортизацияланган төлөмдөр (AMT) – отчеттук мезгил ичинде карыздын негизги суммасын төлөө эсебине товар же кызмат көрсөтүү түрүндө төлөмдөрдү кошо алуу менен чет өлкө валютасындагы төлөмдөр.

Пайыздык төлөмдөр (INT) – отчеттук мезгил ичинде товар же кызмат көрсөтүү түрүндө төлөмдөрдү кошо алуу менен чет өлкө валютасындагы пайыздар боюнча төлөмдөрдүн айкын суммасы.

Тышкы карызды тейлөө (TDS) – карыз алуучу тарабынан төлөнүшү зарыл болгон амортизациялык жана пайыздык төлөмдөр.

Алын салуу (WRTOFF) – төлөнбөгөн карызды жокко чыгаруу.

Дүң тышкы карыз келечектеги айрым бир учурда дебитор тарабынан карыздын негизги суммасын жана/же пайыздарды төлөөнү талап кылган орду жабылбаган айкын күндөлүк жана шартсыз милдеттенмелердин кайсы болбосун учурга карата калдыгын жана ошол эле өлкөнүн резиденттеринин резидент эместер алдында милдеттенмелерин билдирет.

Жалпы тышкы карыз мамлекеттик тышкы карыздын, жеке тышкы карыздын жана ЭВФтин кредити боюнча карыздын жыйындысы катары аныкталат.

$$EDT = EDT_G + EDT_P \quad (1)$$

мында, EDT_G – Мамлекеттик тышкы карыз – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн тышкы карыздык милдеттенмеси, ЭВФтин алдындагы карыз, плюс аларды төлөө Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен гарантияланган жеке карыз алуучулардын тышкы карыздык милдеттенмелери. Бул Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин маалыматынын жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ички булактарынын негизинде эсептелинет.

EDT_P – Жеке тышкы карыз – аны төлөө Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен гарантияланбаган жеке карыз алуучулардын тышкы карыздык милдеттенмелери. Бул кредиттик каражаттарды Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн гарантиялоосуз тарткан жеке ишканалардын маалыматтарынын негизинде эсептелинет.

Жалпы тышкы карыздын көлөмү отчеттук мезгилдин акырына карата төмөндөгү формула боюнча аныкталат:

$$EDT_t = EDT_{(t-1)} + DISB_t - AMT_t - WRTOFF_t \quad (2)$$

мында, $EDT_{(t-1)}$ – жалпы тышкы карыздын өткөн мезгилдин акырына карата көлөмү;

$DISB_t$ – t отчеттук мезгил ичинде айкын алынган каражаттар;

AMT_t – t отчеттук мезгил ичинде айкын төлөнгөн амортизациялык төлөмдөр;

$WRTOFF_t$ – t отчеттук мезгил ичинде эсептен чыгарылган негизги суммалар.

Тышкы карыз боюнча маалыматтар өлкөнүн тышкы экономикалык абалын талдап-иликтөө үчүн зарыл болгон көрсөткүчтөрдү эсептөө үчүн колдонулат.

$(EDT / GDP) \times 100\%$ – жалпы тышкы карыздын ички дүң өнүмгө болгон катышы;

$(EDT / XGS) \times 100\%$ – жалпы тышкы карыздын товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспортуна болгон катышы;

$TDS_{prg} = AMT_{prg} + INT_{prg}$ – жалпы тышкы карызды тейлөө эсебине график боюнча төлөмдөр;

$TDS_{act} = AMT_{act} + INT_{act}$ – жалпы тышкы карызды тейлөө эсебине жүргүзүлгөн айкын төлөмдөр;

$K_{prg} = \frac{TDS_{prg}}{XGS}$ – график боюнча жалпы тышкы карызды тейлөөнүн коэффициенти,
мында XGS- товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту;

$K_{act} = \frac{TDS_{act}}{XGS}$ – тышкы карызды иш жүзүндө тейлөө коэффициенти.

Бул көрсөткүчтөр өлкөнүн карыз оорчулугуна же карызды тейлөө жөндөмдүүлүгүнө баа берүүгө мүмкүндүк берет. Карыз оорчулугу же карызды тейлөө жөндөмдүүлүгү өлкөгө валюталык түшүүлөрдүн жана өндүрүш көлөмүнүн үлүшү менен өлчөнөт.

VI тиркеме. Эл аралык инвестициялык позицияны түзүү ыкмасы

Эл аралык инвестициялардын балансы статистикалык отчетту чагылдырат жана анда өлкөнүн белгилүү бир күнгө карата тышкы активдеринин жана милдеттенмелеринин топтолгон запасы (мисалы, жылдын акырына), ошондой эле финансы операцияларынын, нарктык өзгөрүүлөрдүн, кайрадан баа берүүлөрдүн жана башка корректировкалоочу жол-жоболордун натыйжасында келип чыккан алардын өзгөрүүлөрү камтылат.

Эл аралык инвестициялардын балансы Кыргыз Республикасынын тышкы активдери жана милдеттенмелери сыяктуу эки негизги классификациялык топтон турат. Ушул топтордун компоненттери төлөм тендеминин финансы эсебинин статьяларына ылайык келет жана тиешелүү функционалдык категорияларды чагылдырат. “Активдер” жана “Милдеттенмелер” бөлүгүндөгү маалыматтар Кыргыз Республикасынын тышкы активдеринин (талаптарынын) жана милдеттенмелеринин өлчөмүн, алардын түзүмүн жана изилдөөгө алынып жаткан мезгил аралыгындагы өзгөрүүлөрүнүн себептерин мүнөздөйт.

Өлкөнүн таза эл аралык инвестициялык позициясы анын тышкы активдери менен милдеттенмелеринин ортосундагы айырмасын билдирет.

Эл аралык инвестициялык позиция таблица түрүндө, төмөнкүдөй формада келтирилген:

Көрсөткүчтөр	Бир мезгилдин башталышына карата калдык	Операциялардын натыйжасында өзгөрүүлөр	Баалардын өзгөрүүсү	Курстардын өзгөрүүсү	Башка өзгөрүүлөр	Бир мезгилдин акырына карата калдык
А	1	2	3	4	5	6
А. Активдер						
В. Милдеттенмелер						
С. Таза эл аралык инвестициялык позиция						

Таблицанын саптары боюнча Кыргыз Республикасынын тышкы активдери жана милдеттенмелери сыяктуу негизги классификациялык топтор көрсөтүлгөн. Ушул топтун компоненттери төлөм тендеминин финансы эсебинин статьяларына ылайык келет жана функционалдык категорияларды чагылдырат.

Активдер тике инвестицияларга, портфельдик инвестицияларга, финансы деривативдерине, башка инвестицияларга жана камдык активдерге бөлүнөт. Мына ушундай эле бөлүү милдеттенмелер үчүн да колдонулат (камдык активдерден тышкары).

Каралып жаткан таблицанын тилкелери боюнча отчеттук мезгил ичиндеги эл аралык инвестициялардын балансынын компоненттеринин өзгөрүүсүнө алып келген факторлор чагылдырылат.

1 жана 6-тилкелерде Кыргыз Республикасынын бир мезгилдин баш жагына жана акырына карата тышкы активдеринин жана милдеттенмелеринин абалы чагылдырылат.

2-тилкеде эл аралык инвестициялык позициянын финансы компоненттери менен реалдуу операциялардын натыйжасында келип чыккан өзгөрүүлөр келтирилет.

3 жана 4-тилкелерде баа деңгээлинин жана валюталык курстардын өзгөрүүсүнүн таасири алдында тышкы активдердин жана милдеттенмелердин нарктык баасынын өзгөрүүсү эске алынат.

5-тилкеде төмөндөгүлөр менен шартталган башка өзгөрүүлөр чагылдырылат, мисалы:

- классификацияны кайрадан кароо менен (мисалы, портфельдик инвестициядан инвестициялана турган объекттин капиталындагы инвестордун үлүшүнүн көбөйүүсүнүн натыйжасында тике инвестицияга өтүү);
- кредитор тарабынан карызды бир тараптуу жокко чыгаруу;
- жана башка өзгөрүүлөр менен.

Эл аралык инвестициялык позициянын маалыматтары өлкөнүн тышкы экономикалык абалын талдап-иликтөө үчүн маанилүү, анткени, ал Кыргыз Республикасынын тышкы активдеринин (милдеттенмелеринин) өлчөмүн, алардын түзүмүн жана изилденип жаткан мезгил аралыгындагы өзгөрүүлөрдүн себептерин мүнөздөйт.

Өлкөнүн таза эл аралык инвестициялык позициясы биздин өлкөнүн дүйнөнүн башка өлкөлөрү менен тышкы экономикалык байланышынын өнүгүшүнүн абалын жана тенденциясын аныктоо үчүн колдонулат.

Таза эл аралык инвестициялык позициянын өлкөнүн ресурстары менен анын башка мамлекеттердин алдындагы карызынын ортосундагы катышты мүнөздөгөн оң же терс белгиси өлкөнүн “таза кредитор” же “таза карызгер” катары статусун чагылдырат, бул мамлекеттин экономикалык саясатын иштеп чыгууда маанилүү ролду ойнойт (экономикалык туруктуулук программасын иштеп чыгуу жана жүзөгө ашыруу, анын каржылоого муктаждыгын аныктоо).

Таза эл аралык инвестициялык позицияны эсептөө маанилүү макроэкономикалык көрсөткүчкө – улуттук байлыкка баа берүүгө мүмкүндүк берет, ал эми анын өлчөмү өлкөнүн таза эл аралык инвестициялык позициясынын жана финансылык эмес активдеринин өлчөмүн кошуу жолу менен аныкталат.